

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU9

Naturvård och biologisk mångfald

Sammanfattning

Utskottet föreslår två tillkännagivanden till regeringen med anledning av motionsyrkanden. Enligt utskottet bör regeringen återkomma till riksdagen med förslag på en moderniserad och teknikneutral lagstiftning om genteknik. Vidare anser utskottet att regeringen bör införa licensjakt på säl.

Utskottet avslår övriga motionsyrkanden, framför allt med hänvisning till pågående arbete.

I ärendet finns 40 reservationer (S, M, SD, C, V, KD, L, MP) och två särskilda yttranden (C, L).

Behandlade förslag

Cirka 160 yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2018/19.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	4
Redogörelse för ärendet	11
Ärendet och dess beredning.....	11
Utskottets överväganden.....	12
Övergripande frågor om biologisk mångfald.....	12
Invasiva främmande arter	18
Genetiskt modifierade organismer.....	20
Naturvårdsdirektiven	22
Säl- och skarvförvaltning m.m.	26
Rovdjurspolitik.....	37
Allemansrätten	51
Övergripande frågor om områdesskydd	53
Nationalparker.....	58
Naturreservat m.m.	61
Natura 2000-områden.....	65
Vattenskyddsområden	66
Marina skyddade områden m.m.	68
Strandskydd.....	72
Terrängkörning, vandringsleder m.m.	82
Reservationer	85
1. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (M).....	85
2. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (SD).....	86
3. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (L).....	86
4. Internationellt arbete om biologisk mångfald, punkt 2 (M).....	87
5. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, punkt 3 (SD).....	88
6. Invasiva främmande arter, punkt 4 (M).....	89
7. Invasiva främmande arter, punkt 4 (SD).....	90
8. Invasiva främmande arter, punkt 4 (L).....	90
9. Översyn av lagstiftningen om genteknik, punkt 5 (S, V, MP).....	91
10. Åtgärder som rör lagstiftningen om Crispr-Cas9, punkt 6 (SD).....	92
11. Naturvårdsdirektiven, punkt 7 (SD).....	92
12. Naturvårdsdirektiven, punkt 7 (KD).....	94
13. Licensjakt på säl, punkt 8 (S, V, L, MP).....	95
14. Allmän jakt på skarv, punkt 9 (SD).....	95
15. Allmän jakt på skarv, punkt 9 (KD).....	96
16. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (M, KD).....	97
17. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (SD).....	98
18. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (C).....	99
19. Gås, trana och korp, punkt 11 (SD).....	100
20. Gås, trana och korp, punkt 11 (KD).....	100
21. Rovdjursförvaltning, punkt 12 (SD).....	101
22. Skydds- och licensjakt, punkt 13 (SD).....	102
23. Skydds- och licensjakt, punkt 13 (KD).....	103
24. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 14 (M, KD).....	104
25. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 14 (C).....	104
26. Rovdjursangrepp, punkt 15 (M).....	105
27. Rovdjursangrepp, punkt 15 (SD).....	106
28. Allemansrätten, punkt 16 (SD).....	107

29. Allemansrätten, punkt 16 (KD)	108
30. Allemansrätten, punkt 16 (L).....	109
31. Övergripande frågor om områdesskydd, punkt 17 (L)	110
32. Naturreservat m.m., punkt 19 (M)	110
33. Naturreservat m.m., punkt 19 (SD)	111
34. Naturreservat m.m., punkt 19 (L)	112
35. Vattenskyddsområden, punkt 21 (SD, C)	113
36. Marina skyddade områden m.m., punkt 22 (M)	114
37. Marina skyddade områden m.m., punkt 22 (V)	115
38. Strandskydd, punkt 23 (M)	115
39. Strandskydd, punkt 23 (SD)	117
40. Strandskydd, punkt 23 (KD).....	120
Särskilda yttranden	124
1. Hänvisning till pågående arbete (C)	124
2. Hänvisning till pågående arbete (L)	124
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	126
Motioner från allmänna motionstiden 2018/19	126

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Övergripande frågor om biologisk mångfald

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 15,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 22,

2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP),

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (L)

2. Internationellt arbete om biologisk mångfald

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 25 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 4 (M)

3. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 7 och

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8.

Reservation 5 (SD)

4. Invasiva främmande arter

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Reservation 6 (M)

Reservation 7 (SD)

Reservation 8 (L)

5. Översyn av lagstiftningen om genteknik

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra denna teknikneutral och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 24 i denna del,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 29,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33.

Reservation 9 (S, V, MP)

6. Åtgärder som rör lagstiftningen om Crispr-Cas9

Riksdagen avslår motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 24 i denna del.

Reservation 10 (SD)

7. Naturvårdsdirektiven

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 10,

2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 2 och

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 4.

Reservation 11 (SD)

Reservation 12 (KD)

8. Licensjakt på säl

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 17,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 76,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del och

avslår motionerna

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del och

2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1.

Reservation 13 (S, V, L, MP)

9. Allmän jakt på skarv

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 16,

2018/19:1330 av Kjell Jansson (M),

2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 1,

2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1,

2018/19:2510 av Anders Åkesson och Magnus Ek (båda C) och

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 25.

Reservation 14 (SD)

*Reservation 15 (KD)***10. Förvaltning av säl och skarv**

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del,
 2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2,
 2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L),
 2018/19:619 av Åsa Lindestam (S),
 2018/19:625 av Åsa Lindestam (S),
 2018/19:1360 av Jessika Roswall (M),
 2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,
 2018/19:1908 av Annicka Engblom (M),
 2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del,
 2018/19:2290 av Viktor Wärmick (M),
 2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 2 och 3,
 2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 2,
 2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C),
 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 78,
 2018/19:2599 av John Widegren (M),
 2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,
 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del,
 2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C) och
 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del.

Reservation 16 (M, KD)

Reservation 17 (SD)

Reservation 18 (C)

11. Gås, trana och korp

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 14 och
 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del.

Reservation 19 (SD)

Reservation 20 (KD)

12. Rovdjursförvaltning

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8,
 2018/19:1323 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S),
 2018/19:1686 av John Widegren (M),
 2018/19:2155 av Pål Jonson (M),
 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,
 2018/19:2611 av Lars Beckman (M) och

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C)
yrkandena 3 och 4.

Reservation 21 (SD)

13. Skydds- och licensjakt

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:242 av Lina Nordquist m.fl. (L),

2018/19:253 av Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD),

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 i denna del och
9,

2018/19:1456 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:1528 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkande 5,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6,

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C)
yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2772 av Sten Bergheden m.fl. (M) yrkande 20.

Reservation 22 (SD)

Reservation 23 (KD)

14. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 77 och 80,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4.

Reservation 24 (M, KD)

Reservation 25 (C)

15. Rovdjursangrepp

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 5 i denna del och 6,

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkandena 2 och 3,

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 och

2018/19:2908 av Linda Ylivainio (C).

Reservation 26 (M)

Reservation 27 (SD)

16. Allemansrätten

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4, 6 och 7,

2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm
(båda M),

2018/19:1582 av Lotta Olsson (M),

2018/19:1701 av Edward Riedl (M),

2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 3,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,
 2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C),
 2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlssoon (båda C) yrkande 4
 och
 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 60.

Reservation 28 (SD)

Reservation 29 (KD)

Reservation 30 (L)

17. Övergripande frågor om områdesskydd

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14,
 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 54 och 58 samt
 2018/19:2752 av Rebecka Le Moine (MP).

Reservation 31 (L)

18. Nationalparker

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:681 av Johan Andersson m.fl. (S),
 2018/19:1337 av Boriana Åberg (M),
 2018/19:1401 av Jonas Eriksson och Rebecka Le Moine (båda MP) och
 2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 2 i denna del.

19. Naturresevat m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 10,
 2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
 2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
 2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlssoon (båda C) yrkande 3,
 2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,
 2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C) och
 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 17 och 18.

Reservation 32 (M)

Reservation 33 (SD)

Reservation 34 (L)

20. Natura 2000-områden

Riksdagen avslår motion

2018/19:2016 av Erik Bengtzboe och John Widegren (båda M).

21. Vattenskyddsområden

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 11 och
 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.

Reservation 35 (SD, C)

22. Marina skyddade områden m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 14,

2018/19:1708 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 14 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7.

Reservation 36 (M)

Reservation 37 (V)

23. Strandskydd

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),

2018/19:739 av Monica Haider (S),

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 3,

2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:1324 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S),

2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M),

2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:1361 av Jessika Roswall (M),

2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M),

2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:1453 av Katarina Brännström (M),

2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarllsson (båda C) yrkande 3,

2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1526 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:1531 av Lars Hjalmered (M) yrkande 3,

2018/19:1684 av John Widegren (M),

2018/19:1704 av Edward Riedl (M),

2018/19:1929 av Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M),

2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,

2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M),

2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M),

2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 8 och 20,

2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 4,

2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32,

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 41–45,
2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12–14 och
2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 35.

Reservation 38 (M)

Reservation 39 (SD)

Reservation 40 (KD)

24. Terrängkörning, vandringsleder m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkandena 1 och 2 i denna del och

2018/19:2321 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 6.

Stockholm den 26 mars 2019

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Kristina Yngwe

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Kristina Yngwe (C), Maria Gardfjell (MP), Jessica Rosencrantz (M), Hanna Westerén (S), Isak From (S), John Widegren (M), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Betty Malmberg (M), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S), Tina Acketoft (L), Mats Nordberg (SD), Ulrika Heie (C), Yasmine Eriksson (SD), Staffan Eklöf (SD) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet ca 160 yrkanden från allmänna motionstiden 2018/19. Motionsyrkandena tar bl.a. upp frågor om bevarande av den biologiska mångfalden, invasiva främmande arter, genetiskt modifierade organismer, säl- och skarvförvaltning, rovdjursförvaltning, allemansrätt, nationalparker, naturreservat, skydd av marina områden och strandskydd. Förslagen i motionerna finns i bilagan.

Utskottets överväganden

Övergripande frågor om biologisk mångfald

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om utrotningshotade arter, internationellt arbete, ekosystemtjänster, inhemska trädarter, övergångszoner och täktverksamhet.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (L), 4 (M) och 5 (SD).

Motionerna

I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 15 anför motionärerna att utrotningshotade djur och växter måste skyddas genom fridlysning eller restaureringsinsatser och att Artdatabankens viktiga arbete ska värnas.

Enligt kommittémotion 2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 22 bör regeringen tillsätta en utredning som tittar på olika möjligheter för hur utrotningshotade och skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag. Motionärerna anför att det för en effektiv naturvård behövs klarhet i arternas juridiska skydd som med fördel kan baseras på Artdatabankens arbete och de redan formulerade åtgärdsprogrammen för hotade arter. I yrkande 25 i samma motion anför att Sverige ska vara ledande i att verka för att det blir nya skarpa mål i samband med förhandlingarna om konventionen om biologisk mångfald. Enligt kommittémotion 2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 bör regeringen i internationella sammanhang vara pådrivande för att bevara den biologiska mångfalden. Motionärerna anför att de flesta miljöfrågor kräver samarbete mellan länder för att nå bäst effekt.

I kommittémotion 2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 anför att regeringen bör se över möjligheterna att uppdra åt Naturvårdsverket att utvärdera effekterna av sitt forskningsprojekt om ekosystemtjänster. Enligt motionärerna är det viktigt att regeringen fortsätter arbetet med att synliggöra värdet av naturens ekosystemtjänster.

Enligt motion 2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP) har Sverige en skyldighet enligt konventionen om biologisk mångfald att återintroducera nationellt utrotade arter till Sverige. Regeringen bör därför ta fram en handlingsplan för att göra detta.

I kommittémotion 2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9 anför att regeringen bör infoga en nationell strategi för att bevara inhemska trädarter i arbetet med det nationella skogsprogrammet. Motionärerna anför att både den svenska asken och almen riskerar att utrotas i Sverige på grund av skadegörande arter.

I kommittémotion 2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 7 och kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8 föreslås att regeringen ska vidta åtgärder när det gäller övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Enligt motionärerna kan sådana övergångszoner, skogsbryn, ofta erbjuda en biologiskt rik miljö.

Motion 2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6 berör den s.k. stoppregeln. Enligt motionärerna är skyddet vid täktverksamhet inte tillräckligt sedan stoppregeln slopades. Denna bör därför återinföras. Samtidigt behövs ett liknande skydd för biologisk mångfald i miljöbalken för andra verksamheter än just täkter.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Det internationella arbetet med biologisk mångfald styrs främst av konventionen om biologisk mångfald som är en global konvention om naturvård och artskydd. Vid partsmötet i Nagoya 2010 antogs en global strategisk plan för konventionen. Denna plan införlivades sedan i EU:s strategi för biologisk mångfald 2011–2020. Handlingsplanen ställde upp ett antal delmål (de s.k. Aichimålen). Målen handlar om att minska den direkta påverkan och förbättra situationen för biologisk mångfald och att öka nyttan av ekosystemtjänster för alla.

Miljöpolitiken utgår ifrån de nationella miljö kvalitetsmål och det generationsmål för miljöarbetet som beslutats av riksdagen. Målen är styrande för allt miljöarbete som Sverige bedriver nationellt, inom EU och internationellt. Riksdagen har beslutat om 16 miljö kvalitetsmål varav ett är ett rikt växt- och djurliv. (prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25, rskr. 2009/10:377).

En strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster till 2020 behandlades i betänkande 2013/14:MJU27. Strategin utgörs av de tio etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som tidigare beslutats av regeringen och de insatser som beskrivs i propositionen En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (prop. 2013/14:141).

Den 27 februari 2014 beslutade den dåvarande regeringen om fem nya etappmål inom miljömålssystemet för att stärka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänster till 2020 (regeringsbeslut M2014/593/Nm). Målen anger steg på vägen för att uppnå Sveriges miljö kvalitetsmål, liksom EU:s mål för biodiversitet och Aichimålen. De fem etappmålen är:

- helhetssyn på markanvändningen
- skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden
- miljö hänsyn i skogsbruket
- ett variationsrikt skogsbruk
- en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram.

Regeringen beslutade den 18 maj 2017 att fastställa en s.k. kontrollstation om etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (M2017/01284/Nm).

Kontrollstationen publicerades i en departementsskrivelse (Ds 2017:32). Kontrollstationens syfte var att analysera utvecklingen i förhållande till de tio etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster som regeringen beslutade om 2012 och 2014. Enligt analysen har viktiga insatser genomförts, och pågår fortfarande, men kompletterande insatser är nödvändiga för att nå etappmålen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Utöver dessa etappmål avser regeringen att återkomma i fråga om att ta fram ytterligare etappmål och genomföra insatser för att nå miljömålen för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Den 30 januari 2019 överlämnade Naturvårdsverket rapporten Fördjupad utvärdering av miljömålen 2019 till regeringen. I rapporten bedömer myndigheten att miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv inte kommer att nås till 2020. Naturvårdsverket anför vidare att regeringens förstärkning av naturvårdsarbetet och satsningarna för att kommunicera och värdera ekosystemtjänster samt gynna grön infrastruktur har inneburit en positiv utveckling av miljöarbetet. Naturvårdsverket lyfter i rapporten fram tre områden där behov av förstärkta insatser finns vad gäller nämnda miljö kvalitetsmål. Regeringen bör se över artskyddsförordningen och angränsande regelverk. Vidare bör översynen av skogsvårdslagstiftningen fortsätta. Slutligen bör regeringen säkerställa att länsstyrelserna och nationella myndigheter kan avsätta tillräckliga resurser för genomförandet av handlingsplaner för grön infrastruktur. Rapporten bereds nu inom Regeringskansliet.

I budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 20) framhöll regeringen att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster nationellt, internationellt och inom EU. Regeringen bedömde att det även i fortsättningen krävs kraftfulla åtgärder för att nå miljö kvalitetsmålen som omfattar naturvård, biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen lyfte bl.a. fram satsningarna för att bevara skyddsvärda skogar, restaurera och anlägga våtmarker och införa bevarandeåtgärder vad avser fiske i skyddade marina områden.

När det gäller Artdatabanken anförde regeringen i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) att Artdatabankens verksamhet har stor betydelse för svenskt naturvårdsarbete. Den information om arter m.m. som tas fram är central för att uppnå berörda miljö kvalitetsmål.

Av Sveriges lantbruksuniversitetets (SLU) regleringsbrev för 2019 inom utgiftsområde 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel framgår att minst 83,2 miljoner kronor av lantbruksuniversitetets anslag ska användas till den verksamhet som bedrivs vid Artdatabanken. Av dessa ska minst 70 miljoner kronor användas för verksamhet med anknytning till Svenska artprojektet, innefattande taxonomisk forskning och inventering av dåligt kända arter, kunskapsspridning, projektadministration, information och kommunikation samt för stöd till biologiska samlingar vid svenska museer och institutioner.

Naturvårdsverket fick 2014 i uppdrag att genomföra en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster under perioden fram till den

10 december 2017. Uppdraget redovisades i januari 2018 (Kommunikationssatsning om ekosystemtjänster – Att få fler att se naturens gratisarbete, rapport 6798). Enligt rapporten tyder uppföljningen på att kommunikationssatsningen helt eller delvis har nått de uppsatta målen. I rapporten anges vidare att fortsatt strategiskt arbete för att lyfta värdet och betydelsen av ekosystemtjänster kommer att utföras genom en samverkansåtgärd i miljørådet. Nätverket för ekosystemtjänster kommer att fortsätta. Rapporten bereds inom Regeringskansliet.

Vad gäller frågan om en nationell strategi för bevarande av inhemska trädarter i det nationella skogsprogrammet kan följande noteras. Regeringen beslutade i maj 2018 om en handlingsplan för Sveriges nationella skogsprogram (dnr N2018/03142/SK). Enligt regeringen är grundförutsättningen för arbetet med skogsprogrammet att inriktningen för den svenska skogspolitiken vilar på två riksdagsbundna jämställda mål om produktion och miljö, de äganderättsliga principerna samt principen om frihet under ansvar, ligger fast. Programmets strategi utgår från skogens ekonomiska, sociala och miljömässiga värden och bygger på bred dialog, samverkan, engagemang och erfarenhetsutbyte mellan intressenter i skogens hela värdekedja.

Strategin innehåller bl.a. mål för fem fokusområden och en beskrivning av den fortsatta organisationen och processen. De fem fokusområdena är:

- ett hållbart skogsbruk med ökad klimatnytta
- mångbruk av skog för fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet
- innovationer och förädlad skogsråvara i världsklass
- hållbart brukande och bevarande av skogen som en profilfråga i svenskt internationellt samarbete
- ett kunskapskliv för ett hållbart brukande och bevarande av skogen.

Följande kan noteras när det gäller frågan om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Statens jordbruksverk (Jordbruksverket) redovisade i sin rapport 2018:14 ett uppdrag från Miljömålsrådet om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Arbetet med rapporten har genomförts av Jordbruksverket, Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket, Riksantikvarieämbetet, länsstyrelserna och Sveriges geologiska undersökning. Av rapportens sammanfattning framgår bl.a. följande:

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark är en miljö som kan se ut på många olika sätt. Ibland är det en tvär kant med högvuxen gran där skogen möter åkern, ibland utgörs zonen av en mer uppluckrad struktur med buskar och lövträd i olika ålder och olika arter, med inslag av öppen mark. Variationsrika brynmiljöer är viktiga livs- och födosökmiljöer för växter, djur och svampar. I dag karaktäriseras kanterna mellan skogs- och jordbruksmark i många fall av skarpa övergångar. Enligt analyser av data som samlas in via Nationell inventering av landskapet i Sverige (NILS) så har ungefär hälften av skogskanterna en tvär övergång mellan skogs- och jordbruksmark.

I projektet om övergångszoner har vi gått igenom befintliga ekonomiska, informativa och juridiska styrmedel som kan påverka övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark. Efter denna

genomgång kan vi konstatera att det finns styrmedel som kan bidra till att skogsbryn ökar i omfattning och kvalitet. Det finns även styrmedel som kan leda till att de värdefulla skogsbrynen blir färre genom att skötsel uteblir. Skogsstyrelsens stöd för anläggning och skötsel av skogsbryn (Skogens miljövården) samt kompetensutveckling till jord- och skogsbrukare inom landsbygdsprogrammet är exempel på styrmedel som syftar till att gynna bland annat brynmiljöer. Skogsvårdslagens krav på återplantering och definitionen av betesmark inom jordbrukarstöden är däremot exempel på styrmedel som kan missgynna förutsättningar för nya bryn respektive skötsel av befintliga bryn.

För att öka mängden värdefulla bryn i övergångszonerna föreslår vi ett antal åtgärder: [...] Förslagen riktar sig i första hand till de myndigheter som deltagit i projektet.

När det gäller tillstånd till täkter kan konstateras att de särskilda prövningsreglerna för täkter togs bort 2009 (prop. 2008/09:144, 2008/09:MJU25, rskr. 2008/09:253). Prövningsreglerna utgjordes dels av en bestämmelse om avvägning mellan behovet av täktmaterialet och den skada som täkten kunde befaras orsaka, dels av en särskild stoppregel till skydd för biologisk mångfald. Den dåvarande regeringen framhöll i propositionen att täktverksamhet innebär uttag av naturresurser som inte är förnybara, och i fråga om vissa material är tillgången dessutom mycket begränsad. Uttaget av materialet innebär även stora ingrepp i naturmiljön som inte är möjliga att helt återställa. Samtidigt är täktmaterial en nödvändig råvara vid allt byggande. I propositionen bedömdes att en allsidig prövning av täkter, när det gällde frågor om hushållning och biologisk mångfald, på ett bättre sätt kunde åstadkommas med en tillämpning av bestämmelserna i främst 2 och 3 kap. miljöbalken. Enligt propositionen var den särskilda stoppregeln till skydd för biologisk mångfald svår att tillämpa. Det var oklart vilka djur- och växtarter som omfattades eller när livsbetingelserna kunde anses bli försämrade för en art. Den dåvarande regeringen ansåg därför att stoppregeln inte fungerade väl som komplement till miljöbalkens mer allmänna bestämmelser.

Den 4 november 2010 anförde dåvarande miljöministern Andreas Carlgren följande i debatten om interpellation 2010/11:33 om biologisk mångfald och täkter:

Skyddet för hotade arter och betydelsen av biologisk mångfald är i dag en av de viktigaste miljöfrågorna både nationellt och internationellt. Ett viktigt sätt att åstadkomma ett skydd för hotade arter och att värna den biologiska mångfalden är att ha effektiva regelverk. Den biologiska mångfalden är en del av miljöbalkens övergripande mål, och enligt miljöbalkens portalparagraf ska balken tillämpas så att den biologiska mångfalden bevaras. Bestämmelser till skydd för hotade arter och värdefulla naturmiljöer finns i flera av miljöbalkens kapitel.

För att bestämmelser ska vara effektiva och ge ett starkt skydd är det viktigt att de är tydliga. Den tidigare gällande stoppregeln var inte tydlig. Det var oklart hur bestämmelsens tillämpningsområde skulle avgränsas. Syftet med den regeländring som trädde i kraft den 1 augusti 2009 var att åstadkomma ett bättre och tydligare regelverk. Samtidigt som den otydliga stoppregeln togs bort infördes två nya bestämmelser som syftar till att ge ett starkare och bättre skydd för naturgrus och våtmarker.

Man kan också notera att Miljööverdomstolen i sitt remissvar över förslaget att ta bort stoppregeln delat regeringens uppfattning att de generella reglerna i 1, 2 och 3 kap. miljöbalken är tillräckliga för reglering av täkter och att stoppregeln kan tas bort utan att det leder till en ändring av bedömningarna vid prövning av täkter.

Frågan om att återinföra stoppregeln vid täktprövningen berördes även i debatten den 21 april 2015 om interpellation 2014/15:398 om Ojnareskogen och bevarandet av unika naturvärden. Dåvarande klimat- och miljöministern Åsa Romson anförde bl.a. att regeringen fortlöpande utvärderar om lagstiftningen ger ett tillräckligt bra skydd för hotade arter. Hon uppgav vidare att departementets analys var att det inte gick att säga att borttagandet av stoppregeln har inneburit ett sämre skydd för den biologiska mångfalden, åtminstone inte med anledning av de domar som meddelats i målet om Nordkalk och som var aktuella i debatten.

I januari 2019 träffades det s.k. januariavtalet mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna. Avtalet är en överenskommelse om politikens inriktning på flera områden, bl.a. miljö och klimat. Enligt överenskommelsen ska artskyddsförordningen ses över för att bl.a. effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter. I överenskommelsen anges vidare att insatser för den biologiska mångfalden ska förstärkas. För att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter ska naturvärden stärkas på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att Sverige ska ha en hög ambition i arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster såväl nationellt som internationellt. Utskottet välkomnar därför de satsningar som regeringen har genomfört för att nå miljö kvalitetsmålen som omfattar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Som en del av januariöverenskommelsen ska artskyddsförordningen ses över för att bl.a. effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter. Enligt överenskommelsen ska vidare insatserna för den biologiska mångfalden förstärkas. Med det anförda anser utskottet att motionerna 2018/19:1281 (SD) yrkande 9, 2018/19:2255 (L) yrkande 15, 2018/19:2315 (MP) yrkandena 22 och 25, 2018/19:2330 (MP) och 2018/19:2892 (M) yrkandena 2 och 4 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller frågan om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark redovisade Jordbruksverket förra året en rapport om sådana zoner med ett antal förslag till berörda myndigheter. Det finns därför inte någon anledning att i nuläget vidta ytterligare åtgärder i denna fråga. Motionerna 2018/19:1281 (SD) yrkande 7 och 2018/19:1287 (SD) yrkande 8 avstyrks därför.

Vad gäller frågan om att återinföra den s.k. stopplagen finner utskottet att den nuvarande lagstiftningen ger det skydd som behövs för den biologiska

mångfalden även vad gäller prövning av täktverksamhet. Motion 2018/19:2332 (MP) yrkande 6 bör därför lämnas utan bifall.

Invasiva främmande arter

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om invasiva främmande arter.
Jämför reservation 6 (M), 7 (SD) och 8 (L).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7 anförs att invasiva arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen samt utreda effekterna på den biologiska mångfalden och de areella näringarna. Enligt partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 behövs satsningar på att bekämpa invasiva arter för att bevara den biologiska mångfalden. I kommittémotion 2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 framförs att invasiva främmande arter kan åstadkomma stora skador och utgör ett hot mot vår inhemska flora och fauna. Åtgärder för att begränsa deras negativa inverkan på den biologiska mångfalden i Sverige behöver vidtas. Åtgärder behöver framför allt vidtas för att förhindra att nya arter introduceras i vårt land. I arbetet behövs internationella regleringar.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1143/2014 om förebyggande och hantering av introduktion och spridning av invasiva främmande arter trädde i kraft 2015. Förordningen innehåller bestämmelser om att förebygga, minimera och mildra invasiva främmande arters negativa effekter på den biologiska mångfalden. En invasiv främmande art är enligt förordningens definition en främmande art vars introduktion eller spridning har konstaterats hota eller negativt inverka på den biologiska mångfalden och relaterade ekosystemtjänster. Förordningen gäller arter som är upptagna på unionsförteckningen över invasiva främmande arter av unionsbetydelse. På denna förteckning finns nu 49 arter upptagna, varav 11 förekommer i svensk natur.

I mars 2018 överlämnade regeringen propositionen Invasiva främmande arter (prop. 2017/18:211) till riksdagen. I propositionen föreslog regeringen ändringar i miljöbalken som syftar till att uppfylla Sveriges skyldigheter enligt EU-förordningen om invasiva främmande arter. Förslagen innebär i huvudsak att EU-förordningen kompletteras med en straffbestämmelse och ett bemyndigande för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer

att meddela föreskrifter om åtgärder. Lagändringarna trädde i kraft den 1 augusti 2018.

Den 1 januari 2019 trädde förordningen (2018:1939) om invasiva främmande arter i kraft. I förordningen finns bl.a. bestämmelser om processen med att ta fram en nationell förteckning över invasiva främmande arter av betydelse för Sverige och med att ta fram underlag för det fall Sverige vill föreslå en art till unionsförteckningen.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) anges bl.a. följande om invasiva arter.

På grund av människan finns i Sverige totalt cirka 2 200 främmande arter på platser som är utanför deras vanliga hemvister. Av dem uppskattas 391 som invasiva och 84 som eventuellt invasiva. Men närmare hälften av de främmande arterna är inte bedömda.

ArtDatabanken genomför i flera steg och med utgångspunkt i IUCN:s metodik EICAT (Environmental Impact Classification for Alien Taxa) en översiktlig genomgång av främmande arter för att bedöma vilken risk arterna utgör eller kan komma att utgöra för inhemsk biologisk mångfald. Barlastvattenkonventionen, som antogs 2004, är viktig för att begränsa spridningen av marina främmande arter. [...] Flera främmande arter bekämpas inom ramen för både nationella projekt och Life-projekt, där det senare delvis finansieras via EU. Insatser har skett för bl.a. mårhund, vresros, jätteloka, blomsterlupin, sjögull, signalkräfta, sydfyrling (en akvatisk kärlväxt) och mink. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten har under året riktat insatser till vissa prioriterade artgrupper och bl.a. tagit fram en vägledning för rengöring av fartygsskrov. Myndigheterna har också tagit fram information om en art kärsköldpadda (*Trachemys scripta*) till bl.a. djurägare, annonsmarknaden, veterinärer, länsstyrelser och polismyndigheter. Vidare har kommunikationer skett kring invasiva främmande arter med fokus på att förebygga spridning och i första hand riktat till trädgårdsnäringen, som är den största introduktions- och spridningsvägen av invasiva främmande arter i Sverige.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 anges som villkor för anslag 1:3 ap. 2 Kostnader för skötsel av skyddade områden, artbevarande, friluftsliv m.m. att posten får användas för kostnader som avser arbete med bl.a. invasiva främmande arter.

Utskottets ställningstagande

Med anledning av EU-förordningen om invasiva främmande arter infördes förra året nya regler i miljöbalken, och den 1 januari 2019 trädde en ny förordning om invasiva främmande arter i kraft. Av budgetpropositionen framgår även att flera olika insatser har genomförts avseende invasiva främmande arter. Mot bakgrund av det arbete som nyligen genomförts och som fortfarande pågår anser utskottet att motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 7, 2018/19:2255 (L) yrkande 18 och 2018/19:2892 (M) yrkande 1 kan lämnas utan åtgärd.

Genetiskt modifierade organismer

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att modernisera lagstiftningen om genteknik och göra denna teknikneutral. Riksdagen avslår en motion om genteknik i övriga delar.

Jämför reservation 9 (S, V, MP) och 10 (SD).

Motionerna

I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 29 framhålls genetiskt modifierade organismers (GMO) klimatnytta. Motionärerna anför att GMO kan spela en avgörande roll ur ett klimatperspektiv för att få fram bättre skördar och näringsinnehåll. Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45 bör lagstiftningen om grödsorter ändras så att den bygger på egenskaper framför förädlingsmetod. I kommittémotion 2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33 anför att den nationella lagstiftningen om genteknik bör ändras och göras mer teknikneutral. Även i kommittémotion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 24 berörs frågan om att förändra lagstiftningen om genteknik så att den, istället för att reglera vissa tekniker, blir en riskbaserad lagstiftning. Motionärerna anför att teknikutvecklingen ställer frågan om vad som ska regleras som GMO på sin spets. Motionärerna föreslår även att Jordbruksverket ska få i uppdrag att hävda sin tidigare tolkning när det gäller Crispr-Cas9 och aktivt driva en genomgripande revidering av gentekniklagstiftningen i EU.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

All slags verksamhet i Sverige där genetiskt modifierade organismer (GMO) hanteras måste ha tillstånd. Beslut som gäller tillstånd för odling av en genetiskt modifierad växt tas gemensamt på EU-nivå och tillståndet gäller i alla EU:s medlemsländer. Varje genmodifierad växt, dvs. en specifik växtart med en viss genetisk modifiering, ska prövas och godkännas.

Godkännande, spårbarhet och märkning av genetiskt modifierade livsmedel och foder regleras i Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/18/EG av den 12 mars 2001 om avsiktlig utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 av den 22 september 2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

Målet med godkännandeförfarandet är att garantera att utsläppandet på marknaden av sådana produkter inte utgör några risker för människors och djurs hälsa och för miljön. Den s.k. försiktighetsprincipen ska gälla, och godkännandeförfarandet ska baseras på en vetenskaplig riskbedömning. I

förordningen anges särskilt att tekniska framsteg och vetenskaplig utveckling bör beaktas vid tillämpningen.

Nationella regler om GMO finns framför allt i miljöbalken, i förordningen (2002:1086) om utsättning av genetiskt modifierade organismer i miljön, i förordningen (2000:271) om innesluten användning av genetiskt modifierade organismer och i myndighetsföreskrifter.

I Sverige odlas det för närvarande inga genetiskt modifierade grödor, förutom i försök.

Regeringen gav 2015 Jordbruksverket i uppdrag att granska riskbedömningen av GMO. Granskningen skulle bl.a. omfatta långsiktiga effekter och hur exempelvis de frågor som Europaparlamentet har haft om den Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhets (EFSA) riskbedömningar har tagits om hand av EFSA och Europeiska kommissionen (dnr N2015/08644/SK). Jordbruksverket redovisade uppdraget i sin rapport Riskbedömning av genetiskt modifierade växter och växtprodukter (rapport 2016:17). Jordbruksverket ansåg bl.a. att den samlade riskbedömningsprocessen är ändamålsenlig.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20) att det är viktigt att användning och odling av GMO inte leder till påverkan på den biologiska mångfalden. Försiktighetsprincipen ska vara styrande för hanteringen. Regeringen anförde vidare att den avsåg att fortsätta sina ansträngningar för att förbättra processen för godkännanden av nya bekämpningsmedel och att den i det fortsatta arbetet med godkännande av GMO på EU-nivå avser att ta större hänsyn till användning av bekämpningsmedel.

I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU2 angavs bl.a. följande om användningen av GMO-teknik.

Försöksverksamhet i miljön av GMO omfattas av reglerna om avsiktlig utsättning av GMO. Det finns ett större nationellt utrymme när det gäller fältförsök, dvs. det är Jordbruksverket som bestämmer att tillräckligt med försiktighetsåtgärder är vidtagna och som sedan kontrollerar detta. När det gäller försöksverksamhet i fråga om GMO i laboratorier och i vissa växthus är reglerna om innesluten användning tillämpliga. Avsiktlig utsättning av GMO, i det här fallet genetiskt modifierade växter, och inneslutning av genetiskt modifierade mikroorganismer, inklusive cellkulturer av växter, omfattas av det harmoniserade regelverket. Nationellt regleras endast innesluten användning av GMO som sker inomhus med inneslutningsåtgärder. Vilka inneslutningsåtgärder som krävs är dock reglerat inom EU.

För närvarande pågår inte någon översyn av det nationella regelverket för avsiktlig utsättning och innesluten användning av GMO. Det pågår inte heller någon översyn av EU-regelverket. En diskussion har dock inletts på EU-nivå med anledning av EU-domstolens dom i mål C-528/16 om Crispr-Cas9. Domen berörde bl.a. frågan om kategorisering av Crispr-Cas9.

Utskottets ställningstagande

När det gäller frågan om att modernisera lagstiftningen om genteknik vill utskottet framhålla att växtförädlingen har en viktig roll att spela ur ett klimatperspektiv för att stärka tillgången på bra grödsorter som kan ge bättre skördar och bättre näringsinnehåll. Genteknik är av största vikt i detta arbete eftersom denna teknik är snabbare än konventionell växtförädling och därmed kan bidra till att öka takten i arbetet med förbättrade grödsorter. Olika tekniker kan leda till samma resultat, men dagens lagstiftning gör skillnad på vilken förädlingsmetod som används. Detta innebär att växtsorter som framställts genom traditionell växtförädling kan vara tillåtna, medan växtsorter med samma egenskaper som framställts genom GMO-teknik inte är det. Regelverket hämmar utvecklingen av nya växtsorter och därmed även lantbrukets utveckling. Det är grödans förändrade egenskaper och dess potentiella miljö-, avkastnings- och hälsoeffekter som är viktiga att ta ställning till, inte förädlingsmetoden som sådan. Lagstiftningen om genteknik bör mot denna bakgrund moderniseras och göras teknikneutral. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:1287 (SD) yrkande 24 i denna del, 2018/19:2255 (L) yrkande 29, 2018/19:2425 (C) yrkande 45 och 2018/19:2896 (M) yrkande 33.

När det gäller frågan om åtgärder som avser lagstiftningen om Crispr-Cas9 har en diskussion inletts på EU-nivå med anledning av EU-domstolens dom i mål C-528/16. Utskottet anser att det i nuläget inte finns skäl att vidta några åtgärder med anledning av domen och Crispr-Cas9. Motion 2018/19:1287 (SD) yrkande 24 avstyrks därför i övrigt.

Naturvårdsdirektiven

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om artskyddsförordningen och EU:s naturvårdsdirektiv.

Jämför reservation 11 (SD) och 12 (KD).

Motionerna

I kommittémotion 2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5 anförs att regeringen bör skriva om artskyddsförordningen. I förordningstexten anges inte att förbuden endast gäller när den gynnsamma bevarandestatusen påverkas. Enligt motionärerna vore det önskvärt om förordningen t.ex. klargjorde att bedömningen av den gynnsamma bevarandestatusen ska göras på nationell nivå och hur markägaren ska få ersättning om denne hindras i pågående markanvändning.

Enligt kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 10 behöver art- och habitatdirektivet reformeras och anpassas efter regionala

och nationella förutsättningar. Motionärerna anför att genomförandet av direktivet går längre än vad direktivet säger. Även motion 2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 2 berör en översyn av art- och habitatdirektivet. Motionären anför att Sverige aktivt behöver arbeta för att direktivet omarbetas så att det blir mer modernt och uppdaterat. På liknande sätt anför i kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 4 att art- och habitatdirektiv bör uppdateras så att det blir smidigare att omklassa hotstatusen för olika arter i takt med att populationerna växer eller krymper. Motionärerna anför även att det bör skrivas in i direktivet vilka processuella regler som ska gälla för prövning av beslut som kan beröras av direktivet. I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 1 anför att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet i frågor som berör viltförvaltning och att regeringen tydligt ska verka för att Sverige återtar beslutsmakten gällande de frågor som ryms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Ramarna för den svenska viltförvaltningen sätts av internationella konventioner och EU-direktiv. Konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö (Bernkonventionen) syftar till att främja ett mellanstatligt samarbete för att bevara vilda djur- och växtarter och livsmiljöer samt skydda hotade flyttande arter. Bland annat björn, järv och varg är strängt skyddade arter enligt konventionen, medan lodjur är en skyddad art. Både Sverige och EU har ratificerat konventionen. Art- och habitatdirektivet¹ bygger på Bernkonventionen. Direktivets syfte är att bidra till att säkerställa den biologiska mångfalden genom att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter. I direktivets bilaga 4 anges djur- och växtarter som kräver strikt skydd av medlemsstaterna. Där återfinns varg, björn och lodjur. De strikt skyddade arterna får inte fångas eller dödas annat än i vissa undantagsfall. Fågeldirektivet² innehåller regler till skydd för samtliga naturligt förekommande och vilt levande fågelarter inom EU, liksom deras ägg, reden och boplatser. Både art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet är minimidirektiv, vilket innebär att medlemsländerna inte får införa regler som innebär ett mindre strängt skydd än vad direktiven föreskriver.

Europeiska kommissionen initierade i februari 2014 en utvärdering, en s.k. fitness check, av art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Utvärderingen inbegrep frågeställningar om huruvida direktivens mål har uppnåtts, om direktiven är kostnadseffektiva, om de stämmer överens med annan EU-lagstiftning och om de fortfarande behövs. Utvärderingen omfattade även

¹ Rådets direktiv 92/43/EEG av den 21 maj 1992 om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter.

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG av den 30 november 2009 om bevarande av vilda fåglar.

frågan om huruvida målen för direktiven på ett tydligt sätt bättre uppnås på EU-nivå än på nationell nivå.

Utvärderingen publicerades i december 2016. I utvärderingen drog Europeiska kommissionen slutsatsen att naturvårdsdirektiven fortfarande är mycket relevanta och ändamålsenliga. Kommissionen drog samtidigt slutsatsen att genomförandet av naturvårdsdirektiven behöver förbättras väsentligt i medlemsstaterna för att direktivens mål ska uppnås fullt ut. För att kunna leverera konkreta resultat för natur, människor och ekonomi inom hela EU behöver genomförandet förbättras i nära samarbete med lokala myndigheter och med olika aktörer i medlemsstaterna. EU:s kommissionär för miljö-, havs- och fiskerifrågor konstaterade i detta sammanhang att naturvårdsdirektiven inte kommer att öppnas för översyn.

I april 2017 presenterade Europeiska kommissionen ett meddelande om en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet. Handlingsplanen syftar till att förbättra genomförandet av naturvårdsdirektiven och påskynda uppnåendet av målen inom EU:s strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster 2011–2020. Europaparlamentet antog i november 2017 en resolution om nämnda handlingsplan. I resolutionen välkomnas handlingsplanen och Europaparlamentet begär att naturvårdsdirektiven ska genomföras fullständigt. Parlamentet noterar även den flexibilitet som direktiven ger. Samtidig uppmanade parlamentet Europeiska kommissionen att ta fram en utvärderingsmetod som gör det möjligt att ändra skyddsstatusen för arter i vissa regioner när gynnsam bevarandestatus uppnås. Europeiska kommissionen angav i sitt svar på denna resolution bl.a. att kommissionen inte hade för avsikt att utveckla en sådan utvärderingsmetod eftersom det skulle kräva att direktivens bilagor ändras.

Dåvarande miljöministern Karolina Skog svarade i december 2017 bl.a. följande på skriftlig fråga 2017/18:440 Allmän jakttid för skarv.

Endast EU-kommissionen har befogenhet att föreslå ändringar i fågeldirektivet eller dess bilagor. EU-kommissionen avslutade tidigare i år en utvärdering av de båda naturvårdsdirektiven, dvs. fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet, och presenterade i april 2017 en handlingsplan för naturen, människorna och näringslivet. Av planen framgår att kommissionen inte kommer att föreslå någon ny lagstiftning. Kommissionen har även i samband med sin utvärdering av naturvårdsdirektiven uttalat att den inte tänker föreslå några ändringar.

Europaparlamentet har i sin resolution välkomnat handlingsplanen och inte uppmanat kommissionen att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven. Tvärtom har Europaparlamentet i resolutionen begärt att de båda naturvårdsdirektiven ska genomföras fullständigt.

Dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht lämnade i juni 2018 bl.a. följande svar på skriftlig fråga 2017/18:1424 Äganderätten av skogen och 2017/18:1425 Skogsägares rätt.

Artskyddsförordningen (2007:845) innehåller såväl bestämmelser som genomför EU:s naturvårdsdirektiv (fågeldirektivet och art- och habitatdirektivet) som rent nationella bestämmelser. Sverige är som EU-

medlem så klart angeläget att följa de regler som EU-länderna gemensamt har beslutat om. Syftet med naturvårdsdirektiven är framför allt att skapa möjligheter för arter och livsmiljöer att uppnå och behålla en gynnsam bevarandestatus samt att undvika att åtgärder och verksamheter riskerar att försämra denna status. Regeringen anser att riktlinjerna för handläggning av artskyddsärenden i skogsbruket, som Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket beslutat om, är ett viktigt steg i arbetet för att skydda fridlysta arter i skogen och skapa tydlighet i tillämpningen.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har pekat på behovet att se över artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämpbar, effektiv och rättssäker (M2016/01731/Nm). Det pågår nu ett flertal juridiska processer där det har visat sig att det råder oklarheter om hur artskyddsförordningen ska tillämpas. Detta är olyckligt, både för skyddet av biologisk mångfald och för tydligheten gentemot skogsägarna. Regelverket ska bidra till att effektivt skydda hotade arter och samtidigt vara tydligt gentemot skogsägarna om när man har rätt till ersättning och när man inte har det. Regeringens besked är därför att vi behöver se över rådande regelverket för att skapa klarhet och förutsägbarhet kring vad som gäller för både skogsägare och miljöintressen.

Den grundlagsskyddade äganderätten ska respekteras och det är den enskilde skogsägaren som tar beslut om hur skogen ska brukas inom ramen för gällande lagstiftning. Skogspolitiken ska vara förutsägbar och bedrivs så att det lönar sig för den enskilde skogsägaren att sköta sin skog så att skogens olika värden kan utvecklas och tas tillvara på bästa möjliga sätt.

Den markägare som sköter sin skog på ett sätt som är bra för hotade arter ska kunna kombinera det med god ekonomi för sin näringsverksamhet.

Jag är angelägen om att vi har tydliga regler kring ersättning som beaktar äganderätten och är ändamålsenliga för såväl miljö som produktion. Utgångspunkten är att när staten skyddar värdefulla naturområden kan enskilda ersättas inom ramen för gällande lagstiftning.

Miljö- och jordbruksutskottet har tidigare behandlat frågan om översyn av artskyddsförordningen i betänkande 2017/18:MJU17. Utskottet konstaterade att frågan om artskyddet och dess innebörd för skogsbruket hade diskuterats, att tillämpningen av artskyddsförordningen hade varit och var föremål för domstolsprövning samt att generaldirektörerna för Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket i ett brev till regeringen framhållit behovet av en översyn av artskyddsförordningen. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att regeringen borde initiera en översyn av artskyddsförordningen för att säkerställa att den var tillämpbar, effektiv och rättssäker. Riksdagen beslutade i enlighet med utskottets förslag (prot. 2017/18:96, rskr. 2017/18:215–216). Som nämnts ovan ingår en översyn av artskyddsförordningen i januariavtalet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att det naturvårdsarbete som bedrivs inom EU genom de båda naturvårdsdirektiven är angeläget för att bevara livsmiljöer och vilda djur och växter inom EU och för att säkerställa att EU lever upp till internationella åtaganden på området. Direktiven utgör även en viktig ram för de åtgärder som genomförs för hotade arters bevarande i Sverige. Enligt den utvärdering som genomförts av kommissionen är naturvårdsdirektiven fortfarande relevanta

och ändamålsenliga. Som Europaparlamentet noterade i den resolution som nämns ovan finns det en flexibilitet i direktiven som medlemsstaterna kan utnyttja. Det är dock endast EU-kommissionen som har befogenhet att föreslå ändringar i naturvårdsdirektiven. Av det ovan anförda framgår att kommissionen inte planerar att föreslå några ändringar i direktiven. Som en del av januariavtalet ingår dock att se över artskyddsförordningen för att bl.a. effektivt och rättssäkert kunna skydda hotade arter. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5, 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 10, 2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 2 och 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 4.

Säl- och skarvförvaltning m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att införa licensjakt på säl. Riksdagen avslår övriga motionsyrkanden om förvaltning av säl, skarv, gås, trana och korp.

Jämför reservation 13 (S, V, L, MP), 14 (SD), 15 (KD), 16 (M, KD), 17 (SD), 18 (C), 19 (SD) och 20 (KD).

Motionerna

Ett stort antal motioner behandlar frågor om säl- och skarvbestånden. I kommittémotionerna 2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del anføres att jakten på skarv och säl bör utökas. Motionärerna anger att de stora sälstammarna hotar fisket. Därför måste jaktkvoterna höjas, jakten på skarv intensifieras och reglerna för jakt på säl och skarv ses över. Även kommittémotion 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 rör utökad jakt på skarv och säl. Enligt motionärerna har säl och skarv en betydande verkan på fiskbestånden i Östersjön. De orsakar även skador på fiskeredskap, och stora skarvkolonier kan skada växtligheten lokalt. Även motion 2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkande 2 rör frågan om åtgärder mot skarv och säl på grund av påverkan på fiskerinäringen.

Ett antal motioner rör frågan om att införa licensjakt på säl och skarv. Enligt motion 2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) finns det ett behov av att se över möjligheten att införa licensjakt på säl och skarv på grund av påverkan på fisket och fiskbeståndet. Även i motion 2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) föreslås att regeringen ska se över möjligheten att införa licensjakt på skarv och säl. Motionärerna framför även att regeringen bör se över möjligheten att vidta ytterligare åtgärder för att minska bestånden av skarv och säl i Stockholms skärgård, som t.ex. oljering av skarvens ägg.

I motion 2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L) föreslås en översyn av villkoren för kustfisket och konsekvenserna av rådande jaktpolitik. Värnat kustfiske kräver en översyn av möjligheterna till jakt på säl och skarv, bl.a. genom jakt på säl från land, övervägande av allmän jakttid på säl och skarv, att föra upp skarven på listan över jaktbara arter och att införa möjlighet till skyddsjakt på enskilda initiativ. I motion 2018/19:1360 av Jessica Roswall (M) framhålls behovet av en förvaltningsplan för skarv och säl. Enligt motion 2018/19:1908 av Annicka Engblom (M) bör regeringen överväga att införliva säl och skarv i länens viltförvaltningsplaner.

Ett antal motioner rör förvaltningen av säl. Enligt kommittémotion 2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 framhålls att det ökade antalet sälrar innebär allvarliga problem för kustfisket. Enligt motionärerna skulle en licensjakt inte hota sälbestånden. Motionärerna anför även att reglerna för jakt på säl bör ses över, vilket omfattar reglerna för att sälja sälprodukter. I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 17 föreslås att licensjakt på säl ska införas. Även i denna motion framhålls att det ökade antalet sälrar vållar skador för kustfisket. Enligt motionärerna skulle en licensjakt inte hota sälbestånden utan snarare vara ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskenäringen. För att bromsa sälpopulationens stora tillväxt bör en licensjakt åtminstone omfatta en fördubbling av dagens nivå vad beträffar skjutna sälrar. Även i kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 76 föreslås att licensjakt på säl ska införas. Att vi har starka stammar av vilt i Sverige är i grunden givetvis bra, men alltför stora stammar skapar också problem, både för människor och för ekosystemet. Motion 2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1 rör även den frågan om att införa licensjakt på säl.

Motionerna 2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkande 1 och 2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C) rör frågan om att införa allmän jakt på säl. I motion 2018/19:619 av Åsa Lindestam (S) föreslås att lagstiftningen och regelverket för avskjutning av säl ska ses över. I motionerna 2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 2 och 2018/19:2599 av John Widegren (M) berörs frågan om jakt på säl och förbudet mot handel med sälprodukter.

Ett antal motioner rör förvaltningen av skarv. I kommittémotionerna 2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 och 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 16 föreslås att allmän jakttid på skarv ska införas. I den sistnämnda motionen anføres vidare att skyddet för skarv bör avlägsnas från fågeldirektivet. I motion 2018/19:1330 av Kjell Jansson (M) framförs ett liknande yrkande. Även enligt motionerna 2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 1, 2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1 och 2018/19:2510 av Anders Åkesson och Magnus Ek (båda C) bör allmän jakt på skarv införas.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 25 anføres att den svenska skarvpopulationen bör minskas genom ökad

jakt. Motionärerna föreslår att fågeldirektivet uppgraderas så att skarven förs upp på listan över jaktbara arter. Då blir det möjligt för Sverige att besluta om allmän jakt på skarv. Som andrahandsalternativ bör andra legala vägar för att utöka jakten på skarv undersökas. Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 78 bör en betydligt utökad skydds jakt på skarv tillåtas. Motionärerna anför att skarven i dag är skyddad enligt EU:s fågeldirektiv trots att den inte är naturlig i den svenska miljön och orsakar skada på det svenska ekosystemet.

I motion 2018/19:2290 av Viktor Wårnick (M) framförs att regeringen bör återkomma till riksdagen med förslag på åtgärder för att komma till rätta med skarven. Enligt motion 2018/19:625 av Åsa Lindestam (S) bör kunskapsläget om skarvars beteende nära bebyggelse ses över. I motion 2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 2 och 2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C) läggs det fram förslag om en årlig heltäckande inventering av bon i skarvkolonier. I den senare motionen anför även att möjligheterna till bekämpning bör utnyttjas fullt ut och att Naturvårdsverket behöver uppdatera skarvförvaltningsplanen. I motion 2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 3 anför att det vore fördelaktigt med internationellt samarbete runt hela Östersjön för en mer effektiv skarvbekämpning.

I kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del anför att gäss och tranors skador på odlingar har ökat. Reglerna för jakt på gäss och tranor bör ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter så att stammarna kan hållas på en balanserad nivå.

Enligt kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 14 bör allmän jakt på korp införas under tiden den 1 augusti–31 december. Motionärerna anför att korpen har ökat i antal. Den jagar småvilt och orsakar skador inom tamdjursskötseln, framför allt vid fårens lamning.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Sälen

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet har en gynnsam bevarandestatus. I bilaga II anges de djur- och växtarter av gemenskapsintresse för vilka förvaltningsåtgärder kan bli aktuella. I fråga om dessa arter, t.ex. gråsäl, knobbsäl och vikaresäl, kan det vara nödvändigt för medlemsstaterna att anta skötsel- och förvaltningsplaner för att säkerställa bibehållandet av en gynnsam bevarandestatus.

Bestämmelser om jakt på säl finns i jaktlagen, jaktförordningen och Naturvårdsverkets föreskrifter. Skydds jakt är i dag den enda tillåtna jaktformen avseende säl.

Skydds jakt på säl får ske i enlighet med 23 a och 23 b §§ jaktförordningen. Det är Naturvårdsverket som beslutar om sådan jakt. Beslut om skydds jakt får fattas bl.a. för att förhindra allvarlig skada på fiske eller annan egendom och för att skydda eller bevara livsmiljöer för vilda djur eller växter. En

förutsättning är dock att det inte finns någon annan lämplig lösning och att det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om skyddsjakt kan fattas efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på Naturvårdsverkets eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om någon skada inte har inträffat.

Naturvårdsverket beslutade 2018 om skyddsjakt efter totalt 740 gråsäl, 325 knubbsäl och 190 vikaresäl. 499 gråsäl, 280 knubbsäl och 130 vikaresäl rapporterades sedan fällda under 2018. Av Naturvårdsverkets beslut framgår att antalet fiskare som rapporterade sälskador under 2017 var betydande och ungefär på samma nivå som 2016. Naturvårdsverket anger vidare att Havs- och vattenmyndigheten i december 2014 rapporterade att den totala ekonomiska skadan orsakad av säl beräknas uppgå till ca 33,3 miljoner kronor per år och att skadorna inte har minskat sedan dess.

Vidare framgår att antalet knubbsäl i Skagerrak och Kattegatt fortsätter att öka och att det beräknas finnas sammanlagt 23 000 knubbsäl i dessa områden. Tillväxthastigheten har sedan 2002 varit 6–7 procent per år. Populationen bedöms ha gynnsam bevarandestatus. Det framgår därutöver att även gråsälpopulationen i Östersjön har gynnsam bevarandestatus och att antalet gråsäl i Östersjön beräknas uppgå till 38 000–50 000 individer. Tillväxthastigheten låg på 5,7 procent per år fram till 2014 men har därefter minskat något. Det totala antalet vikaresäl i Bottenviken bedöms överstiga 20 000 djur. Tillväxthastigheten beräknas till 4,5 procent per år. Vikaresäl bedöms dock inte ha gynnsam bevarandestatus, med hänsyn till den låga tillväxthastigheten och till att utbredningsområdet väntas minska i framtiden.

Vad gäller frågan om licensjakt på säl kan noteras att regeringen i 2013 års regleringsbrev gav Naturvårdsverket i uppdrag att utreda förutsättningarna för att föreslå hur en licensjakt på säl bör utformas. Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag den 20 juni 2013. Naturvårdsverket bedömde att licensjakt på säl är möjligt under förutsättning att en sådan jakt har ett tydligt syfte och att jakten ingår som ett verktyg i respektive arts förvaltningsplan. Licensjakten måste även, i likhet med vad som gäller vid skyddsjakt, förenas med villkor som är utformade för sälarternas speciella behov med hänsyn till säkerställandet av en fortsatt gynnsam bevarandestatus. Enligt uppgift från Regeringskansliet har regeringen i dagsläget inga förslag om licensjakt på säl, men man följer frågan noggrant.

Naturvårdsverket har även på uppdrag av regeringen tagit fram förslag på hur man kan förbättra möjligheterna till jakt på allmänt vatten. Syftet är att fler ska få möjlighet att jaga och att länsstyrelsernas administration ska minska. Uppdraget redovisades i oktober 2016. Ärendet bereds inom Regeringskansliet.

Naturvårdsverket har vidare på uppdrag av regeringen utrett förutsättningarna för att möjliggöra jakt i Sveriges ekonomiska zon. Uppdraget redovisades i oktober 2017. Naturvårdsverket föreslår att Sveriges

ekonomiska zon upplåts för jakt på säl som ska få ske efter anmälan till jaktkortsregistret och sedan bedrivs enligt Naturvårdsverkets säljaksbeslut. Sveriges ekonomiska zon är belägen närmast utanför vårt sjöterritorium och kan sträcka sig högst 200 nautiska mil ut från territorialgränsen. Den ekonomiska zonen är inte svenskt territorium, men Sverige har genom internationella överenskommelser ensamrätt att utvinna naturresurser i zonen. Naturvårdsverket bedömer att vilt är en sådan resurs som omfattas av ensamrätten. I dag tillåts ingen jakt i den ekonomiska zonen. Redovisningen har remitterats. Sista svarsdag var i oktober 2018. Ärendet bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

I april 2017 anförde dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht följande i debatten om interpellation 2017/18:462 Framtiden för skärgårdsfisket.

Jag är även medveten om att sälarna orsakar skada eftersom de tar fisk direkt ur fiskenäten och förstör fiskeredskap. Det finns också indikationer på att säl och skarv kan ha en negativ effekt på kustfiskebestånden.

Regeringen har varit tydlig med att vi vill se ett livskraftigt fiske längs Sveriges kust. Genom de medel som regeringen avsatt för redskapsutveckling har också flera sälsäkra redskap utvecklats, till exempel torskburar. Havs- och vattenmyndigheten får även under 2018 använda medel för fortsatt utveckling av selektiva och skonsamma redskap, i samverkan med fiskenäringen och Sveriges lantbruksuniversitet. Yrkesfiskare kan även fortsättningsvis få viss ersättning för uppkommen skada orsakad av säl.

Naturvårdsverket redovisade ett regeringsuppdrag om förutsättningarna för samt förslag till hur licensjakt på säl bör utformas och hur skyddsjakten på säl kan effektiviseras i syfte att uppnå beslutad tilldelning. Regeringen följer frågan noga men har i dagsläget inga sådana förslag. Naturvårdsverket har även avrapporterat regeringsuppdrag dels om hur möjligheterna till jakt på allmänt vatten kan förenklas, dels om förutsättningarna för att möjliggöra jakt i Sveriges ekonomiska zon. Ärendena är under beredning i Regeringskansliet. Jag som ansvarigt statsråd har inte för avsikt att föregripa denna beredning.

Den 11 december i fjol deltog ett flertal myndigheter och organisationer i ett rundabordssamtal om säl, efter inbjudan från Näringsdepartementet. Det fördes en gemensam diskussion avseende möjligheter och utmaningar med sälens livskraftiga populationer samt hur sälen kan förvaltas på ett hållbart sätt. Regeringskansliet överväger hur de synpunkter som framkom under samtalet kan hanteras.

Enligt Havs- och vattenmyndighetens regleringsbrev för 2019 får myndigheten använda högst 8 miljoner kronor för utveckling av selektiva och skonsamma redskap i samverkan med fiskenäringen och SLU.

Enligt regleringsbrevet för 2019 för anslaget 1:7 Ersättningar för viltskador m.m. inom utgiftsområde 23 disponeras 20 miljoner kronor av Havs- och vattenmyndigheten för bidrag för att förebygga skador orsakade av säl och för att ersätta sådana skador som inträffat. Havs- och vattenmyndigheten ska fördela 15 miljoner kronor till länsstyrelserna för ersättning till den som drabbats av skada av vilt. Av anslagsposten ska 5 miljoner kronor användas

inom ramen för havs- och fiskeriprogrammet för medfinansiering av förebyggande åtgärder mot skador i fisket orsakade av säl.

Vad gäller frågan om att införliva sälen i länens viltförvaltningsplaner kan följande noteras. Naturvårdsverket tar fram nationella förvaltningsplaner. Det har gjorts för björn, varg, järv, lodjur, kungsörn, vildsvin och skarv. Utifrån de nationella förvaltningsplanerna tar sedan länen fram regionala förvaltningsplaner. För älg tar älgförvaltningsgrupperna fram förvaltningsplaner på regional nivå. Havs- och vattenmyndigheten tar fram nationella förvaltningsplaner för de olika sälpopulationerna. Länsstyrelserna har det regionala ansvaret inom viltförvaltningen. Länsstyrelserna ansvarar för inventering, som ofta genomförs i samarbete med jägare och andra naturintresserade. I varje län finns en viltförvaltningsdelegation som fattar övergripande beslut om viltförvaltningen i länet, bl.a. om övergripande riktlinjer för viltförvaltning.

Nationella förvaltningsplaner finns sedan 2012 för gråsäl i Östersjön respektive för knobbsäl i Kattegatt och Skagerrak. Havs- och vattenmyndigheten är ansvarig för förvaltningsplanerna.

Handel med sälprodukter regleras av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1007/2009 om handel med sälprodukter. Sedan 2015 är all handel med sälprodukter förbjuden, förutom sådana produkter som härrör från den jakt som inuitsamhällen och andra ursprungsbefolkningar bedriver.

Dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht lämnade i januari 2016 följande svar på skriftlig fråga 2015/16:536 Försäljning av sälprodukter.

Att import- och försäljningsförbud av sälprodukter inom EU infördes 2009. Eftersom Sverige hade en jakt som motiverades av att skydda fisket fick Sverige ett undantag och kunde fortsätta att sälja sälprodukter inom EU. Som en följd av en tvist i Världshandelsorganisationen mot EU lades 2015 ett lagstiftningsförslag om förbud som även gällde Sverige. Detta ledde till att Sverige, trots en stor och aktiv insats från regeringen och andra aktörer till försvar för undantaget, förlorade undantaget och från den 18 oktober 2015 är det förbjudet att sälja sälprodukter inom EU. Undantag gäller försäljning av sälprodukter från jakt utförd av urfolk.

Sverige måste rätta sig efter gällande förordning och är således förhindrat enligt EU-rätten att sälja sälprodukter inom EU.

Frågan om handel med sälprodukter har behandlats flera gånger i näringsutskottet, senast i betänkande 2017/18:NU11. Näringsutskottet avstyrkte då den aktuella motionen i berörd del och anförde i sitt ställningstagande bl.a. att det finns ett stort motstånd mot säljakt inom EU, att frågan har spelat ut sin roll i närtid och att möjligheterna att i nuläget driva frågan bedömdes som mycket små. Utskottet framhöll avslutningsvis vikten av att respektera de internationella handelsreglerna och WTO:s tvistlösningsmekanism. Av betänkandet framgick vidare att utskottet tidigare gjort bedömningen att regeringen vid en eventuell framtida utvärdering av förordningen skulle verka för att åter införa det tidigare undantaget och att frågan aktualiserats mot bakgrund av en WTO-tvist. Riksdagen beslutade den

22 mars 2018 i enlighet med utskottets förslag (bet. 2017/18:NU11, prot. 2017/18:89, rskr. 2017/18:197).

Skarven

Fågeldirektivet innehåller regler till skydd för samtliga fågelarter som förekommer naturligt inom EU, liksom för deras ägg, bon och livsplatser. Direktivet ålägger medlemsstaterna att införa ett generellt system för skydd av samtliga fåglar som ska förbjuda att avsiktligt döda eller fånga dessa fåglar. Detta inkluderar skarv. Enligt direktivet får dock medlemsstaterna medge undantag från förbudet av vissa angivna anledningar, om det inte finns någon annan lämplig lösning. Undantag får bl.a. göras av hänsyn till människors hälsa och säkerhet, flygsäkerheten, för att förhindra allvarlig skada på gröda, boskap, skog, fiske och vatten eller för att skydda flora och fauna.

De fågelarter som är upptagna i bilaga II till direktivet får med hänsyn tagen till populationsnivå, geografisk spridning och reproduktion inom gemenskapen jagas i enlighet med nationell lagstiftning. Skarven är inte upptagen i bilaga II till direktivet. Fågeldirektivet medger således inte att s.k. allmän jakt på skarv sker i enlighet med nationell lagstiftning. För detta krävs en ändring i direktivets bilagor.

Fågeldirektivet har genomförts i svensk rätt genom bl.a. bestämmelser i jaktlagen (1987:259) och jaktförordningen (1987:905).

Om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, får enligt 7 § jaktlagen den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minska dessa risker. Av 23 a och 24 §§ jaktförordningen följer att länsstyrelsen får meddela beslut om skyddsjakt på skarv om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslut om jakt får dock endast meddelas av hänsyn till vissa i förordningen utpekade intressen som allmän hälsa och säkerhet eller andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön. Skyddsjakt får även meddelas för att förhindra allvarlig skada på t.ex. fiske, vatten eller annan egendom och för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter. Ett beslut om skyddsjakt får även avse rätt att göra ingrepp i fåglars bon eller förstöra fåglars ägg.

I april 2017 anförde dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht följande i debatten om interpellation 2017/18:462 Framtiden för skärgårdsfisket.

Jag är medveten om att mängden skarv lokalt kan uppfattas som problematisk. Naturen i anslutning till häckningsplatser för skarv förändras, vilket kan uppfattas som negativt. [...] Det finns också indikationer på att säl och skarv kan ha en negativ effekt på kustfiskebestånden.

Regeringen har varit tydlig med att vi vill se ett livskraftigt fiske längs Sveriges kust. [— —] För att minska effekterna av skarvskadorna finns det inom havs- och fiskeriprogrammet stöd till investeringar i utrustning som avser att skydda redskap och fångster från fåglar som skyddas av Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/147/EG.

Ökningen av det häckande beståndet av skarv i landet som helhet har avstannat, och beståndet har minskat något under de senaste åren. Det är viktigt att följa utvecklingen av skarvpopulationen för en långsiktig hållbar förvaltning. Naturvårdsverket bedömer att skarven har gynnsam bevarandestatus. Förvaltningen av skarv är regionaliserad, och om det är motiverat kan länsstyrelserna besluta om skydds jakt.

Vad gäller frågan om skarvens bevarandestatus och att undanta skarven från fågeldirektivet hänvisas till det som angetts ovan under avsnittet Naturvårdsdirektiven. Därutöver kan noteras att dåvarande miljöministern Karolina Skog i december 2017 anförde bl.a. följande som svar på skriftlig fråga 2017/18:440 Allmän jakttid för skarv.

Regeringen betraktar möjligheten att ändra skarvens status inom EU-lagstiftningen som utesluten inom överskådlig tid.

Frågor om svensk jakt beslutas i Sverige. Naturvårdsverket har det övergripande nationella ansvaret för jaktfrågor. Förvaltningen av skarv är regionaliserad och om det är motiverat kan länsstyrelsen besluta om skydds jakt. Regeringen har i dagsläget inte för avsikt att föreslå en ändring i denna ordning.

Jag är dock inte främmande för att legala metoder används för att begränsa förekomsten av skarv, som t.ex. förebyggande åtgärder och skydds jakt. När tillstånd till skydds jakt beviljas är det också betydelsefullt att ansträngningar görs för att utnyttja tillståndet fullt ut.

Europeiska kommissionen presenterade 2013 en vägledning om hur undantagsbestämmelsen i fågeldirektivet kan tillämpas när det gäller skarv (Great cormorant – Applying derogations under Article 9 of the Birds Directive 2009/147/EC). Kommissionären Karmenu Vella svarade på en parlamentsfråga den 9 september 2015 bl.a. följande. Eftersom medlemsstaterna redan fullt ut kan använda de möjligheter till undantag för att hantera konflikter mellan skarvar och fiske som finns, ser Europeiska kommissionen ingen anledning att skarvar ska omfattas av bilaga II till fågeldirektivet. Konflikter mellan skarvar och fiske hanteras bäst genom att använda direktivets möjligheter till undantag. Kommissionen har redan utarbetat riktlinjer för att hjälpa medlemsstaterna att utnyttja dessa bestämmelser och uppmanar dem att använda denna flexibilitet i direktivet.

Vad gäller frågan om att införliva skarven i länens viltförvaltningsplaner hänvisas till det som angetts ovan i denna fråga under avsnittet om sälen. Vidare kan följande noteras. Naturvårdsverket tog 2014, på regeringens uppdrag, fram en förvaltningsplan för skarven. Där anges bl.a. följande.

I enlighet med Sveriges åtaganden och regeringens preciseringar av miljömålen ska naturligt förekommande arter ha en gynnsam bevarandestatus i Sverige. Skarven har under de senaste decennierna utökat sitt utbredningsområde i Sverige och Europa och populationstillväxten har varit kraftig och lik den för många andra stora fågelarter (vissa gäss, flera rovfåglar, trana, sångsvan etc.)

Naturvårdsverket gör bedömningen att arten uppfyller kriterierna för gynnsam bevarandestatus. Skarven torde under överskådlig framtid inte vara i behov av ytterligare skydds- eller bevarandeåtgärder.

— — —

Processen att fatta skyddsjaktbeslut har ibland uppfattats som arbetskrävande och onödigt komplicerad. Naturvårdsverket hoppas att förvaltningsplanen ska ge viss vägledning i processen.

Enligt rådande lagstiftning är det inte tillåtet att bedriva en populationsreglerande jakt som är fränkopplad skadebilden. Önskemål om att skyddsjakten ska utökas behöver ses i ljuset av den återrapportering av jakterna som görs av länsstyrelserna. Rapporteringen visar att det sällan är mer än 50 % av tilldelningen som fälls. Eftersom problematiken tycks ligga i att jakten inte utövas i den omfattning som tillåtits är det tveksamt om en ökad tilldelning av skarvindivider och underlättande av beslutsfattandet för skyddsjakt efter skarv skulle få önskad effekt. Skyddsjakten anses dock fylla en viktig funktion som förebyggande skrämselåtgärd oavsett antalet fällda individer. Det finns även svårigheter i samordning av skyddsjakten i de fall då jaktområden delas mellan flera län. Att komma till rätta med samordningen skulle eventuellt bidra till ökad verkställighet för besluten.

Vad gäller frågan om inventering av skarvkolonier framgår följande i förvaltningsplanen. I dagsläget finns inget nationellt program för övervakning av skarvbeståndet i Sverige. Inom den nationella miljöövervakningen täcks skarven till viss del av de nationella delprogrammen Svensk fågeltaxering och Svensk sjöfågelinventering. Totalinventeringar görs inte inom de löpande nationella programmen, men data för de häckande och övervintrande populationerna är tillräckligt goda för att göra årliga trendberäkningar över beståndsutvecklingen. Totalinventeringar på nationell nivå gjordes senast sommaren 2012 och vintern 2013, som delar av ett EU-gemensamt initiativ.

Om samarbete i Östersjöregionen kan följande noteras. Sverige är part till 1992 års konvention om skydd av Östersjöområdet marina miljö (Helsingforskonventionen), vilken är en regional miljökonvention för Östersjöområdet, inklusive Kattegatt. Konventionen gäller för hela avrinningsområdet. Parter är Danmark, Estland, Finland, Lettland, Litauen, Polen, Sverige, Tyskland, Ryska federationen och EU. Arbetet för att förbättra Östersjöns tillstånd samordnas av Helsingforskommissionen (Helcom). Helcom består av representanter för konventionens parter. Inom Helcom finns fem stående och tre tidsbegränsade arbetsgrupper. Grupperna tar fram förslag och strategier samt arbetar med genomförande och uppföljning av dessa.

Gås, trana och korp

Vad gäller jakt på gås och trana kan konstateras att tranan inte är upptagen i bilaga II till fågeldirektivet och att allmän jakt inte är tillåten. Vad gäller gäss är ett antal arter upptagna i bilaga II. Det finns dock arter av gås som förekommer i Sverige och som inte är upptagna i bilaga II, t.ex. vitkindad gås. För dessa arter är allmän jakt inte tillåten.

Vad gäller möjligheterna till skyddsjakt på dessa fåglar, se vad som angetts ovan om skarven. Vidare kan noteras att skyddsjakt på vissa arter av gäss får

ske på enskilds initiativ för att förebygga skador av vilt, under de förhållanden som anges i bilaga 4 till jaktförordningen (26 § jaktförordningen). Detta gäller bl.a. vitkindad gås som uppträder vid fält med oskördad gröda i vissa utpekade delar av Sverige och under vissa tider på året.

Vad gäller gäss och tranor kan vidare följande noteras. Som svar på skriftlig fråga 2017/18:522 Betande fåglar anförde dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht följande i januari 2018:

Jag är medveten om att skadorna i vissa områden kan bli mycket omfattande genom att fåglarna koncentreras på populära rast- och häckningslokaler. Förvaltningen av betande fåglar är regionaliserad. Länsstyrelsen beslutar om skydds jakt.

Enligt viltskadeförordningen (2001:724) får bidrag lämnas av statsmedel för åtgärder för att förebygga skada av vilt och för att ersätta skada av vilt. Regeringens ambition är, och har under hela mandatperioden varit, att bringa ordning och reda inom svensk vilthälsa. Regeringen har också förbättrat möjligheten att ge ekonomiskt stöd till jordbruket, till åtgärder för att förebygga och ersätta viltskador. Med vilt avses enligt jaktlagen (1987:259) vilda däggdjur och fåglar. Under mandatperioden har regeringen gjort stora höjningar av anslaget, från drygt 30 miljoner kronor till drygt 52 miljoner kronor. För att förenkla att dessa medel får sin tänkta nytta hos enskilda jordbrukare har regeringen den 23 november 2017 beslutat om regler som underlättar stöd till nämnda ändamål.

Enligt Naturvårdsverkets Strategi för svensk vilthälsa – med mål och åtgärder för Naturvårdsverket (NV-00303-15) har verket som mål att till 2020 ha vidtagit förebyggande åtgärder för att minska skadorna orsakade av vilt på de areella näringarna. Bland annat ska Naturvårdsverket till 2018 i samråd med berörda aktörer ha utarbetat förslag till acceptansnivå för skador av vilt på de areella näringarna förutom rennäringen. Till 2020 ska det även finnas nya nationella förvaltningsplaner för bl.a. stora fåglar, som ökar möjligheterna till flerartsförvaltning.

Sverige är även aktivt inom avtalet om bevarande av flyttande sjöfåglar i Afrika och Eurasien (Agreement on the Conservation of African-Eurasian Migratory Waterbirds, AEW). AEW är ett avtal utvecklat under FN:s Bonnkonvention med bevarandeåtgärder för ett antal våtmarksfåglar. Inom ramen för avtalet arbetar man bl.a. med att ta fram förvaltningsplaner över nationsgränserna för gäss (spetsbergsgås, sädgås, vitkindad gås och grågås). Målet är att komma fram till gemensamma mål, över landsgränserna, för dessa populationer. Under AEW finns en arbetsgrupp som arbetar med populationsmodellering och en arbetsgrupp som tar upp frågor om grödoskador. Sverige medverkar i båda dessa grupper.

När det gäller jakt på korp kan konstateras att s.k. allmän jakt på korp inte är tillåten enligt fågeldirektivet. Som redogjorts för ovan finns dock vissa möjligheter till skydds jakt på fåglar som även gäller för korp.

Vidare får vad gäller korpen skydds jakt på enskilds initiativ ske under vissa förhållanden i enlighet med 26 § jaktförordningen och bilaga 4 till samma förordning. Korp får bl.a. jagas den 1 juli–den 30 juni om det behövs för att skydda ungar av tamdjur inom ett område för uppfödning av tamdjur och i

renskötselområdets kalvningsland och inom ett område för viltuppfödning, hönsgård eller liknande anläggning samt inom ett avstånd av 200 meter från sådana anläggningar, om det behövs för att förhindra skada inom anläggningen.

Utskottets ställningstagande

De senaste åren har antalet sälar ökat utmed Sveriges kustlinje. Sälen orsakar stora skador för kustfisket. Detta medför en ökad ekonomisk börda för yrkesfiskarna som redan är hårt pressade. Att vi har starka stammar av vilt i Sverige är i grunden givetvis bra. Alltför stora stammar kan dock skapa problem, både för människor och för ekosystemet. Att införa licensjakt på säl kan vara ett sätt att minska konflikten mellan sälarna och fiskerieringen. Enligt utskottets bedömning kan en licensjakt på säl under nuvarande förutsättningar införas utan att sälarternas bevarandestatus hotas. Detta bör ges regeringen till känna. Därmed tillstyrker utskottet motionerna 2018/19:1291 (SD) yrkande 17 och 2018/19:2425 (C) yrkande 76 samt motionerna 2018/19:81 (SD) yrkande 6, 2018/19:2606 (KD) yrkande 9 och 2018/19:2890 (M) yrkande 19 i den del de rör licensjakt på säl.

Vad gäller övriga motionsyrkanden om sälförvaltning och utökad jakt på säl konstaterar utskottet att det finns en möjlighet till skyddsjakt på säl enligt rådande regelverk. Med hänsyn till innehållet i art- och habitatdirektivet och vad som framkommit i och med översynen av detta regelverk finns det i dag inte någon möjlighet att införa allmän jakt på säl. Flera utredningar som på olika sätt berör säljaksfrågan har genomförts och beredning av dessa pågår inom Regeringskansliet. Utskottet noterar vidare det arbete som regeringen har genomfört avseende utveckling av fiskeredskap och för att förebygga och ersätta skador orsakade av säl. Utskottet konstaterar vidare att det finns aktuella förvaltningsplaner för säl. Vad gäller frågan om handel med sälprodukter delar utskottet näringsutskottets tidigare bedömning att frågan har spelat ut sin roll i närtid och att möjligheterna att i nuläget driva frågan är att bedöma som mycket små. Utskottet anser mot denna bakgrund att det i nuläget inte finns anledning att vidta några ytterligare åtgärder avseende sälförvaltningen utöver det som framgår av det föreslagna tillkännagivandet ovan.

Vad gäller skarven delar utskottet den tidigare miljöministerns bedömning att de möjligheter till skyddsjakt och förebyggande åtgärder som redan finns bör utnyttjas till fullo. Utskottet noterar även att kommissionen har uppmuntrat medlemsstaterna att använda den flexibilitet som finns i direktiven. Möjligheten finns även inom havs- och fiskeriprogrammet att söka stöd till investeringar i utrustning för att skydda redskap och fångster från fåglar som skyddas av fågeldirektivet. Vidare konstaterar utskottet att fågeldirektivet inte medger en s.k. allmän jakt på skarv i enlighet med nationell lagstiftning. Även för skarven finns en aktuell förvaltningsplan.

Även vad gäller gås och trana anser utskottet att de möjligheter till skyddsjakt och bidrag till förebyggande åtgärder som finns är tillräckliga. Utskottet konstaterar vidare att det finns möjligheter till skyddsjakt på korp.

Mot bakgrund av det som anförts ovan avstyrker utskottet motionerna 2018/19:81 (SD) yrkandena 5 och 6 i den del yrkandet inte kan anses tillgodosett enligt ovan, 2018/19:298 (SD) yrkandena 1 och 2, 2018/19:505 (L), 2018/19:619 (S), 2018/19:625 (S), 2018/19:1291 (SD) yrkandena 14 och 16, 2018/19:1330 (M), 2018/19:1360 (M), 2018/19:1601 (M), 2018/19:1683 (M) yrkande 1, 2018/19:1908 (M), 2018/19:2156 (M), 2018/19:2290 (M), 2018/19:2346 (C) yrkandena 1–3, 2018/19:2393 (C) yrkandena 1 och 2, 2018/19:2409 (C), 2018/19:2425 (C) yrkande 78, 2018/19:2510 (C), 2018/19:2599 (M), 2018/19:2605 (KD) yrkande 7, 2018/19:2606 (KD) yrkande 9 i den del yrkandet inte kan anses tillgodosett enligt ovan, 2018/19:2726 (KD) yrkande 25, 2018/19:2849 (C) och 2018/19:2890 (M) yrkande 19 i den del yrkandet inte kan anses tillgodosett enligt ovan.

Rovdjurspolitik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om rovdjursförvaltning, skydds- och licensjakt, ekonomiska villkor vid skyddsjakt samt rovdjursangrepp.

Jämför reservation 21 (SD), 22 (SD), 23 (KD), 24 (M, KD), 25 (C), 26 (M) och 27 (SD).

Motionerna

Rovdjursförvaltning

I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17 framhålls att Sverige ska ha livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren: björn, järv, lo, varg och kungsörn. Vidare anför att den regionaliserade rovdjursförvaltningen ska fortsätta. Enligt motion 2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 3 bör regeringen genomföra en uppföljning, utvärdering och granskning av rovdjursförvaltningen. Motionärerna anför att rovdjursförvaltningen måste ge inflytande i praktiken till de som berörs för att öka förtroendet.

Ett antal motioner rör vargförvaltningen. I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 8 anför att vargstammen behöver förvaltas mer aktivt i vissa områden. Motionärerna framhåller samtidigt att varegens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus ska vara i enlighet med propositionen En hållbar rovdjurspolitik:s nedre gräns för minsta livskraftiga population, innan licensjakt kan komma på tal. Enligt motion 2018/19:1686 av John Widegren (M) måste följsamheten i vargförvaltningen förbättras och utredas. Det är viktigt att myndigheter och tjänstemän tar sitt ansvar vid

genomförandet av riksdagens mål för vargstammen. Vägen mot acceptans för de som ska leva nära vargen är en aktiv förvaltning med licensjakt och bättre möjligheter för skydds jakt. I motion 2018/19:2611 av Lars Beckman (M) anförs att myndigheterna bör verka aktivt för att nivån om 170–270 vargar i Sverige efterlevs i enlighet med riksdagens beslut. Enligt motion 2018/19:1323 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S) är den viktigaste åtgärden för att få en bättre balans och acceptans att få en större spridning på vargen i Sverige. I denna motion, liksom i motion 2018/19:2155 av Pål Jonson (M), berörs även frågan om samförvaltning av vargstammen med Norge. Enligt motion 2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 4 bör regeringen se över hur Sverige, tillsammans med berörda länder, kan fastställa gemensamma förvaltningsmål för de skandinaviska vargarna. Motionärerna anförs att vargarna i Norden hör till en större östeuropeisk stam och att hela populationens livskraft behöver bevakas.

Kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 7 berör björnen. Motionärerna anförs att en hållbar förvaltning av björnstammen bör inbegripa en maximinivå som garanterar att den inte får växa sig alltför stor. Flera konflikter med dödlig utgång för människor har blivit resultatet av en alltför stor björnstam.

Skydds- och licensjakt

I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del anförs att skydds- och licensjakt på rovdjur måste fungera när hundar, får och annan tamboskap får sätta livet till, men också när oskygga rovdjur kommer alltför nära bebyggelse och människors. Begreppet skydds jakt måste också vidgas och i högre grad användas i förebyggande syfte. I yrkande 9 i samma motion anförs att ett tillägg bör göras i Naturvårdsverkets föreskrifter om att jaktiden ska kunna förlängas för att undvika att vargjakten ställs in på grund av överklaganden. Jakten bör också kunna flyttas fram till kommande vinters första spårnö i november–december under samma år. Enligt kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 5 måste skydds jakt på rovdjur kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur hotas. Även i motion 2018/19:242 av Lina Nordquist m.fl. (L) framförs att det måste bli enklare att bevilja skydds jakt när rovdjur orsakar skador för lantbrukare. I kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 6 framförs att länsstyrelserna måste bli mer alerta när det gäller att ta initiativ till skydds jakt och att regeringen därför bör genomföra en översyn av förordningar och regleringsbrev.

Motion 2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkande 5 berör rennäringen. Motionären framför att skydds jakt måste kunna genomföras i nationalparker som ligger inom samebyarnas åretruntmarker. I motion 2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 2 föreslås att licensjakten på varg ska börja samtidigt som i Norge då det är betydelsefullt för att nå en gemensam förvaltning. Enligt motion 2018/19:2772 av Sten

Bergheden m.fl. (M) yrkande 20 bör regeringen genomföra en total översyn av regelverket för björnjakt i syfte att underlätta björnjakten.

Ett antal motioner berör frågan om lokal förankring i jaktfrågor. I kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 4 anförs att kommunen bör vara remissinstans i ärenden om skydds jakt där länsstyrelsen inte beviljar ansökan i en första omgång. Detta skulle ge ett mer grundligt beslutsunderlag och på bästa sätt ta vara på den lokala kunskapen och kännedomen om problematiken i närområdet. Länsstyrelsen skulle därefter åter fatta ett beslut. Enligt motion 2018/19:1528 av Lars Hjalmered (M) bör utökad hänsyn tas till regionala förutsättningar vid beslut om jaktens storlek avseende skydds- och licensjakt på varg, lo och andra rovdjur. I motion 2018/19:253 av Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD) anförs att beslut om skydds- och licensjakt måste hanteras på så lokal nivå som möjligt. Hänsyn måste tas till hur många vargar som finns i det aktuella området. Enligt motion 2018/19:1456 av Ann-Sofie Alm (M) måste beslutsrätten om rovdjursförvaltning flyttas närmare dem det berör. I motion 2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkande 1 anförs att en fungerade regional rovdjursförvaltning förutsätter att besluten fattas nära dem som berörs.

Några motioner rör frågan om ekonomiska villkor vid skydds jakt. I kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 77 och 80 framförs att licensjakten är viktig för en bra rovdjursförvaltning, att reglerna för skydds jakt ska följa en gemensam praxis och att regeringen bör utreda kostnaderna vid skydds jakt. Vem som står för kostnaden vid skydds jakt är inte reglerat. Hanteringen skiljer sig åt mellan olika länsstyrelser och beroende på vilken typ av skydds jakt och vilket djur det berör. Enligt kommittémotion 2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 8 bör regeringen se över reglerna så att skydds jägarens ersättning inte blir beroende av i vilket län det jagade djuret fälls. Även i kommittémotion 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 anförs att regeringen bör göra en översyn av reglerna för ersättning vid skydds jakt eftersom länsstyrelserna enligt rådande lagstiftning har möjlighet att avstå från att ge ersättning.

Rovdjursangrepp

I kommittémotion 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 föreslås att regeringen ska ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp. På så sätt kan sådana angrepp ytterligare stävjas i områden med växande rovdjursstammar. Enligt kommittémotion 2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 5 i denna del måste ersättningarna för drabbade djurägare ses över och sättas i relation till den verkliga ekonomiska skadan. Yrkande 6 i samma motion rör åtgärder för att skydda rennäringen mot rovdjursangrepp. Motion 2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkandena 2 och 3 rör ersättning för rivna renar och att en

toleransnivå på 10 procent av rennäringens förluster orsakade av rovdjur bör lagstadgas. Även motion 2018/19:2908 av Linda Ylivainio (C) rör den sistnämnda frågan.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Rovdjursförvaltning

Den nuvarande inriktningen på rovdjurspolitiken godkändes av riksdagen 2013 (prop. 2012/13:191, bet. 2013/14:MJU7, rskr. 2013/14:99). Det övergripande och långsiktiga målet för rovdjurspolitiken är att varg, björn, järv, lodjur och kungsörn (de s.k. stora rovdjuren) i Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet, samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas.

Bestämmelser om förvaltningen av de stora rovdjuren finns i förordningen (2009:1263) om förvaltning av björn, varg, järv lo och kungsörn. Enligt förordningen syftar förvaltningen till att dessa arter ska finnas i så stort antal att arterna långsiktigt finns kvar i den svenska faunan och att djuren kan sprida sig till sina naturliga utbredningsområden. Detta syfte ska uppnås i en sådan takt att samexistensen mellan människor och dessa arter främjas samtidigt som skador och olägenheter förebyggs och begränsas.

Rovdjursförvaltningen är indelad i tre rovdjursförvaltningsområden: norra, mellersta och södra. För varje område finns ett samverkansråd för samverkan mellan länsstyrelserna i förvaltningsområdet i frågor som rör förvaltningen av de stora rovdjuren. Samverkansrådets uppgift är att till Naturvårdsverket lämna förslag till miniminivåer, dvs. minsta antal föryngringar, för förekomsten av björn, varg, järv och lodjur i rovdjursförvaltningsområdet och i vart och ett av de län som ingår i området. Naturvårdsverket fastställer sedan miniminivåerna inom ramen för de nationella målen för respektive art och med beaktande av arternas naturliga utbredningsområden.

Inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken har Naturvårdsverket tagit fram nationella förvaltningsplaner för de stora rovdjuren. I förvaltningsplanen beskrivs vilka mål som gäller för arten och vilka åtgärder som behövs för att uppnå målen. Det anges också hur åtgärderna ska följas upp och vilka som är ansvariga för respektive delar. Resultaten från länsstyrelsernas inventeringar är en viktig utgångspunkt för förvaltningsplanerna. Samverkansråden utformar, med beaktande av rovdjursförvaltningsplanerna och de fastställda miniminivåerna, långsiktiga övergripande riktlinjer för rovdjursförvaltningen i förvaltningsområdet. Länsstyrelserna tar därefter, med hjälp av sina viltförvaltningsdelegationer, fram regionala förvaltningsplaner för länet.

Enligt förordningen (2007:825) med länsstyrelseinstruktion ska det inom varje länsstyrelse finnas en viltförvaltningsdelegation, vars specifika uppgifter framgår av förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer. Viltförvaltningsdelegationen är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör länets viltförvaltning och i vilket det sitter representanter för de

politiska partierna, myndigheter och intresseorganisationer. Delegationen beslutar om de övergripande riktlinjerna inom länet för bl.a. viltförvaltning, licens- och skydds jakt och bidrag och ersättningar enligt viltskadeförordningen (2001:724). Delegationen prövar även frågor om godkännande av förslag till miniminivåer för förekomsten av björn, lo, varg och järv i länet som ska lämnas till samverkansråden.

Målet för vargen enligt inriktningen för rovdjurspolitiken innebär att vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen ska fastställas av Naturvårdsverket i intervallet 170–270 individer. Vargens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller utbredningsområde ska vara hela Sverige, förutom den alpina regionen och Gotlands län. Målet innebär vidare att vargstammens koncentration ska minska där den är som tätast, att vargens förekomst i renskötselområdet i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada och att vargens förekomst i län med fåbodbruk, intensiv fårskötsel eller skärgårdar i huvudsak ska begränsas till de områden där den gör minst skada.

Naturvårdsverket fick 2015 i uppdrag att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera den befintliga sårbarhetsanalysen för varg och med den som grund utreda vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet (M2015/1573/Nm). Av Naturvårdsverkets redovisning (NV-02945-15) framgår bl.a. följande. Forskargruppen har kommit fram till ett referensvärde för varg på minst 300 vargar i Sverige under förutsättning att minst en varg vandrar in och reproducerar sig åtminstone vart femte år. Enligt Naturvårdsverkets bedömning skulle under sådana förutsättningar vargen ha gynnsam bevarandestatus i enlighet med art- och habitatdirektivet eftersom verket bedömde att övriga kriterier är uppfyllda.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) anges att det enligt inventeringsresultat 2018 fanns 305 vargar i Sverige, att jämföra med 355 respektive 415 individer 2017 och 2016.

I Naturvårdsverkets årsredovisning för 2017 anges att Norge och Sverige sedan 2014 har ett långtgående samarbete om övervakning av de stora rovdjuren i Skandinavien, med gemensam metodik och gemensamma databaser. Länderna samarbetar för att övervaka antalet djur, deras utbredning, ändringar i bestånden och demografisk utveckling.

Dåvarande miljöministern Karolina Skog anförde i juni 2018 följande som svar på skriftlig fråga 2017/18:1353 Samarbete med Norge kring förvaltningen av varg.

Regeringen har ett bra samarbete med den norska regeringen i vargfrågan. Nuvarande samarbete bygger på en skriftlig överenskommelse mellan den svenska och den norska regeringen från 2011. Företrädare för respektive regering träffas regelbundet för att diskutera aktuella frågor som rör förvaltningen av vår gemensamma vargpopulation.

Ansvariga myndigheter i Norge och Sverige arbetar också i ett nära samarbete. Det finns ett s.k. memorandum of understanding mellan

Naturvårdsverket och norska Miljødirektoratet som bl.a. omfattar datainsamling. Sverige och Norge har upprättat databasen Rovbase där inventeringen av varg dokumenteras liksom jakt och annan dödlighet.

Vad gäller björnen innebär inriktningen för rovdjurspolitiken att målen för björnstammen i Sverige bl.a. är att björnens referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller populationen i Sverige ska vara 1 100–1 400 individer.

Enligt Naturvårdsverket visar resultatet från 2017 års populationsberäkning att det finns ca 2 900 björnar i Sverige. Detta är ungefär lika många som 2013 då den senaste beräkningen genomfördes. Den näst senaste beräkningen som gällde åren 2008 till 2013 visade på en årlig medeltillväxttakt på minus 3,2 procent. Från 1998 till 2007 låg tillväxten i Sverige på runt 4,5 procent.

I Skandinaviska björnprojektets slutrapport 2015:2 avseende 2012–2014 behandlas bl.a. frågan om björnens farlighet för människan. I rapporten konstaterades följande. Björnar utgör en låg risk för skador på människor. Under åren 1977–2012 skadades 31 personer av björn och 2 personer dödades. I takt med att antalet skjutna björnar har blivit fler och björnstammen ökat har också antalet människor som skadats av björn ökat. Detta förhållande gäller dock endast män som är beväpnade.

Skydds- och licensjakt

Enligt art- och habitatdirektivet är EU:s medlemsstater skyldiga att vidta åtgärder för att säkerställa att arter som omfattas av direktivet uppnår och bibehåller en gynnsam bevarandestatus. Vissa arter kräver s.k. strikt skydd. Andra arter kräver exempelvis att särskilda bevarandeområden ska utses för att göra det möjligt att bibehålla eller, i förekommande fall, återställa en gynnsam bevarandestatus hos arten i dess naturliga utbredningsområde. Att en art är strikt skyddad innebär att dessa djur som huvudregel inte avsiktligt får fångas eller dödas i naturen. Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att göra undantag från skyddskraven under vissa särskilt angivna förutsättningar, förutsatt att det inte finns någon annan lösning och att undantaget inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

När det gäller skyddsjakt får Naturvårdsverket enligt 23 a och 23 b §§ jaktförordningen (1987:905) fatta beslut om skyddsjakt efter björn, varg, järv, lo, säl eller örn. Beslut får fattas efter ansökan av den som riskerar att drabbas av skada eller på eget initiativ. Om det finns en stor sannolikhet för att allvarlig skada kommer att uppstå, får beslut om skyddsjakt fattas även om ingen skada ännu har inträffat. Beslut om skyddsjakt får dock endast fattas om det inte finns någon annan lämplig lösning och om det inte försvårar upprätthållandet av en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Beslutet måste även motiveras av något av följande skäl:

1. av hänsyn till allmän hälsa och säkerhet eller av andra tvingande skäl som har ett allt överskuggande allmänintresse, inbegripet orsaker av social eller ekonomisk karaktär och betydelsefulla positiva konsekvenser för miljön
2. av hänsyn till flygsäkerheten
3. för att förhindra allvarlig skada, särskilt på grödor, boskap, skog, fiske, vatten eller annan egendom eller
4. för att skydda vilda djur eller växter eller bevara livsmiljöer för sådana djur eller växter.

Beslut om skydds jakt kan fattas vid behov, året om. Jakttiden för det specifika tillfället fastställs i det aktuella beslutet om skydds jakt.

Naturvårdsverket har, i enlighet med 24 a § jaktförordningen delegerat rätten att besluta om skydds jakt till länsstyrelsen. Verket har delegerat rätten att besluta om skydds jakt efter björn, varg och lo till samtliga länsstyrelser utom Länsstyrelsen i Gotlands län. Nuvarande delegation gäller t.o.m. den 30 juni 2020.

Jaktförordningen medger även att björn, varg, järv eller lo får dödas för att skydda tamdjur

1. när rovdjuret angriper och skadar tamdjuret eller om det är uppenbart att ett sådant angrepp är omedelbart förestående
2. om det finns skälig anledning att befara ett angrepp på tamdjuret och dödandet sker i omedelbar anslutning till att rovdjuret har angripit och skadat eller dödat tamdjur eller
3. om rovdjuret befinner sig inom inhägnat område avsett för skötsel av tamdjuret och det finns skälig anledning att befara ett angrepp där (28 §).

Rovdjuret får dock bara dödas när det inte går att skrämja bort det eller på något annat lämpligt sätt avbryta eller avvärja angreppet.

Naturvårdsverket redovisade i oktober 2015 ett regeringsuppdrag om hur skydds jakt för varg kan tillämpas och utvecklas för att bättre bidra till vargpolitikens övergripande syfte (Skydds jakt varg – översyn av regler och tillämpning). Slutsatserna handlar i huvudsak om en möjlig ny inriktning för verkets vägledning, t.ex. en konkret vägledning med kriterier för bedömning av allvarlig skada och riktlinjer för hanteringen av vargar som vistas nära bebyggelse. Naturvårdsverket konstaterar även att det finns ett behov av dels en generell översyn av jakt- och artskyddslagstiftningen, dels en närmare analys av vissa enskilda bestämmelser i dessa lagstiftningar och i sekretesslagstiftningen. Ett exempel som nämns är om det enligt EU-rätten krävs att sannolikheten för allvarlig skada är ”stor” för skydds jakt i preventivt syfte. Verket analyserar även olika sätt att hantera problematiken med hot och trakasserier i samband med skydds jakt.

I fråga om licensjakt framgår av art- och habitatdirektivet att medlemsstaterna får medge undantag från direktivets skydds bestämmelser för att under strängt kontrollerade förhållanden selektivt och i begränsad omfattning tillåta insamling och förvaring av vissa exemplar av de strikt

skyddade arterna i en begränsad mängd som fastställs av de behöriga nationella myndigheterna (begreppet ”insamling” omfattar jakt i syfte att döda djur, se Högsta förvaltningsdomstolens dom den 30 december 2016 i mål nr 2406-16 m.fl.). Detta förutsätter dock att det inte finns någon annan lämplig lösning och att undantagen inte gör det svårare att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos bestånden i deras naturliga utbredningsområde.

Licensjakt efter björn, varg, järv och lo regleras i 23 c § jaktförordningen. Där anges att förutsättningarna för att sådan jakt ska kunna tillåtas är att det inte finns någon annan lämplig lösning och att jakten inte gör det svårare att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus hos artens bestånd i dess naturliga utbredningsområde. Jakten måste dessutom vara lämplig med hänsyn till stammarnas storlek och sammansättning samt bedrivs selektivt och under strängt kontrollerade förhållanden.

Enligt jaktförordningen får Naturvårdsverket besluta om licensjakt. Verket får även överlämna beslutsrätten till länsstyrelserna i ett rovdjursförvaltningsområde, under förutsättning att antalet föryngringar i förvaltningsområdet överstiger de fastställda miniminivåerna för den aktuella arten (23 och 24 a §§). Naturvårdsverket beslutade den 20 april 2018 att överlämna rätten att fatta beslut om licensjakt efter björn till samtliga länsstyrelser inom norra och mellersta rovdjursförvaltningsområdena. Delegeringen gäller fr.o.m. den 1 maj 2018 t.om. den 30 november 2019.

Naturvårdsverket beslutade den 7 juni 2018 att inte delegera möjligheten att fatta beslut om licensjakt efter varg till länsstyrelserna. Ställningstagandet ska omprövas 2019 utifrån kommande varginventering. I beslutet konstaterar Naturvårdsverket att inventeringsresultatet 2017/2018 visade på sammanlagt 30,5 fastställda föryngringar, att vargens population minskat under de senaste tre åren och att populationen ligger nära de 300 vargar som är kravet för en gynnsam bevarandestatus.

Beslut om licensjakt efter varg får enligt jaktförordningen fattas senast den 1 oktober varje år. Undantag gäller dock de år som miniminivåer för förekomst av varg ska fastställas, då beslut får fattas senast den 15 oktober. Bestämmelsen i jaktförordningen ändrades under 2016. Syftet var att få eventuella beslut om licensjakt fastställda i så god tid som möjligt med följderna att ett utrymme finns för en överklagandeprocess innan jaktstarten.

Vad gäller jakttiden för varg framgår av Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd för länsstyrelsens beslut om licensjakt efter varg att länsstyrelsens beslut om licensjakt endast får gälla perioden den 2 januari t.o.m. 15 februari. Naturvårdsverket får i det enskilda fallet medge undantag.

Naturvårdsverket arbetar med en översyn av Sveriges jakttider som bl.a. omfattar jakttiderna för skyddsjakt på varg och björn. Översynen ska enligt Naturvårdsverket ligga till grund för regeringens beslut om nya jakttider. Under perioden den 1 januari till 31 mars 2019 kan berörda aktörer lämna förslag till Naturvårdsverket. Jakttiderna för licensjakt på varg, björn och lo omfattas av den pågående översynen av Naturvårdsverkets föreskrifter för licensjakt som ska remitteras till berörda i början av 2019.

Sedan 2016 finns en bestämmelse i 58 a § jaktförordningen om att ärenden om jakt efter bl.a. de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Samma år ändrades även instansordningen så att sådana beslut numera överklagas till förvaltningsdomstol och inte till Naturvårdsverket. Slutligen infördes en bestämmelse i 42 a § jaktlagen om att mål i domstol om jakt efter de stora rovdjuren ska handläggas skyndsamt. Av förarbetena (prop. 2015/16:199) framgår att syftet med denna ändring var att besluten i normalfallet ska kunna överprövas i sak i förvaltningsrätten och att kammarrätten ska hinna ta ställning till frågan om prövningstillstånd före den beslutade jakttiden, så att beslutet kan verkställas om det finns förutsättningar för skydds jakt eller licensjakt. Det förutsätter dock att jakttiden från början bestäms på ett rimligt sätt och att länsstyrelserna fattar beslut om licensjakt i god tid.

Vad gäller frågan om en regional eller lokal koppling i frågor om skydds jakt på rovdjur kan följande konstateras.

En viltförvaltningsdelegation är ett organ inom länsstyrelsen för samverkan i frågor som rör viltförvaltningen inom länet. Delegationen ska besluta om övergripande riktlinjer för bl.a. licensjakt och skydds jakt inom länet. Landshövdingen är ordförande i delegationen som i övrigt ska bestå av

1. fem ledamöter som är politiska företrädare och som utses efter förslag av landstinget
2. en ledamot som har särskild kunskap i frågor om trafiksäkerhet och illegal jakt och som utses efter förslag av Polismyndigheten
3. en ledamot som representerar jakt- och viltvårdsintresset
4. två ledamöter som representerar naturvårdsintresset
5. en ledamot som representerar friluftsintrasset
6. en ledamot som representerar ägare och brukare av jordbruksmark
7. en ledamot som representerar lokalt näringsliv och turism
8. en ledamot som representerar skogsnäringen
9. en ledamot som representerar natur- och ekoturismföretagen.

Ledamöterna ska utses efter förslag av den eller de berörda intresseorganisationerna i länet (2–3, 5, 6 §§ förordningen (2009:1474) om viltförvaltningsdelegationer).

Viltförvaltningsdelegationernas syfte och roll har behandlats vid flera tillfällen i utskottet, bl.a. i februari 2018 i betänkande 2017/18:MJU10 Biologisk mångfald. Utskottet anförde då bl.a. följande:

När det gäller frågan om viltförvaltningsdelegationerna anser utskottet att ett av syftena med delegationerna är att decentralisera viltförvaltningen genom att ge lantbrukare och jägare mer inflytande i de regionala rovdjursförvaltningsplanerna. Regeringen har ändrat balansen i viltförvaltningsdelegationerna genom att tillsätta ledamöter från naturvårdsorganisationer och natur- och ekoturismföretag. Utskottet anser inte att det är tillräckligt utrett hur arbetet inom viltförvaltningsdelegationerna på bästa sätt säkerställer att beslut om viltförvaltning fattas nära de som berörs. Därför bör viltförvaltningsdelegationernas arbete utvärderas i syfte att säkerställa det regionala inflytandet i viltförvaltningen. Detta bör ges regeringen till känna.

Den 7 mars 2018 biföll riksdagen utskottets förslag till beslut (prot. 2017/18:80 och rskr. 2017/18:174). Regeringskansliet har lämnat besked om att tillkännagivandet, liksom tidigare tillkännagivanden i frågan, bereds inom Regeringskansliet.

Frågan behandlades senast i miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU6 Jakt och viltvård. Utskottet anförde då följande:

Av redovisningen ovan framgår att riksdagen vid flera tillfällen har behandlat viltförvaltningsdelegationerna och bl.a. deras roll, befogenheter och regionala inflytande. Utskottet kan konstatera att de tillkännagivanden som riksdagen då har riktat till regeringen är under beredning.

Vidare kan noteras följande svar som dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht i juli 2018 lämnade på skriftlig fråga 2017/18:1486 Rovdjurspolitik för en levande landsbygd.

Rovdjursförvaltningen ska vara regionaliserad. För god förankring och långsiktig trovärdighet för rovdjursförvaltningen behövs lokalt inflytande, samverkan och reell delaktighet, så som sker inom länsstyrelsens viltförvaltningsdelegationer. Inom ramen för delegationernas uppdrag finns möjlighet till samråd och faktiskt inflytande i myndigheternas processer. Regeringen värdesätter delegationernas uppdrag och roll i detta sammanhang och har nyligen stärkt det lokala inflytandet genom att utöka delegationerna med två representanter för olika lokala intressen. Avsikten är att även detta ska kunna bidra ytterligare i den långsiktiga förankringen av rovdjurspolitiken, det vill säga minska påverkan från rovdjur för dem som lever och verkar på landsbygden.

När det gäller frågan om ekonomiska villkor vid skydds jakt framgår det av propositionen om en hållbar rovdjurspolitik (prop. 2012/13:191) att den dåvarande regeringen gjorde bedömningen att huvudregeln även i fortsättningen bör vara att sökanden genomför och bekostar beviljad skydds jakt samt att länsstyrelsen på samma sätt som i dag bör få göra avsteg från det. I propositionen angavs även följande.

Regeringen anser att en ordning där länsstyrelsens personal ska ombesörja skydds jakt på annans mark strider mot den jaktliga tradition som råder i landet, där jakträtten är kopplad till en nyttjanderätt av marken. Det är inte statens ansvar att utföra skydds jakt annat än när sådan jakt har initierats av en myndighet. Däremot kan staten vara sökanden behjälplig i viss mån. Svenska jägareförbundet har ett statligt uppdrag att bistå myndigheterna med råd och förslag till åtgärder i det praktiska genomförandet av skydds jakt och andra förebyggande åtgärder. Förbundets kunskaper bör kunna användas vid utformning av skydds jakt, men det är de lokala jägarna som även fortsättningsvis bör vara ansvariga för jaktens bedrivande. Verkställighet av skydds jakt bör därför som huvudregel ombesörjas av den som har ansökt om skydds jakten.

Det finns dock omständigheter som talar för att länsstyrelsen – i likhet med vad som redan sker – bör kunna bidra med medel och bistå med verkställighet i vissa fall. Det kan exempelvis handla om skydds jakt efter stora rovdjur i väglöst land, skydds jakt efter sådana arter som järv och varg samt björnhonor med ungar, där det i dag kan saknas beprövade jaktmetoder eller då det finns omständigheter som gör att besluten måste genomföras särskilt skyndsamt. För avlivning av en potentiellt farlig björn inom tätbebyggt område svarar dock i första hand polismyndigheten enligt

9 § jaktlagen (1987:259). I första hand bör dock skyddsjaksbeslut utformas på ett sådant sätt att relevanta hjälpmedel vid jakt får användas och att utomstående jägare i görligaste mån kan anlitas.

Det kan även nämnas att Naturvårdsverket i sin redovisning Skyddsjakt varg – översyn av regler och tillämpning, som tidigare nämnts, konstaterar att länsstyrelserna kan besluta om ersättning med medel från viltskadeanslaget för kostnader i samband med skyddsjakt som bedrivs för att skydda andra tamdjur än ren. Naturvårdsverket uppgav vidare att en vägledning kan tydliggöra ramarna för hur länsstyrelserna får använda medlen ur viltskadeanslagen. Slutligen konstateras att det i respektive län bör finnas riktlinjer för ersättning för kostnader i samband med utövande av skyddsjakt. Riktlinjerna bör samordnas i rovdjursförvaltningsområdena, och det arbete med samordning av riktlinjer som vissa länsstyrelser påbörjat bör fortsätta och slutföras.

Rovdjursangrepp

När det gäller det förebyggande arbetet mot rovdjursangrepp framgår av Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för varg (april 2016) att ett av de fyra delmålen med vargförvaltningen är att minska omfattningen av de skador som uppstår till följd av förekomsten av rovdjur. Skador ska i första hand förebyggas och i andra hand ersättas. Vidare framgår att Naturvårdsverket finansierar kunskapscentret Viltskadecenter som arbetar med att ta fram och utvärdera förebyggande åtgärder för skador orsakade av fredat vilt. Som åtgärd för att nå målet anges bl.a. att Naturvårdsverket avser att fortsätta att ge bidrag till länsstyrelserna för akutverksamhet så att länsstyrelsens personal kan bistå med råd och verktyg för att hantera närgångna rovdjur och förhindra skador.

I Naturvårdsverkets nationella förvaltningsplan för björn anges att ett av de fyra delmålen med björnförvaltningen är minskade skador. Vidare anges att toleransnivån för skador på ren orsakade av stora rovdjur enligt riksdagsbeslutet om en hållbar rovdjurspolitik ska vara maximalt 10 procent räknat på den aktuella samebyns faktiska renantal. Vidare anges att länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Västernorrland, Jämtland och Dalarna arbetar tillsammans med Sametinget och landets samebyar med en modell för adaptiv förvaltning av stora rovdjur i renskötselområdet. Syftet är att skadorna för renskötseln ska begränsas så att de hamnar under toleransnivån på ett sätt som har så små konsekvenser på rovdjursstammarnas bevarandestatus som möjligt.

Dåvarande landsbygdsministern Sven-Erik Bucht anförde i juli 2018 följande i sitt svar på skriftlig fråga 2017/18:1486 Rovdjurspolitik för en levande landsbygd.

Vad gäller rovdjurspolitiken är det långsiktiga målet att de stora rovdjuren ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn tas. Samtidigt som vi har livskraftiga rovdjursbestånd ska de som lever och

verkar på landsbygden kunna känna trygghet, bedriva jakt och hålla tamboskap.

— — —
Regeringen har också förbättrat möjligheten att ge ekonomiskt stöd till åtgärder för att förebygga och ersätta skador från stora rovdjur vilt inom jordbruket. Regeringen har därför gjort stora höjningar av anslaget till detta stöd, från drygt 30 miljoner kronor när regeringen tillträdde till drygt 52 miljoner kronor innevarande år. För att förenkla att dessa medel kommer till nytta hos enskilda jordbrukare beslutade regeringen den 23 november 2017 om regler som underlättar stöd till nämnda ändamål.

Avsikten är att detta ska kunna bidra till den långsiktiga förankringen av rovdjurspolitiken hos de människor som lever och verkar på landsbygden, det vill säga hos de människor vars vardag kan komma att påverkas av rovdjursförekomst.

Den 1 januari 2018 trädde förordningen (2017:1254) om statligt stöd av mindre betydelse inom jordbrukssektorn i kraft. Enligt förordningen kan länsstyrelsen ge stöd till företag som är verksamma inom primärproduktion av jordbruksprodukter, dels för att förebygga skador av vilt, dels avseende ersättning för skador av vilt. Bestämmelser om ersättning finns även i viltskadeförordningen (2001:724).

Ersättning för skador av vilt kan fås från anslaget 1:7 Ersättning för viltskador m.m. I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 23) angav regeringen bl.a. följande under det nämnda anslaget.

Enligt SLU:s viltskadestatistik för 2017 utbetalades 11,5 miljoner kronor i stöd rörande skador på tamdjur, varav 10,5 miljoner kronor till förebyggande åtgärder och 1 miljon kronor på grund av skador. Stödet till skador på gröda uppgick till 11,3 miljoner kronor, varav 4,1 miljoner kronor avsåg förebyggande åtgärder och 7,2 miljoner kronor ersättning för uppkomna skador. Ersättning för förekomst av rovdjur inom renskötselområdet erhålls från anslaget 1:22 Främjande av rennäringen m.m. Under 2017 utbetalades drygt 50 miljoner kronor i rovdjursersättning.

Regeringen anförde i budgetpropositionen för 2018 (prop. 2017/18:1 utg.omr. 23) att behovet kontinuerligt ökar för rennäringen att delta mer aktivt i olika processer kring samhällsplanering och markutnyttjande inom renskötselområdet. Ett verktyg som möjliggör detta är renbruksplaner som är ett geografiskt verktyg som beskriver rennäringens markanvändning. Renbruksplaner bidrar med viktig information om förändringar i mark och vatten när det gäller effekter av annan markanvändning, klimatförändringar och kulturspår och kräver därför kontinuerlig uppdatering och adaptivitet. En viktig fråga för en långsiktigt hållbar rennäring är även samexistens med rovdjuren. Det är därför angeläget att arbetet med en toleransnivå för rovdjursskador på högst 10 procent på samebyns faktiska renantal fortskrider och att förebygga och kompensera för rennäringens rovdjursskador. Regeringen ansåg därför att anslaget borde öka med 10 miljoner kronor. Riksdagen beslutade i enlighet med regeringens förslag (2017/18:MJU2, rskr. 2017/18:99).

Naturvårdsverket fick i sitt regleringsbrev för 2019 i uppdrag att redovisa hur de bidragit till arbetet med att i samverkan med Sametinget fortsatt arbeta med ett förvaltningsverktyg utifrån fastställd toleransnivå för skador orsakade av stora rovdjur inom rennäringen, i syfte att upprätthålla en hållbar rennäring och en gynnsam bevarandestatus för stora rovdjur. Naturvårdsverket ska särskilt redovisa sitt arbete med vägledning om toleransnivåns betydelse vid eventuell prövning av förutsättningar för jakt på stora rovdjur.

Utskottets ställningstagande

Rovdjursförvaltning

Riksdagen har fastställt ett övergripande mål för rovdjurspolitiken och artspecifika mål för de fem stora rovdjuren. Målen tar hänsyn till de olika aspekter som behöver vägas samman i rovdjursförvaltningen. Utskottet anser att den tidigare beslutade rovdjurspolitiken och dess inriktning bör ligga fast. Utskottet konstaterar vidare att regionaliseringen av rovdjursförvaltningen kvarstår genom inrättandet av viltförvaltningsdelegationerna. Utskottet finner mot denna bakgrund inte skäl att i nuläget vidta någon åtgärd avseende motionerna 2018/19:2255 (L) yrkande 17 och 2018/19:2699 (C) yrkande 3.

Vargen är i likhet med övriga stora rovdjur i Sverige fredad. Naturvårdsverket har på regeringens uppdrag utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdaterat den befintliga sårbarhetsanalysen för varg och med den som grund utrett vad som krävs för att vargpopulationen i Sverige ska anses ha en gynnsam bevarandestatus enligt art- och habitatdirektivet. Naturvårdsverkets slutsats är att vargpopulationen nu har uppnått gynnsam bevarandestatus under förutsättning att minst en varg vandrar in och reproducerar sig minst vart femte år. Naturvårdsverkets bedömning utgår ifrån det referensvärde som riksdagen har beslutat. Riksdagen har inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken även slagit fast ett referensvärde för gynnsam bevarandestatus när det gäller björnpopulationen i Sverige. Vid behov kan skydds jakt på björn tillåtas under förutsättning att en gynnsam bevarandestatus för arten kan säkerställas på längre sikt och att det inte finns någon annan lämplig lösning. Mot bakgrund av det ovan anförda finner utskottet inte skäl att bifalla motionerna 2018/19:1291 (SD) yrkandena 7 och 8, 2018/19:1323 (S), 2018/19:1686 (M) och 2018/19:2611 (M). Med hänsyn till det samarbete som redan pågår med Norge om förvaltningen av vargstammen föreslås att motionerna 2018/19:2155 (M) och 2018/19:2699 (C) yrkande 4 lämnas utan vidare åtgärd.

Skydds- och licensjakt

Utskottet konstaterar att flera ändringar har införts i lagstiftningen när det gäller beslut om skydds- och licensjakt på de stora rovdjuren för att åstadkomma en mer ändamålsenlig och effektiv besluts- och överklagande-process. Till exempel har bestämmelser införts om skyndsamt handläggning av

ärenden och mål i domstol och om att beslut om licensjakt efter varg får fattas senast den 1 oktober varje år. Vidare pågår en översyn av jakttiderna för jakt på bl.a. de stora rovdjuren. Med hänsyn till det som anförts ovan och till det pågående arbetet föreslår utskottet ingen åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:242 (L), 2018/19:1291 (SD) yrkandena 5 i denna del och 9, 2018/19:2526 (C) yrkande 5, 2018/19:2606 (KD) yrkandena 5 och 6, 2018/19:2699 (C) yrkande 2 och 2018/19:2772 yrkande 20.

Utskottet konstaterar att syftet med att införa viltförvaltningsdelegationerna var att decentralisera viltförvaltningen och ge möjlighet till lokalt inflytande. Frågan om viltförvaltningsdelegationernas roll och regionala inflytande har tidigare varit föremål för tillkännagivanden till regeringen. Dessa är under beredning. I avvaktan på utfallet av detta arbete föreslår utskottet att motionerna 2018/19:253 (KD), 2018/19:1291 (SD) yrkande 4, 2018/19:1456 (M), 2018/19:1528 (M) och 2018/19:2699 (C) yrkande 1 lämnas utan vidare åtgärd.

Vad gäller frågan om ekonomiska villkor vid skydds jakt delar utskottet bedömningen som gjordes i propositionen om en hållbar rovdjurspolitik. Huvudregeln bör vara att sökanden genomför och bekostar den skydds jakt som har beviljats honom eller henne, men att länsstyrelsen ska ha rätt att göra avsteg från denna huvudregel. Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte skäl att föreslå någon åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:2425 (C) yrkandena 77 och 80, 2018/19:2606 (KD) yrkande 8 och 2018/19:2890 (M), yrkande 4. Motionerna avstyrks därmed.

Rovdjursangrepp

Utskottet konstaterar att regeringen har vidtagit flera åtgärder för att minska förekomsten av rovdjursangrepp och de ekonomiska konsekvenserna av dessa samt att regeringen anser att det är angeläget att arbetet med en toleransnivå på högst 10 procent fortsätter. Enligt utskottet kan därmed motionerna 2018/19:1291 (SD) yrkande 5 i denna del och 6, 2018/19:2526 (C) yrkandena 2 och 3, 2018/19:2890 (M) yrkande 5 och 2018/19:2908 (C) lämnas utan åtgärd.

Allemansrätten

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att värna allemansrätten och behov av utbildning om denna, samt ett antal motioner om allemansrätten och kommersiell verksamhet.

Jämför reservation 28 (SD), 29 (KD) och 30 (L).

Motionerna

I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del framhålls att allemansrätten ska värnas för olika typer av friluftsliv och att den är en viktig grund för naturturism.

Ett antal motioner berör frågan om allemansrätten, kommersiell verksamhet och fastighetsägares och -brukares intressen. I kommittémotion 2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 4, 6 och 7 framförs att det tydligare bör fastställas att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken, att det inte bör vara möjligt att mot markägarens vilja utnyttja annans egendom för kommersiella ändamål och att det bör införas en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning. Enligt kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 60 bör det utredas hur allemansrätten och angränsande lagstiftning bättre kan anpassas efter allmänhetens och markägarnas behov. Motionärerna anför att det finns en otydlighet kring var gränsen mellan allemansrätt och äganderätt går, att en utredning om allemansrätten bör innefatta hur kunskap om allemansrätten ska spridas, speciellt bland den stadsboende ungdomen, och att detta även berör angränsande lagar som terrängkörningslagen, jaktlagen, lagstiftningen kring skadegörelse och nedskräpning m.m. Även motionerna 2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M), 2018/19:1582 av Lotta Olsson (M), 2018/19:1701 av Edward Riedl (M), 2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C) och 2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Carlsson (båda C) yrkande 4 berör frågan om allemansrätten och kommersiell verksamhet. I motion 2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 3 anför att det finns behov av ett folkbildande uppdrag om utbildning och om utveckling av allemansrätten.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Riksdagen antog i december 2010 mål för friluftslivspolitik. Friluftslivspolitikens övergripande mål är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv. Allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet till naturupplevelser,

välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37–38).

Allemansrätten är inskriven i 2 kap. 15 § regeringsformen. Allemansrätten behandlas även i 7 kap. 1 § miljöbalken. Allemansrätten är den begränsade rätt som var och en har att använda någon annans fastighet, framför allt genom att – åtminstone till fots – färdas över den och att under en kortare tid vistas på den. Nyttjandet får inte gå så långt att fastighetens ägare (eller någon annan med särskild rätt till fastigheten, t.ex. en nyttjanderättshavare) lider nämnvärd olägenhet eller ekonomisk skada.

I förarbetena till miljöbalken (prop. 1997/98:45 del I s. 302) anförs att det är tveksamt om en organisatör ska få utnyttja en fastighet kommersiellt och mer eller mindre permanent utan ägarens tillstånd. Sådana rådighetsfrågor behandlas dock inte i miljöbalken utan bör enligt motiven som tidigare lösas i rättspraxis. Generellt gäller att arrangemang av någon betydelse inte bör äga rum utan markägarens medgivande men att det för förbud rimligen bör fordras att man kan befara skada eller olägenhet för markägaren.

Högsta domstolen fann i NJA 1996 s. 495 att ett företag som ordnat organiserad försrättning hade utnyttjat en fastighet för intensivt. Eftersom nyttjandet hade medfört avsevärda skador och olägenheter saknade organisatören enligt domstolen rätt att utan medgivande av fastighetsägaren arrangera eller på annat sätt medverka till den organiserade försrättningen.

Organiserat friluftsliv kan även medföra en skyldighet att göra en anmälan för samråd enligt 12 kap. 6 § miljöbalken, om verksamheten kan medföra skada på naturmiljön. Ett arrangerande företag kan även enligt allmänna regler bli skadeståndsskyldigt för en skada på en fastighet om företaget eller dess anställda t.ex. brustit i hänsyn till markägaren vid sin planering eller gett felaktig eller otillräcklig information till deltagarna om deras skyldigheter enligt allemansrätten (jfr 2 kap. 1 § och 3 kap. 1 § skadeståndslagen).

Frågan om allemansrätten och naturturism uppmärksammades i SOU 2017:95 Ett land att besöka – En samlad politik för hållbar turism och växande besöksnäring. Utredningens bedömning var att informationsarbetet om allemansrätten behöver förstärkas och att dialogen om allemansrättens roll, möjligheter och begränsningar avseende utveckling av naturturism måste fördjupas mellan berörda parter. Utredningen menade att frågor om samverkans- och avtalsmodeller och gemensamma ställningstaganden mellan parter bör tas vidare i arbetet med en nationell strategi för hållbar turism och växande besöksnäring. Utredningens betänkande är under beredning inom Regeringskansliet.

Vad gäller frågan om folkbildning om allemansrätten kan följande noteras. Ett av de mål för friluftslivet som riksdagen har beslutat om anger att alla ska ha god kunskap om allemansrätten. Naturvårdsverket fick i regleringsbrevet för 2016 i uppdrag att ta fram en långsiktig strategi för kommunikation om allemansrätten i syfte att öka allmänhetens kunskap om vad man får och inte får göra med stöd av allemansrätten. Naturvårdsverket redovisade uppdraget i maj 2016 (Strategi för kommunikation om allemansrätten – Redovisning av

regeringsuppdrag). Naturvårdsverket anförde bl.a. att allmänhetens kunskapsnivå om allemansrätten är hög men att det finns behov av att kontinuerligt utveckla informationen för att kunskapsnivån ska bestå.

Utskottets ställningstagande

Allemansrätten är fastslagen i regeringsformen. Utskottet anser att den unika möjlighet som allemansrätten innebär ska värnas. Frågan om förhållandet mellan allemansrätten och kommersiell verksamhet är viktig. Frågan har nyligen varit föremål för en utredning, och utredningens betänkande bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet anser att utfallet av detta arbete bör inväntas. Vad gäller frågan om utbildning och utveckling av allemansrätten är ett av målen för friluftslivet att alla ska ha god kunskap om allemansrätten. Naturvårdsverket har nyligen på uppdrag av regeringen tagit fram en långsiktig strategi för att öka allmänhetens kunskap om allemansrätten. Mot bakgrund av det anförda avstyrks motionerna 2018/19:1293 (SD) yrkandena 4, 6 och 7, 2018/19:1494 (M), 2018/19:1582 (M), 2018/19:1701 (M), 2018/19:2167 (M) yrkande 3, 2018/19:2255 (L) yrkande 16 i denna del, 2018/19:2505 (C), 2018/19:2562 (C) yrkande 4 och 2018/19:2914 (KD) yrkande 60.

Övergripande frågor om områdesskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att skydda den mest värdefulla naturen, om dynamiskt naturskydd, om ett bonus–malus-system för markanvändning och om att stärka naturvården.

Jämför reservation 31 (L) och särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Enligt partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14 måste den mest värdefulla naturen skyddas, t.ex. genom naturreservat och nationalparker. Fjäll-, skogs- och kustområden samt sjöar och vattendrag med höga naturvärden ska ha ett starkt skydd.

I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 58 anförs att naturen och dess skyddsbehov utvecklas och att det därför är viktigt att naturskyddet är dynamiskt och att tidigare beslut kan utvärderas och omprövas eller förändras vid behov.

Enligt motion 2018/19:2752 av Rebecka Le Moine (MP) bör regeringen utreda ett bonus–malus-system för markanvändning. Om jordens ekosystemtjänster och naturvärden sänks får man betala en avgift, men om värdefull natur växer och höjer naturvärdena får man betalt.

I kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 54 anförs att naturvärden, för att vara långsiktigt hållbar, bör stärkas genom att bygga på legitimitet från de som berörs. Äganderättens genomslag i myndigheternas hantering och prövning av enskilda ärenden behöver stärkas, så att enskildas rättigheter värnas och enskilda inte drabbas av orimliga konsekvenser. Ägare eller brukare måste ersättas. Kostnaden måste stå i proportion till miljönyttan och det är viktigt att markägare och brukare involveras i hela processen. Tvingande avsättningar ska inte ske om ersättning inte kan betalas ut vid intrångstillfället.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken får regeringen, efter riksdagens medgivande, förklara ett mark- eller vattenområde som ägs av staten som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av en viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick. I Naturvårdsverkets skrift Nationalparksplan för Sverige – Långsiktig plan anges bl.a. följande kriterier för nationalparker. Nationalparker ska var för sig och tillsammans väl representera utbredda eller unika svenska landskapstyper i ett system över landet, vara storslagna eller särpräglade i sitt slag och vara intressanta som sevärdheter samt ha höga naturvärden.

Naturresevat får bildas i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet. Därutöver får ett område som behövs för att skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer eller livsmiljöer för skyddsvärda arter också förklaras som naturresevat (7 kap. 4 § miljöbalken). Ett beslut om att inrätta ett naturresevat får upphävas av den beslutande myndigheten om det finns synnerliga skäl och om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälilig utsträckning på naturresevatet eller på något annat område (7 kap. 7 § miljöbalken).

Fågeldirektivet samt art- och habitatdirektivet är fullständigt genomförda i svensk rätt, framför allt i miljöbalkens regelverk. Fastighetsägare vars fastighet omfattas av ett beslut om områdesskydd kan enligt miljöbalken under vissa förutsättningar få ersättning för den inskränkning som områdesskyddet innebär. I miljöbalken finns även regler för verksamheter som kan ha negativ inverkan på miljön.

Av budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) framgår att regeringen har genomfört flera insatser för den biologiska mångfalden, för natur- och kulturmiljön och för att ekosystemen ska återhämta sig och långsiktigt generera ekosystemtjänster. Sverige har skyddat 13,4 procent av land- och vattenytan genom naturresevat, nationalparker, biotopskydd m.m. Under 2017 fick ca 84 000 hektar värdefull natur formellt skydd. Det framgår vidare att regeringen har ökat anslagen för skydd av skogar och andra värdefulla naturområden under mandatperioden, vilket har medfört att 700 nya naturresevat har bildats och att skötseln av värdefull natur har ökat och

förbättrats. Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur har ökat från 767 miljoner kronor 2015 till 960 miljoner kronor 2017. Naturvårdsverket ansvarar för anslaget och fördelade under 2017 539 miljoner kronor till länsstyrelserna för skötsel av skyddade områden, framför allt nationalparker och naturreservat.

Enligt budgetpropositionen omfattade anslaget 1:14 Skydd av värdefull natur 1 268 miljoner kronor 2017, vilket är en ökning med 311 miljoner kronor sedan 2015. Av anslaget har 1 097 miljoner kronor (ca 87 procent av anslaget) använts som ersättning till markägare för värdefulla områden som skyddats, framför allt som naturreservat. Den största delen av ersättningarna har gått till att skydda skogar (793 miljoner kronor). Stora resurser har även använts för att skydda myrar (181 miljoner kronor) och havsområden (44 miljoner kronor). Under 2017 fattades totalt 529 beslut eller ingicks avtal med markägare om markersättning som omfattar 24 843 hektar landareal. Under 2016 var motsvarande siffror 673 ärenden och 73 130 hektar, och 2015 var det 562 ärenden och 23 835 hektar. Regeringen angav vidare att Naturvårdsverket, som ansvarar för anslaget, har fördelat 24 miljoner kronor till länsstyrelserna för att slutföra reservatsbeslut. Det har resulterat i att antalet beslut om bildande av nya och revidering av befintliga naturreservat har fortsatt öka jämfört med 2015, från 154 år 2015 till 283 år 2017.

Regeringen föreslog i budgetpropositionen att anslaget 1:3 skulle omfatta ca 1 247,5 miljoner kronor 2019 och att anslaget 1:14 skulle omfatta 1 418 miljoner kronor. I miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2018/19:MJU1 anfördes avseende anslaget 1:3 bl.a. att satsningen på våtmarker bör minskas med 200 miljoner kronor och satsningen på åtgärder för värdefull natur minskas med 350 miljoner kronor. När det gäller anslaget 1:14 anfördes bl.a. att nyckelbiotopsinventeringen skulle stoppas och att besparingar på 590 miljoner gjordes för att finansiera andra reformer. Den 18 december 2018 beslutade riksdagen, i enlighet med utskottets förslag, att anslaget 1:3 skulle omfatta ca 647,5 miljoner kronor och anslaget 1:14 678 miljoner kronor (rskr. 2018/19:98).

Av Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 framgår villkoren för verkets användning av anslagen 1:3 och 1:14. Anslaget 1:3 får användas bl.a. för kostnader och visst arbete vid länsstyrelserna som avser skötsel, fastighetsförvaltning, byggnadsinvesteringar, samt uppföljning och övervakning av nationalparker och naturreservat. Anslaget 1:14 får bl.a. användas för kostnader som avser förvärv och avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden, statsbidrag till kommuner för skydd av värdefulla naturområden, värdering, förhandling och förrättning efter prövning i varje enskilt fall i samband med skydd av värdefulla naturområden enligt miljöbalken, arbete, utredningar och inventeringar som ger underlag för detta skydd, samt sådana övriga kostnader och kostnader för visst arbete vid länsstyrelserna som hör samman med skydd av värdefulla naturområden. Anslagsposten får även användas för bidrag till länsstyrelserna för en tillfällig insats för att slutföra ärenden och fatta beslut om naturreservat i syfte att

minska länsstyrelsernas ärendebalanser vad avser skydd av värdefulla naturområden, särskilt för de ärenden där markersättningen är helt löst.

Länsstyrelsen ska i ärenden enligt 7 kap. miljöbalken söka träffa uppgörelse med sakägare som gör anspråk på ersättning eller inlösen (34 § förordningen [1998:1252] om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förkortad FOM). Om en överenskommelse inte kan träffas har ägaren ett år på sig från det att beslutet att bilda ett naturreservat har vunnit laga kraft, att väcka talan i mark- och miljödomstolen (31 kap. 13 § miljöbalken).

I budgetpropositionen för 2019 (2018/19:1 utg.omr. 20) anges bl.a. följande.

Regeringens satsning under 2016 och 2017 på att minska antalet öppna ärenden på länsstyrelserna om inrättande av naturreservat har fortsatt gett effekt. Antalet årsarbetskrafter har ökat och antalet öppna ärenden har minskat. I slutet av 2017 fanns 341 öppna ärenden där ersättning för marken är helt löst, men där beslut ännu inte tagits, jämfört med 496 ärenden 2015.

Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har redovisat en undersökning som visar att majoriteten av markägarna är nöjda med myndigheternas information, agerande samt med den ekonomiska ersättningen vid inrättandet av formellt skydd på deras fastighet.

I maj 2018 anförde dåvarande miljöministern Karolina Skog bl.a. följande i debatten om interpellation 2017/18:533 Expropriering av skog.

Inledningsvis vill jag framhålla att skydd av värdefulla naturområden är en viktig del i uppfyllandet av flera av Sveriges miljömål. Ansvaret för att skydda värdefulla naturområden är ett ansvar som vilar på både staten och kommunerna och markägare. Skyddade naturområden är av mycket stor betydelse för att bevara den biologiska mångfalden och en mycket värdefull tillgång för friluftsliv och turism.

Ansvaret för att skydda värdefull natur framgår av skogs- och miljöpolitiken och regleras genom vår gemensamma lagstiftning. Markägare och andra aktörer inom skogsbruket har ansvar för att bedriva sin verksamhet på ett hållbart sätt, inom ramen för att de nationella miljömålen nås.

Principen om frihet under ansvar innebär att den enskildes äganderätt till sin skog ska värnas samtidigt som skogsägaren har en betydelsefull del i det gemensamma ansvaret att förvalta skogsresursens alla värden. Detta ska ske på ett långsiktigt hållbart sätt i enlighet med ekosystemansatsen och de krav som följer av den miniminivå som lagstiftningen utgör.

Den grundlagsskyddade äganderätten ska respekteras, och det är den enskilde skogsägaren som fattar beslut om hur skogen ska brukas inom ramen för gällande lagstiftning. Skogspolitiken ska vara förutsägbar och bedrivs så att det lönar sig för den enskilde skogsägaren att sköta sin skog så att skogens olika värden kan utvecklas och tas till vara på bästa möjliga sätt. Den markägare som sköter sin skog på ett sätt som är bra för hotade arter ska kunna kombinera det med god ekonomi för sin näringsverksamhet.

När det gäller inrättande av naturreservat vill jag understryka att det är en grundläggande princip att överenskommelser med markägare sker på frivillig väg. Det är angeläget att myndigheterna anstränger sig för att ha en god dialog med markägare så att processen vid skydd av skog blir så bra som möjligt. Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen har nyligen

redovisat en undersökning som visar att en majoritet av skogsägarna är nöjda med myndigheternas information, agerande samt ekonomisk ersättning vid inrättande av formellt skydd på deras fastighet.

Markägare har rätt till ersättning exempelvis när en myndighet beslutar om naturreservatsföreskrifter eller bildar ett biotopskyddsområde om myndighetens beslut innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras. Markägaren kan behålla marken och få ersättning för intrång i pågående markanvändning. Enligt expropriationslagen ska intrångsersättningen motsvara minskningen av marknadsvärdet på marken plus ytterligare 25 procent. I många fall kan ägaren också välja att sälja marken till marknadsvärdet.

Samtidigt har staten ett ansvar för att arbetet med att skydda värdefull natur är kostnadseffektivt. Ambitionen att komma fram till en överenskommelse med samtliga fastighetsägare innan beslut fattas kan innebära att förhandlingstiden blir lång. I dessa väldigt få fall kan myndigheterna fatta beslut innan förhandlingen är avslutad. Då har markägare möjlighet att väcka talan om ersättning hos mark- och miljödomstolen, vilket borgar för en rättssäker process.

Min uppfattning är att det finns bra stöd och riktlinjer för att inrätta ett formellt skydd genom de vägledningar och utbildningar som Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen ansvarar för. Därför är min uppfattning att statens arbete med skydd av natur genomförs med respekt för äganderätten och i dialog med berörda markägare och att de formella verktyg som finns ger en bra grund för en transparent samt rättssäker process.

I Naturvårdsverkets rapport 5788 Planering av naturreservat – vägledning för beskrivning, indelning och avgränsning (september 2008) anges bl.a. följande.

För ett framgångsrikt arbete med naturreservat är det viktigt att det sker i en anda av öppenhet och dialog med berörda medborgare. Betydelsen av god dialog och lokal förankring lyfts fram i det internationella miljösamarbetet, t.ex. i arbetsprogrammet för skyddade områden i Konventionen om biologisk mångfald. Att verka för en god dialog med markägaren och andra berörda är en viktig princip i miljömålsarbetet och har särskilt lyfts fram i den nationella strategin för formellt skydd av skog.

En viktig del av skyddet och vården av den svenska naturen vilar på markägarnas frivilliga naturhänsyn och intresse att bibehålla natur- och kulturlandskapet. Det är viktigt att kontakt med markägaren tas så tidigt som möjligt när naturreservat kan vara aktuellt. Att bygga upp en motivation och förståelse hos markägarna kring ett områdes naturvärden är ofta betydelsefullt för den fortsatta dialogen. Bildande av naturreservat kan innebära en uppenbar konflikt mellan enskilda och allmänna intressen. För den enskilde markägaren kan formellt skydd upplevas som ett stort ingrepp i friheten att bestämma över sin egendom.

Det är viktigt att de personer som representerar beslutsmyndigheten sätter sig in i markägarens situation och har förståelse för denna. Förslag till naturreservat ska alltid förankras. Med förankring avses att markägaren har full information i ärendet samt förstår syfte och avsikter med förslaget.

I januariavtalet anges att naturvärden, för att skydda värdefull natur och värna rödlistade och akut utrotningshotade arter, ska stärkas på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som behövs. Regeringen har även enligt januariavtalet åtagit sig att tillsätta utredningar om stärkt äganderätt och nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark.

I överenskommelsen anges vidare att den privata äganderätten till skogen ska värnas och att rättssäkerheten för markägare och företag ska stärkas. Det ska säkerställas att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten i den utsträckning de har rätt till det. Anslagen för ersättningar för skyddad mark ska vara tillräckliga för detta.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att den svenska regleringen om områdesskydd syftar till att skydda den mest värdefulla naturen. Vidare finns möjligheter att under vissa förutsättningar upphäva t.ex. beslut om naturreservat. Utskottet konstaterar vidare att regeringen har vidtagit ett antal åtgärder i syfte att förbättra arbetet med inrättande av skyddade områden. Därutöver kan konstateras att regeringen enligt januariavtalet ska stärka naturvärden på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs samt tillsätta utredningar om stärkt äganderätt och nya flexibla skydds- och ersättningsformer. Dessutom ska det säkerställas att markägare ska få ekonomisk kompensation för inskränkningar i ägande- och brukanderätten. Mot denna bakgrund föreslår utskottet ingen åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:2255 (L) yrkande 14, 2018/19:2426 (C) yrkandena 54 och 58 och 2018/19:2752 (MP).

Nationalparker

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om bildandet av nationalparker, skötsel av nationalparker och möjligheten att bedriva kommersiell verksamhet i nationalparker.

Motionerna

Enligt motion 2018/19:681 av Johan Andersson m.fl. (S) bör Omberg, på grund av dess skyddsvärda områden, skyddas och förvaltas som nationalpark. I motion 2018/19:1401 av Jonas Eriksson och Rebecka Le Moine (båda MP) föreslås att Kebnekaisefjällen ska bli nationalpark. Motionärerna anför att området har mycket höga naturvärden och att intresset för turismen i och kring området är stort. Enligt motion 2018/19:1337 av Boriana Åberg (M) bör möjligheten för nationalparker att bedriva kommersiell verksamhet ses över. Enligt motion 2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 2 i denna del bör de svenska nationalparkerna skötas inte bara utifrån ett naturvårdsperspektiv utan också från ett besöksperspektiv.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Enligt 7 kap. 2 § miljöbalken får regeringen, efter riksdagens medgivande, förklara ett mark- eller vattenområde som ägs av staten som nationalpark i syfte att bevara ett större sammanhängande område av viss landskapstyp i dess naturliga tillstånd eller i väsentligt oförändrat skick.

Naturvårdsverket genomförde 2008 en översyn av den tidigare nationalparksplanen. Resultatet redovisades i skriften Nationalparksplan för Sverige – Långsiktig plan. I denna skrift framhåller Naturvårdsverket att en nationalparksplan inte är en plan med regelverk utan snarare en förteckning över områden som enligt fastställda kriterier är lämpliga att ingå i Sveriges nationalparksnät.

Naturvårdsverket anför vidare bl.a. följande.

De viktigaste utgångspunkterna för urval och bedömning av områden i nationalparksplanen är Miljöbalkens bestämmelser, internationella kriterier och en systematisk grundprincip för fördelning av nationalparker i ett nät över landet. Dessa utgångspunkter ger följande sammanfattade kriterier för nationalparker. Nationalparker skall:

- var för sig och tillsammans väl representera utbredda eller unika svenska landskapstyper i ett system över landet
- omfatta hela landskapsavschnitt på normalt minst 1 000 ha
- till sin kärna och huvuddel vara natur med ursprunglig karaktär
- vara storslagna eller särpräglade i sitt slag och vara intressanta som sevärdheter
- ha höga naturvärden
- kunna skyddas effektivt och samtidigt utnyttjas för forskning, friluftsliv och turism utan att naturvärdena skadas.

Förslagen till nya nationalparker i planen omfattar 13 områden. En stor del av dessa är idag skyddade som naturreservat. Vidare föreslås utvidgningar av 7 befintliga nationalparker. Totalt omfattar förslagen ca 1 200 000 ha. Om alla genomförs kommer Sverige att ha 40 nationalparker och andelen nationalpark av landets skyddade natur ökar från 15% till 35%. Detta skulle innebära bättre geografisk spridning av nationalparkerna och väsentligt förbättrad representation av viktiga landskaps- och naturtyper. Av naturtyperna förstärks särskilt myrmarker och skärgårdar. Vidare uppnås balans mellan olika delar av fjällregionen. Förfjällsregionen med dess vidsträckta naturskogar blir representerad. Limniska och marina miljöer har uppmärksamats och områden med höga kvalitéer i dessa avseenden finns med bland förslagen. Ett toppskikt av Sveriges biologiskt och geologiskt mest värdefulla områden, som också är av särskilt värde för friluftsliv och naturupplevelser, får status och ökad uppmärksamhet som nationalparker.

I planen tas Kebnekaise upp som förslag på ny nationalpark. Naturvårdsverket gjorde i detta avseende följande bedömning.

Förslag till nationalpark i Kirunafjällen fanns med i 1989 års nationalparksplan. Det omfattade ett mycket stort område från riksgränsen mot Norge norr om Torneträsk ned till Kebnekaise i söder. Detta nya förslag är modifierat och begränsat till det mest anslående högfjällsområdet. Fjällnaturen här är likartad de alpina delarna i Sarek. Det är dock mer lättåtkomligt än Sareks vildmark och väletablerat som

turistmål. Området är lämpat att lyfta fram som nationalpark som särskilt anslående exempel på högnordisk fjällnatur.

I Naturvårdsverkets rapport Nationalparksplan för Sverige – Genomförande 2015–2020 (rapport 6677) beskriver verket, med utgångspunkt i den långsiktiga planen, de områden som det vill prioritera för nationalparksbildning fram till 2020. I rapporten anges bl.a. följande.

Utgångspunkten är att alla områden i nationalparksplanen bidrar till det nationella och internationella bevarandearbetet. Vissa områden är dock särskilt viktiga att prioritera, under perioden 2015–2020, beroende av befintlig skydds nivå, och internationella åtaganden om skydd av vissa naturtyper. Naturvårdsverket finner att en viktig utgångspunkt för genomförande av föreslagna nationalparker är att ge hög prioritet åt områden vars värden är eller kan bli hotade. Det är också viktigt att intresse finns både regionalt och lokalt för en nationalparksbildning och att detta är förankrat i ett inledande samråd och/eller i en förstudie.

Områden som inte är med bland de prioriterade områdena denna tidsperiod, kvarstår i den långsiktiga Nationalparksplanen som aktuella områden för ett senare tillfälle eller vid en omprioritering. Ett etappmål till 2020 är att arbetet inleds för tre nya områden och en utvidgning och att de pågående nationalparksprojekten fullföljs.

Arbetet med att genomföra nationalparksplanen görs i en rullande planering med 5–6-årig utblick där hänsyn tas till vilka resurser som finns för genomförande och kommande förvaltning.

I rapporten är Kebnekaise inte upptaget som ett prioriterat område, utan som ett av de objekt från den långsiktiga Nationalparksplanen som ska genomföras efter hand när resurser finns och efter successiva möten i respektive kommun, där klartecken ges till att en förstudie kan påbörjas.

Omberg nämns inte i någon av de ovan nämnda rapporterna. I Naturvårdsverkets tidigare genomförandeplan, Nationalparksplan för Sverige – Genomförande 2009–2013 (rapport 5839), angav Naturvårdsverket att det fann övervägande stöd för verkets uppfattning att inte införliva Omberg i nationalparksplanen.

Vad gäller frågan om skötsel av och kommersiell verksamhet i nationalparker kan följande noteras. Enligt 3 § nationalparksförordningen (1987:938) ska nationalparkerna vårdas och förvaltas i enlighet med de syften för vilka de har bildats. Naturvårdsverket får enligt 4 § i samma förordning meddela föreskrifter om rätten att färdas och vistas i en nationalpark samt om ordningen i övrigt inom en nationalpark.

Naturvårdsverket får även, efter samråd med länsstyrelsen, kommunen och Havs- och vattenmyndigheten, i ett beslut om en skötselplan bestämma hur en nationalpark ska vårdas och förvaltas (7 §). Länsstyrelsen är i de flesta fall förvaltare och har det operativa, administrativa och ekonomiska ansvaret för verksamheten och för att genomföra arbetet enligt skötselplanerna. Alla nationalparker har en skötselplan som anger hur parken ska förvaltas.

I regleringsbrevet för 2012 fick Naturvårdsverket i uppdrag att se över föreskrifterna för nationalparkerna bl.a. i syfte att möjliggöra kommersiell verksamhet. Översynen ledde till att ett antal föreskrifter ändrades så att

generella förbud mot kommersiell verksamhet togs bort. Verket har även sett över om det finns andra hinder mot friluftsliv i de gällande föreskrifterna som inte är nödvändiga, exempelvis gällande eldning, tältning och ridning.

Kravet på tillstånd består dock fortfarande i vissa avseenden. Som ett exempel kan nämnas att det utan tillstånd från länsstyrelsen är förbjudet att inom Abisko nationalpark genomföra organiserade turer eller andra organiserade aktiviteter fler än tre gånger per år eller med fler än 35 deltagare, att genomföra idrottstävlingar eller idrottsarrangemang och att framföra hundspann med fler än fyra hundar.

Naturvårdsverket arbetar tillsammans med nationalparkernas förvaltare och andra aktörer för att göra Sveriges nationalparker mer kända hos allmänheten. Enligt budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) har nästan 30 procent av Sveriges nationalparker, naturreservat och naturvårdsområden bildats delvis för att tillgodose områden för friluftslivet.

Utskottets ställningstagande

Vad gäller frågan om inrättande av nationalparker finner inte utskottet skäl att göra någon annan bedömning än Naturvårdsverket gjort i sina planer i frågan om vilka områden som kan bli aktuella som nationalparker eller tidsplanen för inrättandet av nationalparker. Motionerna 2018/19:681 (S) och 2018/19:1401 (MP) avstyrks därför. Utskottet konstaterar vidare att Naturvårdsverket har sett över nationalparkernas föreskrifter och i samband därmed tagit bort de generella förbud mot kommersiell verksamhet som fanns i föreskrifterna. Utskottet ser därför inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motion 2018/19:1337 (M). Med hänsyn till vad som framkommit ovan om dels Naturvårdsverkets arbete med att göra nationalparkerna mer kända, dels syftet med de bildade nationalparkerna kan även motion 2018/19:2167 (M) yrkande 2 i denna del lämnas utan åtgärd.

Naturreservat m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om inrättande, upphävande och skötsel av naturreservat.

Jämför reservation 32 (M), 33 (SD) och 34 (L) samt särskilt yttrande 1 (C).

Motionerna

Bildande av naturreservat m.m.

I kommittémotion 2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2 anförs att det inte är rimligt att kommuner kan instifta naturreservat de sedan inte kan

påverka. Därför måste kommunalt instiftade naturreservat kunna omprövas av kommunerna själva. Enligt partimotion 2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33 finns det en risk att kommuner låter sig påverkas av andra hänsyn än naturvårds- och friluftsintrassen och inrättar naturreservat för att hindra framtida bostadsbyggande. Därför bör kommuner som vill skydda ett område som naturreservat ansöka hos länsstyrelsen som fattar det slutliga beslutet, och kommunala naturreservat bör prövas på nytt efter 15 år. Även i kommittémotion 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 17 anförs att naturreservat används för att hindra bostadsbyggande. Därför bör endast regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, kunna inrätta naturreservat. Enligt yrkande 18 i samma motion bör naturreservat kunna upphävas när det är motiverat för bostadsbyggande. I motion 2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M) föreslås en översyn för att ersätta naturreservat med andra former av förvaltning som även inkluderar restriktioner.

Skötsel av naturreservat m.m.

I kommittémotion 2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 10 anförs att det när skogsbruk förbjuds i skyddad skog finns en risk att skadedjursangreppen ökar. Det bör därför av skötselföreskrifterna framgå att skogen i naturskyddade områden ska kunna skötas i enlighet med gällande lagstiftning för att vid behov kunna minska skador på kringliggande skog.

Enligt motion 2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C) saknar många naturreservat en modern och relevant skötselplan, vilket leder till att reservaten inte sköts på ett tillfredsställande sätt. Därför bör regeringen snarast se över alla processer för bildande av naturreservat tills de redan bildade reservaten har uppdaterade och upprättade skötselplaner samt länsstyrelserna kan presentera kostnaderna för skötseln av reservaten.

I motion 2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Carlsson (båda C) yrkande 3 anförs att fastighetsägaren i de flesta fall har den bästa kunskapen för att förvalta området och att skötselavtal ska finnas när naturreservat inrättas där markägaren kan stå för den fortsatta förvaltningen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Bildande av naturreservat m.m.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får en länsstyrelse eller en kommun förklara ett mark- eller vattenområde som naturreservat i syfte att

- bevara biologisk mångfald
- vårda och bevara värdefulla naturmiljöer
- tillgodose behov av områden för friluftslivet
- skydda, återställa eller nyskapa värdefulla naturmiljöer
- skydda, återställa eller nyskapa livsmiljöer för skyddsvärda arter.

Innan kommunen fattar ett beslut om att inrätta ett naturreservat måste kommunen samråda med länsstyrelsen (25 § FOM). I ett beslut om att bilda ett naturreservat ska skälen för beslutet anges (7 kap. 5 § miljöbalken). Enligt 19 kap. 1 § miljöbalken överklagas ett kommunalt beslut om naturreservat till länsstyrelsen. I varje beslut om naturreservat ska det finnas tydlig information om hur, och till vilken instans, det får överklagas.

Länsstyrelsen eller kommunen får meddela dispens från föreskrifter som den meddelat för ett naturreservat, om det finns särskilda skäl.

En länsstyrelse eller kommun får även helt eller delvis upphäva ett beslut om att inrätta ett naturreservat som den har meddelat om det finns synnerliga skäl. Sådana beslut får endast meddelas om intrånget i naturvärdet kompenseras i skälig utsträckning på naturreservatet eller på något annat område (7 kap. 7 § miljöbalken).

I förarbetena till nämnda bestämmelse (prop. 1997/98:45 del 2 s. 75) anges att avsikten med ett beslut om inrättande av naturreservat ska vara att skapa ett definitivt skydd och att avsteg från skyddet endast ska kunna göras undantagsvis och normalt inte för exploateringsföretag. Innan beslut av någon vikt bör Naturvårdsverket få yttra sig, och samråd ska regelmässigt ske mellan länsstyrelsen och kommunen när frågan om undantag kommer upp. För att kravet på synnerliga skäl ska vara uppfyllt krävs t.ex. att en väsentlig ändring har skett av området eller att en detaljplan eller områdesbestämmelser väsentligt har förändrat förutsättningarna för det skyddade området.

Värdefull natur kan, förutom genom naturreservat, skyddas bl.a. genom biotopskyddsområden, naturvårdsavtal eller frivilliga avsättningar av skog.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) anges att odlingslandskapets biologiska mångfald och ekosystemtjänster har gynnats av lantbrukares aktiva brukande med betesdrift och slätter med stöd av de ersättningar som erbjudits via jordbrukarstöden och landsbygdsprogrammet för skötsel av värdefull natur. Regeringen har stärkt resurserna med ökade ersättningsnivåer för skötseln av vissa betesmarker och slätterängar med höga värden. Värden i havs- och vattenmiljön har bevarats genom exempelvis skydd av värdefulla vattenmiljöer.

Naturvårdsverket slutredovisade 2014 ett regeringsuppdrag om samverkansprogram med markägare med kompletterande metoder för skydd av natur (det s.k. kometprogrammet). I slutredovisningen konstaterade verket att de områden som hade skyddats inom ramen för programmet hade lägre kvalitet både vad gällde areal och skyddsvärde än områden som hade skyddats på myndigheternas initiativ. Vidare var de administrativa kostnaderna för skydd inom kometprogrammet höga jämfört med vid ordinarie arbete med formellt skydd av skog. Samtidigt ansåg verket att kometprogrammet hade bidragit till positiva effekter, såsom ett förbättrat samarbete mellan myndigheter och markägarnas organisationer. Naturvårdsverket föreslog i redovisningen att den kompletterande arbetsmetoden för formellt skydd av skog med underlättade möjligheter till markägarinitiativ skulle införas i hela landet fr.o.m. 2015, men att arbetsmetoden borde tillämpas vid sidan av andra

redskap i bevarandearbetet som innebär arbete med områdesskydd som bygger på initiativ från myndigheterna.

Arbets sättet infördes från 2015, med vissa förändringar, under benämningen Nya Komet (regeringsbeslut M2014/2010/Nm). Riksrevisionen har i sin granskningsrapport Skyddet av värdefull skog (RiR 2018:17) utvärdera arbets sättet och kommit till slutsatsen att det inte är kostnadseffektivt eftersom både skyddsformerna och ersättningsformerna är desamma, men naturvärdena ofta lägre, i områden initierade genom Nya Komet. Riksrevisionen rekommenderade regeringen att initiera en översyn av Nya Komet i syfte att säkerställa att metoden ges förutsättningar att vara ett kostnadseffektivt komplement till traditionellt skyddsarbete. En sådan översyn borde enligt Riksrevisionen omfatta om markägares ekonomiska incitament att teckna naturvårdsavtal kan stärkas och om det finns anledning att utveckla nya avtalsformer t.ex. för områden med lägre skyddsvärden.

Slutligen kan noteras att det av januariavtalet framgår att regeringen har åtagit sig att tillsätta utredningar om nya flexibla skydds- och ersättningsformer vid skydd av mark.

Skötsel av naturreservat m.m.

Enligt 3 § FOM ska länsstyrelsen eller kommunen fastställa en skötselplan för naturreservats och kulturrese rvats långsiktiga vård. En skötselplan ska ingå i varje beslut om bildande av ett naturreservat.

Enligt Naturvårdsverkets vägledning från juni 2015 om utformning av skötselplaner kan en sådan lämpligen delas in i en beskrivande del respektive en plandel med mål och åtgärder. Skötselplanen bör ha den inriktning och detaljeringsgrad som behövs för att syftet med naturreservatet ska uppnås eller tillgodoses. Den bör dock inte formuleras på en alltför detaljerad nivå eftersom det kan leda till att behov av revidering snabbt uppstår.

En gällande skötselplan för ett naturreservat kan som huvudregel upphävas och ändras av den myndighet som inrättat reservatet. Om ett beslut enligt 7 kap. 4–6 §§ miljöbalken hänvisar till skötselplanen kan denna, enligt Naturvårdsverkets vägledning, utgöra en del av beslutet. För att upphäva en skötselplan i denna del krävs synnerliga skäl.

Vad gäller biotopskyddsområden framgår av Naturvårdsverkets vägledning om biotopskyddsområden (handbok 2012:1) bl.a. följande. Det finns inget krav på att en skötselplan ska upprättas för biotopskyddsområden. Enligt 5–7 a §§ FOM får dock länsstyrelsen, Skogsstyrelsen och kommunen besluta om de åtgärder som behövs för att vårda de biotopskyddsområden de ansvarar för. Det finns därför inte något hinder för att ta fram en skötselplan om det finns behov av en sådan. Naturvårdsverket anför vidare att vissa biotoper har skapats genom människans brukande, t.ex. ängar och naturbetesmarker. I sådana biotoper är i många fall fortsatt hävd och vård en förutsättning för att natur- och kulturvärden ska kunna bevaras. I andra fall kan naturvärdena i en biotop förbättras genom vissa aktiva insatser. När långsiktigt tryggnade av lämplig

skötsel är av stor betydelse för bevarandet av naturvärdena i ett skötselberoende biotopskyddsområde kan det vara lämpligt att ta fram en långsiktig plan för skötseln av området.

Vad gäller skötsel av naturreservat är utgångspunkten att det är beslutsmyndigheten som förvaltar naturreservatet. Enligt 21 § FOM får dock beslutsmyndigheten utse någon annan, t.ex. en markägare, till förvaltare.

Utskottets ställningstagande

Bildande av naturreservat m.m.

Utskottet konstaterar att en kommun har en möjlighet enligt miljöbalken att upphäva ett naturreservat som kommunen inrättat. Utskottet lämnar mot denna bakgrund motion 2018/19:2428 (C) yrkande 2 utan åtgärd. Utskottet anser att det är av största vikt att reglerna om områdesskydd inte används i andra syften än för att ge skydd åt skyddsvärda områden. Det framgår dock tydligt i miljöbalken vilka hänsynstaganden som får ligga till grund för bildandet av ett naturreservat. Med hänsyn till detta och till de utredningar om nya flexibla skydds- och ersättningsformer som ska genomföras enligt januariavtalet finner utskottet inte skäl att vidta någon åtgärd med anledning av motionerna 2018/19:2074 (M), 2018/19:2590 (L) yrkande 33 samt 2018/19:2831 (M) yrkandena 17 och 18.

Skötsel av naturreservat m.m.

Utskottet konstaterar att det enligt nuvarande reglering är möjligt att utforma skötselplaner för skyddade områden som omfattar skötselåtgärder för det fall den beslutande myndigheten finner detta lämpligt. Det finns också en möjlighet att utse t.ex. markägare till förvaltare av naturreservat. Utskottet avstyrker därför motionerna 2018/19:1281 (SD) yrkande 10, 2018/19:2705 (C) och 2018/19:2562 (C) yrkande 3.

Natura 2000-områden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om omprövning av Natura 2000-områden.

Motionen

Enligt motion 2018/19:2016 av Erik Bengtzboe och John Widegren (båda M) bör en automatisk omprövning av Natura 2000-områden ske. Motionärerna anför att Natura 2000-områdena bara har ett värde så länge skyddsbehovet finns och att de borde omprövas automatiskt efter tio år för att kontrollera att skyddsbehovet fortfarande finns kvar.

Kompletterande uppgifter

Natura 2000 är ett sammanhängande europeiskt ekologiskt nät av särskilda bevarandeområden som ska inrättas enligt naturvårdsdirektiven. Medlemsstaterna är enligt direktiven skyldiga att utse skyddade områden inom ramen för Natura 2000. Det är de områden som har de högsta naturvärdena och som på bästa sätt bidrar till nätverket som ska bli Natura 2000-områden. Under processen har länsstyrelsen samråd med markägare och berörda myndigheter. Därefter granskar Naturvårdsverket urvalet och föreslår områden till regeringen. Det är därefter regeringen som beslutar att till Europeiska kommissionen föreslå att dessa områden ska upptas i Natura 2000-området. Kommissionen granskar urvalet vetenskapligt och fastställer biogeografiska listor. Regeringen får efter samråd med kommissionen upphäva en förklaring om att inrätta ett särskilt skyddat område enligt något av de två direktiven, om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring (7 kap. 28 § miljöbalken). Möjligheten att upphäva en förklaring regleras av Naturvårdsdirektiven.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att medlemsstaterna är skyldiga att utse skyddade områden inom ramen för Natura 2000. Av miljöbalken framgår även att regeringen efter samråd med kommissionen får upphäva en förklaring om att inrätta ett särskilt skyddat område om områdets naturvärden inte längre motiverar en sådan förklaring. Utskottet föreslår mot denna bakgrund att motion 2018/19:2016 (M) lämnas utan åtgärd.

Vattenskyddsområden

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att utreda fastighetsägarens rätt till ersättning vid bildandet av vattenskyddsområden.

Jämför reservation 35 (SD, C).

Motionerna

I två motioner framförs att regeringen bör utreda ersättningsformerna vid bildandet av vattenskyddsområden. Motionärerna hänvisar till den problematik i detta avseende som Dricksvattenutredningen belyste. I kommittémotion 2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 11 anförs vidare att det är av stor vikt att vattenskyddsområden bildas på ett rättssäkert sätt med skälig ersättning till markägarna. På liknande sätt framförs i kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2 att det är viktigt att se över fastighetsägarens rätt till ersättning när staten gör anspråk på mark och att ett tydligt exempel på det är när vattenskyddsområden bildas.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Enligt 7 kap. 21 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde förklaras som vattenskyddsområde till skydd för en grund- eller ytvattentillgång som utnyttjas eller kan antas komma att utnyttjas för vattentäkt. För ett vattenskyddsområde ska meddelas sådana föreskrifter om inskränkningar i rätten att förfoga över fastigheter inom området som behövs för att tillgodose syftet med området (7 kap. 22 § MB). Om ett beslut om sådana föreskrifter innebär att mark tas i anspråk eller att pågående markanvändning inom berörd del av en fastighet avsevärt försvåras har fastighetsägaren rätt till ersättning (31 kap. 4 § 5 MB). Krävs tillstånd för viss verksamhet eller åtgärd, betalas ersättning endast om tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor (31 kap. 5 § MB).

Miljöbalken innehåller förhållandevis långtgående hänsynsregler. En verksamhetsutövare ska iakttä dessa regler på eget initiativ och ansvar. Tillsynsmyndigheter kan ingripa direkt med stöd av hänsynsreglerna för att kräva rättelse, och reglerna ska ligga till grund för villkor vid domstolars och andra myndigheters tillståndsprövningar och omprövningar av tillstånd. En underförstådd och självklar begränsning i uttrycket pågående markanvändning är att endast lagenlig användning av mark eller byggnad berättigar till ersättning. Någon rätt till ersättning finns därför inte vid myndighetsingripanden i syfte att se till att aktsamhets- eller hänsynskrav följs.

Förutom de lokala vattenskyddsföreskrifter som gäller för ett visst vattenskyddsområde finns det generella föreskrifter som gäller för alla vattenskyddsområden. Dessa generella föreskrifter är meddelade med stöd av andra bemyndiganden än 7 kap. 22 § miljöbalken. För restriktioner som har sin grund i dessa mindre ingripande föreskrifter finns ingen rätt att få ersättning, till skillnad från tillståndsplikt som regleras genom vattenskyddsföreskrifter. Exempel på sådana föreskrifter är Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2) som är meddelade med stöd av förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel. Enligt 6 kap. 1 och 2 §§ i nämnda föreskrifter är det förbjudet att i vissa fall utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus inom ett vattenskyddsområde. Tillståndsplikten gäller dock bara områden med äldre vattenskyddsföreskrifter, meddelade före den 1 januari 2018. Efter detta datum är avsikten att användningen av växtskyddsmedel ska regleras i vattenskyddsföreskrifterna för det aktuella området, och därmed kunna utgöra grund för ersättning.

Föreskrifter till skydd för ytvattentäkter och enskilda grundvattentäkter kan också meddelas med stöd av 40 § 5 förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. Där anges att kommunen får meddela sådana föreskrifter om det behövs för att hindra att olägenheter för människors hälsa uppkommer inom kommunen. Det är kommunen som gör bedömningen om föreskrifter behövs och som tar fram underlaget. Sådana kommunala

föreskrifter får inte medföra onödigt tvång för allmänheten eller annan obefogad inskränkning i den enskildes frihet (9 kap. 13 § MB). Inte heller dessa mindre ingripande föreskrifter är ersättningsgrundande.

Regeringen utsåg i maj 2012 en särskild utredare för att se över den lagstiftning som möjliggör inskränkningar i användningen av mark eller byggnader (rådighetsinskränkningar) av hälsoskydds-, miljöskydds- eller säkerhetsskäl och att identifiera de fall där ersättning bör ges trots att ingripandet har skett av dessa skäl. Under 2013 presenterade utredningen ett betänkande (SOU 2013:59). I betänkandet förordade utredningen att det vore lämpligt med en allmän översyn av reglerna för rådighetsinskränkningar i samband med att vattenskyddsområden inrättas.

Regeringen beslutade i juli 2013 (dir. 2013:75) att tillkalla en särskild utredare för att gå igenom dricksvattenområdet för att identifiera nuvarande och potentiella utmaningar för en säker dricksvattenförsörjning i landet, på kort och lång sikt. I april 2016 lämnade Dricksvattenutredningen sitt slutbetänkande En trygg dricksvattenförsörjning (SOU 2016:32). Utredningen går inte närmare in på frågan om grunderna för rätt till ersättning och lägger inte heller fram några förslag i den delen. Däremot belyser utredningen frågor relaterade till ersättning och hur frågor om ersättning påverkar processen och förutsättningarna för att inrätta vattenskyddsområden. Utredningens betänkande bereds inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att Dricksvattenutredningens betänkande fortfarande bereds inom Regeringskansliet. Motionerna 2018/19:1293 (SD) yrkande 11 och 2018/19:2425 (C) yrkande 2 avstyrks därför.

Marina skyddade områden m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om skyddet av betydelsefulla havsmiljöer, om att upprätta planer för marina naturreservat och om Hornborgasjön.

Jämför reservation 36 (M) och 37 (V).

Motionerna

Regeringen bör enligt kommittémotion 2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 14 återkomma med förslag på en långsiktig strategi och målsättning för att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent. Sverige åtog sig i Nagoyaöverenskommelsen 2010 att genomföra en räddningsplan (de s.k. Aichimålen) för att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk

bedrivs hållbart. Det kvarstår fortfarande att nå målets delar om ett ekologisk representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. Enligt kommittémotion 2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 14 bör regeringen höja ambitionerna när det gäller att skydda värdefulla havs- och kustområden och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt över landet. Motionärerna anför att bottentrålning borde förbjudas i skyddade områden och att strandnära byggande är ett fortsatt problem för växter och djur.

I kommittémotion 2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7 anför att regeringen bör verka för att det för marina naturreservat upprättas planer för att säkerställa att reservatens mål bevakas och uppnås.

Enligt motion 2018/19:1708 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 bör regeringen genomföra en ny grundläggande och neutral utvärdering av restaureringen av Hornborgasjön och se över potentiella kompensationer för de markägare som blivit drabbade av restaureringen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) uppgav regeringen att Sverige har fördubblat arealen skyddade marina områden under mandatperioden. Områdena utgör dock inte ett ekologiskt representativt och sammanhängande samt funktionellt nätverk i havet i enlighet med Sveriges internationella åtaganden i CBD:s strategiska plan, bl.a. Aichimål 11.

Regeringen uppgav vidare att Sverige har skyddat över 13,6 procent av havsområdet, vilket är en fördubbling av arealen marint skyddade områden under mandatperioden. Målet att säkerställa ett ekologiskt representativt och sammanhängande samt funktionellt nätverk i havet har dock inte uppnåtts. Regeringen avsatte under 2018 särskilda medel för genomförandet av insatser för ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marint skyddade områden. Havs- och vattenmyndigheten ska redovisa arbetet med att stärka det marina områdesskyddet, bl.a. med utgångspunkt i att genomföra handlingsplanen för marint områdesskydd som Havs- och vattenmyndigheten presenterade 2016. Särskilt fokus läggs på att öka representativiteten så att områdena är fördelade mellan de marin-geografiska regionerna och består av för regionen förekommande livsmiljöer. Arbeta med att skydda marina miljöer pågår i de flesta län, och regeringens satsning har under året bidragit till att stärka länsstyrelsernas arbete med marint områdesskydd. Nya marina naturreservat har bildats bl.a. i Norrbotten och Västerbotten.

Regeringen uppgav vidare att Havs- och vattenmyndigheten arbetar med att etablera ett ramverk där myndigheten tillsammans med berörda länsstyrelser definierar mål för ekologisk representativitet och konnektivitet. Ramverket kommer även att möjliggöra en utvärdering av funktionaliteten, dvs. hur effektivt bidraget till bevarandemålen är, dels för enskilda marina skyddade områden, dels för nätverk av marina skyddade områden.

Havs- och vattenmyndigheten redovisade i maj 2018 ett regeringsuppdrag om bevarandeåtgärder vad avser fiske i marina skyddade områden där det även ingick att utreda bottentrålningens effekter i skyddade områden (M2017/02522/Nm). Havs- och vattenmyndigheten har även fått i uppdrag att utarbeta en gemensam rekommendation om bevarandeåtgärder inom ramen för EU:s gemensamma fiskeripolitik för fyra skyddade marina områden i Kattegatt. Enligt uppgift från Regeringskansliet rör dessa uppdrag en pågående process som avser en genomgång av alla marina skyddade områden. Syftet är att se över behovet av att reglera fisket i dessa områden för att områdenas naturvärden ska bevaras.

Vidare kan noteras att Havs- och vattenmyndigheten fick tre uppdrag i regleringsbrevet för 2018. Ett av uppdragen var att föreslå nödvändiga kompletteringar och justeringar i nätverket av Helcom och Oskar Marine Protected Areas. Arbetet skulle fokusera på områden som i dag är helt eller delvis skyddade. Uppdraget redovisades i september 2018. Enligt uppgift från Regeringskansliet rör detta uppdrag frågan om att områden som redan är skyddade också kan ingå i Helcom och Oskars nätverk av skyddade områden. Detta kräver regeringsbeslut, och uppdraget rör att få in underlag för ett sådant beslut. Myndigheten fick även i uppdrag att identifiera områden som kan utgöra marina skyddade områden med ett starkt skydd utan lokal mänsklig påverkan och ta fram förslag till en process för det fortsatta arbetet med sådana områden. Uppdraget redovisades i oktober 2018. Slutligen fick myndigheten i uppdrag att redovisa arbetet med att stärka det marina områdesskyddet, bl.a. med utgångspunkt i den handlingsplan för marint områdesskydd som myndigheten redovisade 2016. Uppdraget redovisades i september 2018. De två sista uppdragen syftar enligt uppgift från Regeringskansliet mot den mer långsiktiga strategin för arbetet med marina skyddade områden. Beredning pågår inom Regeringskansliet.

Därutöver kan noteras att Havs- och vattenmyndigheten i regleringsbrevet för 2019 gavs i uppdrag att redovisa arbetet med att stärka det marina områdesskyddet. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 30 september 2019. I regleringsbrevet anges vidare som villkor för anslaget 1:11 ap. 2 åtgärder för havs- och vattenmiljö bl.a. att högst 50 miljoner kronor får användas till insatser för ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av marint skyddade områden. Medlen får användas för kunskapshöjande insatser och för särskild uppföljning i marint skyddade områden. Minst 30 miljoner kronor ska utbetalas som bidrag till länsstyrelserna för att slutföra ärenden som gäller marint områdesskydd och stärka arbetet med bevarandeplaner, särskilt i nya objekt.

Vad gäller frågan om skydd av kustområden kan vidare noteras att regeringen i budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) anförde att bebyggelsen i strandnära lägen fortsätter att öka och att exploateringen i strandnära områden enligt Naturvårdsverket måste upphöra eller minska kraftigt. Ofta medför bebyggelse även andra aktiviteter som kan påverka kustområdet, t.ex. anläggning av marinor. Regeringen anför vidare att

arbete pågår med att etablera en grön infrastruktur. Det innebär att ta hänsyn till skydd, bevarande, restaurering och ekosystemfunktioner, både i samband med fysisk planering och när naturresurserna används och förvaltas. Havs- och vattenmyndigheten utvecklar även ett ramverk för marin naturvärdesbedömning (Mosaic) som grund för bl.a. grön infrastruktur.

Slutligen kan noteras att det i januariavtalet anges att ett generellt stopp för bottenstrålning ska införas i skyddade områden.

Hornborgasjön är en av de största fågelsjöarna i Sverige, välkänd för sina rastande och dansande tranor. Sjön är grund och näringsrik med både öppet vatten, undervattensväxter och stora vassbälten och den är omgiven av strandängar och strandskog. Mellan 1805 och 1935 sänktes vattennivån och vattensjuka områden dikades för att vinna mer odlingsbar mark, vilket slutligen blev förödande för fågellivet. Genom avverkning, röjning, bränning och dämning återskapades fågelsjön under mitten av 1990-talet. 800 hektar odlad mark blev återigen strandängar, som i dag i huvudsak producerar hö eller betas. Detta är ett av de största enskilda naturvårdsprojekt som hittills genomförts i Sverige. Arbetet innebar att vattennivån höjdes med i genomsnitt 0,85 meter. Ersättning betalades ut till ett hundratal fastigheter för t.ex. skadad mark. I dag är sjön och markerna runt omkring skyddade som naturreservat och anses vara en av Europas viktigaste våtmarker och fågelsjöar. Mångfalden av fåglar och den stora samlingen av tranor som varje vår rastar på markerna intill sjön lockar varje vår ca 150 000 besökare.

Under 2017 utvärderades restaureringen av Hornborgasjön. Restaureringen utvärderades ur tre perspektiv: naturvård, lantbruk och turism. Enligt utvärderingarna har det övergripande målet med restaureringen uppfyllts så att Hornborgasjön i dag är en fågelsjö, med ett stort antal häckande och rastande fåglar. Utvärderingen kan inte visa att någon större förändring har skett i den totala yta som används som jordbruksmark i Hornborgaområdet efter restaureringen. Däremot visar utvärderingen att åker- och skogsmarken har minskat medan betesmarken ökat. Författarna framhåller att begränsningar i data bör beaktas när resultatet tolkas. Av utvärderingarna framgår vidare att flera lantbrukare upplever att förutsättningarna för att bedriva lantbruk har försämrats.

Enligt Naturvårdsverket har en del lantbrukare problem att bruka den mark som skadades genom restaureringen och är missnöjda med de ersättningar som betalades ut enligt 1992 års vattendom. Det finns möjlighet för lantbrukare som anser sig ha lidit skada utöver vad som redan ersatts att få detta prövat i domstol.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att det pågår ett omfattande arbete i fråga om det marina områdesskyddet och att ett generellt stopp för bottenstrålning i skyddade områden ska införas enligt januariavtalet. Mot bakgrund av det genomförda och pågående arbetet i dessa frågor avstyrker utskottet motionerna

2018/19:669 (V) yrkande 14, 2018/19:2315 (MP) yrkande 14 och 2018/19:2885 (M) yrkande 7.

Utskottet noterar även att restaureringen av Hornborgasjön utvärderades så sent som 2017 och att markägare har möjlighet att få frågan om ersättning utöver vad som tidigare betalats ut prövad. Motion 2018/19:1708 (M) yrkandena 1 och 2 lämnas därför utan vidare åtgärd.

Strandskydd

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att förändra strandskyddsreglerna och ett motionsyrkande om delgivning i ärenden om utökat strandskydd.

Jämför reservation 38 (M), 39 (SD) och 40 (KD) samt särskilt yttrande 1 (C) och 2 (L).

Motionerna

I ett stort antal motioner efterfrågas att strandskyddsreglerna ska lättas upp. Enligt kommittémotion 2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9 bör strandskyddsreglerna inte innebära onödiga inskränkningar i utvecklingen av glesbefolkade områden. Motionärerna föreslår bl.a. att regelverket ska bli flexiblere och att det bör utredas om regionerna ska ges en samordnande roll i strandskyddsarbetet. I partimotion 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del anförs att strandskyddet bör reformeras för att möjliggöra fler strandnära bostäder i områden där exploateringstrycket inte är särskilt hårt. Enligt kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 41 bör huvudregeln vara att byggande är tillåtet i glesbefolkade områden, förutom i områden som pekas ut som skyddsvärda. Även i motionerna 2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 3, 2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S), 2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M), 2018/19:1684 av John Widegren (M), 2018/19:1704 av Edward Riedl (M) och 2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M) framförs att strandskyddsreglerna bör ses över i syfte att möjliggöra byggande i gles- och landsbygd.

I partimotion 2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5 efterfrågas en större flexibilitet i strandskyddsreglerna. Motionärerna anför att de lokala förutsättningarna måste vara mer styrande. Även i kommittémotion 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 13 efterfrågas en ökad flexibilitet och större möjlighet till intresseavvägning i dispensbedömningen. Motionärerna anför att strandskyddet behöver reformeras i grunden och stränder och natur ska skyddas där det är som viktigast samtidigt som de generella markrestriktionerna lättar. I motion 2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S) och 2018/19:1324 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S) anförs att

strandskyddet behöver differentieras för att ta hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstätheten och exploateringsstrycket.

I ett antal motioner anförs att det generella strandskyddet bör avskaffas. Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 20 bör regeringen avskaffa det generella strandskyddet men behålla det i områden med stora naturvärden. Motionärerna anför att det är viktigt att kommuner och regioner har möjlighet att skapa attraktivitet utifrån sina specifika förutsättningar. I kommittémotion 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 12 anförs att det generella strandskyddet bör avskaffas och att strandskydd om 50 meter respektive utvidgat strandskydd om 100 meter endast ska gälla för sjöar och vattendrag som pekats ut av kommunen. Motionärerna anför att en större reform av det generella strandskyddet behövs. Inte minst bör landsbygdskommuner kunna skapa boendemiljöer i attraktiva naturområden för att locka till sig nya invånare.

Enligt kommittémotion 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 35 bör strandskyddsregelverket bygga på att områden som ska ha ett särskilt skydd pekas ut, liksom områden där en restriktiv hållning bör intas. För glest befolkade områden bör i stället bebyggelse vara tillåten, förutom i områden som genom beslut pekas ut som skyddsvärda. Motionärerna anför vidare att dagens 300-metersregel bör ersättas med en 50-metersregel.

I motion 2018/19:1453 av Katarina Brännström (M) anförs att det generella strandskyddet bör avskaffas och utformas utifrån ett mer kommunalt perspektiv. Utvidgat strandskydd ska endast komma i fråga då det behövs för att skydda speciella naturvärden och säkerställa strandskyddets syften. Enligt motion 2018/19:1526 av Lars Hjalmered (M) bör det övervägas att avskaffa det generella strandskyddet och i stället låta kommuner besluta om strandskydd liksom att överväga införande av generella undantag från strandskyddet för små sjöar och vattendrag samt en ökad flexibilitet. Även i motion 2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M) föreslås att det generella strandskyddet ska tas bort och att strandskydd om 50 meter respektive utvidgat strandskydd om 100 meter endast ska gälla för av sjöar och vattendrag som kommunerna pekat ut.

Flera motionärer föreslår att det kommunala inflytandet ska öka. I partimotion 2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 föreslås att strandskyddet decentraliseras genom att kommuner ska kunna ansöka om att upphäva strandskyddet med hänvisning till ett lokalt behov av bostadsbyggande. I områden där exploateringsstrycket bedöms som exceptionellt högt eller det finns synnerliga skäl ska fortfarande ett strikt strandskydd tillämpas. Enligt kommittémotion 2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 4 bör kommunerna ges ansvaret för att bestämma vilka strandområden som bör bevaras och vilka som får bebyggas. Motionärerna anför att det ska vara möjligt att bygga och bedriva verksamhet även strandnära, och att det bör möjliggöras att fler områden pekas ut som s.k. LIS-områden. Även i motion 2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD) anförs

att kommunerna bör få större rådgivning avseende strandskyddets utformande. På ett liknande sätt framförs i motion 2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkande 2 att beslut om strandskydd bör flyttas närmare de som berörs och i så stor utsträckning som möjligt ligga på lokal nivå. Enligt motion 2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C) bör strandskyddet ändras så att kommunernas, företagens, lantbrukens och olika verksamheters möjligheter att utvecklas stärks.

Enligt kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 44 bör flexibiliteten i LIS-regelverket öka. Enligt yrkande 45 i samma motion bör en- och tvåbostadshus kunna uppföras i LIS-områden även utan närhet till befintlig bebyggelse. I motion 2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M) anförs att regeringen bör utreda kommunernas möjligheter för utökade dispenser för landsbygdsutveckling avseende bostadsbyggnad i sjö nära lägen.

Enligt kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 8 bör ombyggnad på grund av ändrad användning av befintliga byggnader undantas från strandskyddet, detta för att de areella näringarna ska få lättare att utveckla sina verksamheter. I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 42 föreslås att strandskydd som regel bör sträcka sig 50 meter från stranden om det inte finns särskilda skäl att ha en längre gräns. Därmed skulle byggande i storstadsområden underlättas samtidigt som möjligheten finns att ha ett mer långtgående skydd där så behövs.

Enligt motion 2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M) borde regelverket återgå till en maxgräns på 100 meter. Samtidigt behöver en större översyn av strandskyddet göras för att påbörja en decentralisering och för att möjliggöra fler undantag från strandskyddsbestämmelserna. Enligt motionerna 2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M) och 2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M) bör strandskyddet reformeras. Enligt motion 2018/19:1929 av Pål Jonson och Marlène Lund Kopparklint (båda M) bör regeringen se över möjligheten att fortsätta reformeringen av strandskyddet. På liknande sätt föreslås i motion 2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M) att regeringen bör överväga att skyndsamt justera regelverket för strandskydd. I motion 2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD) anförs att regeringen bör göra en översyn av strandskyddslagstiftningen. Enligt motion 2018/19:1361 av Jessika Roswall (M) bör regeringen förändra och förtydliga strandskyddsreglerna. I motion 2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M) anförs att strandskyddet bör sträcka sig 100 meter i Södermanlands län för att öka inflyttningen.

Enligt motion 2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkande 1 bör regeringen få i uppdrag att se till att landets länsstyrelser tillämpar en generösare tolkning vid dispensprövning.

I kommittémotion 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkande 14 anförs att undantagen inom strandskyddet för de areella näringarna bör stärkas och även inkludera hästnäringen. I motion 2018/19:739 av Monica Haider (S) anförs på liknande sätt att dispensreglerna bör ses över så att hästnäringen inte

missgynnas. Även motion 2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Carlsson (båda C) yrkande 3 rör ändringar i strandskyddslagstiftningen till förmån för hästnäringen. I motion 2018/19:1531 av Lars Hjalmered (M) yrkande 3 anförs att strandskyddet bör ses över för att förenkla för musselodlingar. Reglerna för strandskydd kan begränsa eller hindra en odling.

I kommittémotion 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 43 anförs slutligen att berörda markägare ska ges tillfälle att yttra sig innan beslut om utökat strandskydd fattas. Enligt motionärerna är det ur rättssäkerhetssynpunkt viktigt att berörda markägare föreläggs att yttra sig innan ett beslut om utökat strandskydd tas. Ändå fattar länsstyrelserna i dag generella beslut där markägare endast får veta vad som pågår genom en kungörelse i tidningen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Strandskydd gäller vid havet, insjöar och vattendrag. Skyddets syfte är att trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten (7 kap. 13 § miljöbalken). Som huvudregel gäller strandskyddet 100 meter från strandlinjen, men länsstyrelsen får i det enskilda fallet besluta om att utvidga strandskyddet till högst 300 meter från strandlinjen, om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften (7 kap. 14 § miljöbalken).

Inom strandskyddsområde krävs som huvudregel dispens för att bl.a. uppföra nya byggnader eller ändra byggnader eller byggnaders användning (7 kap. 15 § miljöbalken). Dispens krävs inte för t.ex. byggnader eller anläggningar som behövs för jordbruket, fisket, skogsbruket eller renskötseln som för sin funktion måste finnas eller vidtas inom strandskyddsområdet (7 kap. 16 § miljöbalken).

För att dispens ska meddelas krävs särskilda skäl. Vad som kan utgöra särskilda skäl anges i 7 kap. 18 c § miljöbalken. Särskilda skäl kan vara att området redan tagits i anspråk på ett sätt som gör att det saknar betydelse för strandskyddets syften, är väl avskilt från området närmast strandlinjen genom någon form av exploatering, behövs för att utvidga en pågående verksamhet och utvidgningen inte kan genomföras utanför området, behöver tas i anspråk för att tillgodose ett angeläget allmänt intresse som inte kan tillgodoses utanför området, eller behöver tas i anspråk för att tillgodose ett annat mycket angeläget intresse. Dispens får endast ges om det är förenligt med strandskyddets syften (7 kap. 26 § miljöbalken).

Enligt reglerna om strandskyddsdispens i miljöbalken finns en möjlighet för kommunerna att i sina översiktsplaner peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS-områden). Inom sådana områden får som särskilda skäl vid en dispensprövning beaktas om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av landsbygden. Om prövningen gäller en dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus med tillhörande komplementbyggnader och andra åtgärder får

man i stället beakta om huset eller husen avses att uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus. Med ett LIS-område menas bl.a. ett område som är lämpligt för utvecklingen av landsbygden och är av ett sådant slag och har en så begränsad omfattning att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses långsiktigt och endast har en liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften och ligger inom vissa i miljöbalken utpekade områden. (7 kap. 18 d och 18 e §§ miljöbalken).

Kommunerna beslutar som huvudregel som första instans i frågor om dispens från strandskyddet (7 kap. 18 b § miljöbalken). Kommunens beslut kan överklagas till länsstyrelsen och därefter till domstol. Oberoende av om kommunens beslut överklagas eller inte ska länsstyrelsen pröva kommunens dispensbeslut om det finns skäl att anta att det inte finns förutsättningar för dispens, eller en brist i ärendets handläggning kan ha haft betydelse för utgången i ärendet (19 kap. 3 b § miljöbalken).

Frågan om reformering av strandskyddet har varit föremål för tillkännagivanden från riksdagen vid flera tillfällen. I betänkande 2016/17:MJU9 Naturvård och områdesskydd föreslog utskottet ett tillkännagivande till regeringen om ytterligare reformering av strandskyddet och anförde följande:

Den reform av strandskyddet som gjordes under alliansregeringen, och som syftade till att skapa en mer flexibel tillämpning av reglerna, har inte fått tillräckligt genomslag. Utskottet kan konstatera att vissa förändringar har skett i riktning mot en mindre strikt tillämpning, men strandskyddet hindrar fortfarande kommuner från att skapa attraktiva boendemiljöer på landsbygden. Behov av bostäder, utveckling, jobb och verksamheter måste ges en större roll i bedömningar av begränsningar i strandskyddet. Det ska vara möjligt att bygga och bedriva verksamhet strandnära och att peka ut fler geografiska områden som s.k. LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen). Fler undantag från strandskyddsbestämmelserna bör möjliggöras i syfte att kunna skapa såväl mer socialt blandade bostadsområden som fler attraktiva bostadsområden i glesbygdskommuner. Fler undantag från strandskyddsreglerna bör också bli möjliga för att öka bostadsbyggandet där behoven är särskilt stora. Strandskyddet bör därför decentraliseras och kommunerna bör ges ökat inflytande när det ska bestämmas vilka strandområden som ska bevaras och vilka som kan bebyggas. Ett strikt strandskydd ska dock fortfarande tillämpas i områden där exploateringsstrycket bedöms som mycket högt. Detsamma gäller i situationer när det finns synnerliga skäl. Även om strandskyddet således i viss utsträckning har förändrats på det sätt som reformen syftade till bör ytterligare steg tas för att förändra strandskyddslagstiftningen i den riktning som utskottet nu har beskrivit. Detta bör ges regeringen till känna.

Riksdagen beslutade den 15 mars 2017 i enlighet med utskottets förslag (prot. 2016/17:80, rskr. 2016/17:180).

Tilkännagivandet är ännu inte slutbehandlat. Regeringen anförde i skrivelsen Riksdagens skrivelser till regeringen – åtgärder under 2018 (skr. 2018/19:75) följande:

Det har under senare år gjorts ett flertal ändringar i strandskyddslagstiftningen i syfte att skapa ett ändamålsenligt strandskydd som beaktar behovet av utveckling, särskilt av landsbygden, samtidigt som ett långsiktigt skydd av strändernas natur- och friluftsvärden inte

äventyras. 2009 års ändring med bl.a. nya regler om områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen – de s.k. LIS-reglerna – innebar att möjligheterna till dispens och upphävande av strandskyddet i syfte att underlätta landsbygdsutvecklingen utökades. Vidare ändrades beslutsrätten så att den i större utsträckning flyttades till kommunerna. 2014 tillkom dessutom en regel som gör det lättare att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag. Regeringen har velat avvakta resultatet av dessa ändringar innan eventuella ytterligare förändringar görs.

Naturvårdsverket och Boverket redovisade i september 2013 en utvärdering av 2009 års ändringar av strandskyddsreglerna. Myndigheterna anförde bl.a. att det var för tidigt att avgöra om den s.k. LIS-reformen hade lett till landsbygdsutveckling.

Regeringen beslutade den 23 mars 2017 (M2017/00778/Nm) att uppdraga åt Naturvårdsverket att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge i miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900). Naturvårdsverket redovisade uppdraget till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) den 28 augusti 2017 (M2017/02054/Nm) och föreslog då vissa förändringar i LIS-reglerna. Naturvårdsverkets redovisning innebär att systemet med LIS-områden utvecklas så att avgränsningen inte längre ska behöva vara ”begränsad”, de ska kunna införas i närheten av mindre tätorter, kraven sänks på att en åtgärd ska bidra till landsbygdsutvecklingen för att dispens ska kunna ges och de särskilda skälen för dispens från strandskyddet breddas. LIS-områden ska dock även i fortsättningen pekas ut i kommunernas översiktsplaner. Regeringen har den 8 augusti 2018 remitterat Naturvårdsverkets redovisning. Inom ramen för denna remittering gav regeringen även remissinstanserna möjlighet att inkomma med kompletterande förslag till åtgärder (t.ex. författningsändringar) när det gäller att utöka möjligheterna att bygga permanentbostäder för landsbygdsutveckling i strandnära lägen i områden med god tillgång till stränder samtidigt som de värden som strandskyddet syftar till inte äventyras. Naturvårdsverkets redovisning bereds inom Regeringskansliet.

Strandskyddsfrågan har varit föremål för flera tidigare utredningar. Strandskyddsdelegationens betänkande Strandskyddet i praktiken (SOU 2015:108) presenterades i december 2015. Delegationen hade i uppdrag att utföra och samordna en informations- och kunskapsinsats om tillämpningen av de strandskyddsregler som infördes 2009 och 2010. Delegationen hade också i uppdrag att utgöra en arena för erfarenhetsutbyte och dialog. I betänkandet anfördes att det var delegationens bedömning att de insatser som genomförts inom ramen för delegationens uppdrag bidragit till en förstärkt samverkan och till en mer enhetlig, effektiv och kunskapsunderbyggd tillämpning av reglerna. Det framhölls också att en fortsatt effekthemtagning förutsätter att dessa resultat tas till vara. Delegationen föreslog en fortsatt satsning på nationell och regional samverkan kring strandskyddsreglernas tillämpning samt på förvaltning och vidareutveckling av Strandskyddsdelegationens webbaserade portal (uppdraget att förvalta portalen borde enligt delegationen ges till en länsstyrelse, nämligen Länsstyrelsen i Västra Götalands län). Delegationen anförde också att den mot bakgrund av de erfarenheter som den gjort under utredningens dryga 2,5 år var av uppfattningen att en rad problemområden inte kan åtgärdas fullt ut enbart genom insatser för att stärka tillämpningen av befintliga regler. Delegationen

konstaterade dock att det inte hade ingått i delegationens uppdrag att göra en översyn av dessa problemområden eller att ge förslag till förändringar av reglerna.

Naturvårdsverket fick 2017 i uppdrag av regeringen att se över LIS-reglerna i syfte att föreslå författningsändringar och eventuella andra åtgärder för att ytterligare främja landsbygdsutveckling i områden med god tillgång till stränder, utan att de värden som strandskyddet långsiktigt syftar till att skydda äventyras. Fokus skulle ligga på att utveckla möjligheterna att bygga permanentbostäder (regeringens dnr M2017/00778/Nm, M2017/00712/Nm (delvis)). Naturvårdsverket redovisade uppdraget i augusti 2017 (NV-02386-17) och lämnade då bl.a. följande överväganden och förslag.

Naturvårdsverket har inom ramen för detta uppdrag övervägt förfaranden som skulle kunna möjliggöra att LIS-systemet blir mer flexibelt för sådana åtgärder som är svåra att förutse i en översiktsplanering. Naturvårdsverket har då bland annat sett över LIS-systemets koppling till översiktsplaneringen och övervägt om LIS-frågorna istället borde hanteras på något annat sätt. Naturvårdsverket har funnit att översiktsplaneprocessen innebär stora fördelar genom att utgöra en naturlig form för långsiktig planering och avvägning mellan olika intressen och den samlade markanvändningen i kommunen. För översiktsplaneprocessen finns det även ett etablerat system för statlig granskning och medborgerlig insyn. Även om översiktsplaneprocessen är resurskrävande och innebär vissa begränsningar när det gäller att fånga upp enskilda initiativ som uppkommer efterhand bedömer Naturvårdsverket att fördelarna med LIS-reglernas koppling till översiktsplaneringen ändå överväger de nackdelar som detta är förenat med. Vi har därför bedömt att den nuvarande ordningen med LIS-reglernas koppling till översiktsplaneringen bör bibehållas.

I detta uppdrag har Naturvårdsverket även övervägt om formerna för hur LIS-områden anges i översiktsplaneringen bör förändras för att öka systemets flexibilitet. Detta skulle exempelvis kunna vara möjligt genom att LIS-områden, istället för geografiskt angivna områden, definieras genom kriterier i översiktsplanen. Ett sådant förfarande har dock bedömts medföra svårigheter när det gäller bland annat länsstyrelsernas möjlighet att granska översiktsplanen och medborgarnas möjlighet att förutse konsekvenserna av den. Naturvårdsverket har därför bedömt att det inte är lämpligt att ändra regelverket på detta sätt.

Utifrån de överväganden som Naturvårdsverket har gjort föreslås huvuddragen i LIS-systemet bevaras oförändrade. Naturvårdsverket föreslår dock vissa förändringar vad gäller de bedömningsgrunder som ska ligga till grund för vad som är att anse som ett LIS-område. Naturvårdsverkets förslag innebär att ett LIS-område inte behöver ha en ”begränsad omfattning” utan istället en ”sådan omfattning” att strandskyddets syften fortfarande tillgodoses. Naturvårdsverket föreslår även att den nuvarande restriktivitet som gäller för att tillämpa LIS-reglerna i eller i närheten av tätorter specificeras gälla enbart för ”större tätorter”.

För att tydliggöra och underlätta möjligheterna till upphävande av och dispens från strandskyddet för åtgärder inom LIS-områden föreslår Naturvårdsverket vissa förändringar av vad som får beaktas som särskilda skäl inom sådana områden. Naturvårdsverket föreslår att det, i tillägg till att det som särskilda skäl får beaktas om ett strandnära läge för en byggnad, verksamhet, anläggning eller åtgärd bidrar till utvecklingen av

landsbygden, även får beaktas om ett sådant strandnära läge kan bidra till att ”upprätthålla” landsbygdsutvecklingen. Med detta avses åtgärder som kan bidra till att förhindra en försämring eller tillbakagång. Naturvårdsverket föreslår även att det i bestämmelsen tydliggörs vilken nivå på utredning som krävs avseende en åtgärds bidrag till landsbygdsutvecklingen på så sätt att särskilda skäl ska anses föreligga om det ”kan antas” att åtgärden har den åsyftade effekten.

Vad gäller prövning av dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus föreslår Naturvårdsverket att samlokalisering till befintligt bostadshus även fortsättningsvis ska få beaktas som ett skäl för dispens. Förslaget innebär dock att bestämmelsens nuvarande lydelse omformuleras för att i något större mån kunna ta hänsyn till förhållandena på platsen och skillnader i bebyggelsestruktur mellan olika delar av landet. Naturvårdsverkets förslag innebär att det som särskilda skäl för sådana åtgärder får beaktas om huset eller husen avses att uppföras ”med närhet till” ett befintligt bostadshus. För enstaka en- eller tvåbostadshus föreslås även, i likhet med vad som gäller för övriga åtgärder inom LIS-områden, att det som särskilda skäl för dispens även ska få beaktas om det strandnära läget kan antas bidra till eller upprätthålla utvecklingen av landsbygden.

Dåvarande miljöministern Karolina Skog lämnade i juni 2018 följande svar på skriftlig fråga 2017/18:1452 Behovet av ett reformerat strandskydd:

Flera förändringar i strandskyddslagstiftningen har gjorts under senare år. Framför allt har ändringarna från 2009 och 2010 ändrat förutsättningarna genom att beslutsrätten i högre utsträckning har flyttats till kommunerna och att dispensmöjligheten för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) har tillkommit. En regel om möjlighet att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag trädde i kraft så sent som år 2014. Ändringarna av strandskyddsreglerna har därmed varit i kraft under en relativt kort tid. Vi kan ändå se i den statistik som sammanställs av Naturvårdsverket och Boverket att både LIS och möjligheten att upphäva strandskydd vid små sjöar och vattendrag utnyttjas i allt större utsträckning av kommuner och länsstyrelser sedan reglerna infördes. Kommunernas möjligheter att använda LIS som skäl för dispenser kan dock begränsas om deras översiktsplaner inte är uppdaterade.

Regeringen vill se en levande landsbygd som kan utvecklas, samtidigt som ett attraktivt landskap kan bevaras och värdefulla naturmiljöer skyddas. Det finns enligt regeringen potential att utveckla LIS-reglerna i detta syfte. Regeringen gav därför i mars 2017 Naturvårdsverket i uppdrag att se över reglerna om landsbygdsutveckling i strandnära läge i miljöbalken och plan- och bygglagen (2010:900) (dnr M2017/00778/Nm, M2017/00712/Nm). Uppdraget var att se över LIS-reglerna och deras tillämpning samt föreslå de författningsändringar och eventuella andra åtgärder som kan behövas. Syftet med uppdraget var att ytterligare främja landsbygdsutveckling med boende och företagande i områden med god tillgång till stränder utan att äventyra de värden som strandskyddet långsiktigt syftar till att skydda. Särskilt fokus skulle läggas på att utöka möjligheterna att bygga permanentbostäder. Uppdraget redovisades till Regeringskansliet den 28 augusti 2017. Naturvårdsverkets rapport är en av utgångspunkterna för en fördjupad analys som nu sker inom ramen för den fortsatta beredningsprocessen inom Regeringskansliet.

Jag och regeringen följer noga frågan om strandskyddsreglernas tillämpning och betydelse för både samhällsutvecklingen och de värden reglerna syftar till att bevara.

Mark- och miljööverdomstolen har i en dom den 13 november 2017 (MÖD 2017:57) funnit att undantaget från kravet på strandskyddsdispens i 7 kap. 16 § miljöbalken var tillämpligt på hästhagar med staket. Domstolen uttalade att övervägande skäl talar för att nyttjandet av mark till bete eller odling av foder ska anses utgöra jordbruksverksamhet i bestämmelsens mening oavsett om det är nötkreatur eller hästar som betar eller som fodret är avsett för. På fastigheten fanns travbanor och stallar samt rast- och beteshagar för hästar. Domstolen fann inte skäl att ifrågasätta bolagets uppgift om att hagarna användes för beteshållning för hästarna i bolagets verksamhet och beteshållningen fick därför anses utgöra jordbruk. Även de rasthagar utan bete som fanns fick anses ingå i jordbruket. Mark- och miljödomstolen bedömde sammanfattningsvis att undantagsregeln i 7 kap. 16 § miljöbalken var tillämplig på de hagarna.

Vad gäller musselodling meddelade Mark- och miljööverdomstolen i en dom den 4 juni 2013 (M 8456-12) strandskyddsdispens för en musselodling med hänvisning till 7 kap. 18 c § 3 miljöbalken, eftersom en musselodling måste ligga i vattnet. Av domen framgår vidare att musselodlingens påverkan på det rörliga friluftslivet var begränsad, att det var svårt att lokalisera odlingen till en annan plats och att odlingen inte väsentligt skulle komma att förändra livsvillkoren för växt- och djurlivet. Domstolen fann därför vid en sammantagen bedömning att det fanns särskilda skäl att bevilja strandskyddsdispens.

När det gäller delgivningsfrågor kan följande noteras. Enligt 24 § FOM ska länsstyrelsen, innan den fattar ett beslut om utvidgning av strandskyddsområdet som är avsett att gälla längre tid än sex månader, förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till marken att inom en viss tid yttra sig över förslaget. Tiden får inte sättas kortare än en månad. Föreläggandet ska delges. Sakägare som skriftligen har godkänt förslaget till beslut behöver dock inte delges. Om alla sakägare med känd hemvist har lämnat ett skriftligt godkännande, får länsstyrelsen pröva ärendet utan att meddela ett föreläggande.

Av 27 § i samma förordning framgår att när ett beslut om utvidgning av strandskyddsområdet meddelas eller ett redan tidigare meddelat beslut ändras eller upphävs ska beslutet snarast möjligt kungöras på det sätt som är föreskrivet för författningar i allmänhet. Kungörelsen om beslutet ska också införas i ortstidningen. Sökande och sakägare ska anses ha fått del av beslutet den dag kungörelsen var införd i ortstidningen. Om det är uppenbart att beslutet berör endast en viss eller vissa sakägare, får beslutet delges dessa sakägare i stället för att kungöras.

Delgivningslagen (2010:1932) reglerar hur en delgivning i allmänhet ska gå till i mål eller ärenden hos domstolar eller andra myndigheter eller när delgivning i annat fall ska ske enligt lag eller annan författning. Delgivning kan ske genom vanlig delgivning, muntlig delgivning, förenklad delgivning eller kungörelsedelgivning. Enligt rättspraxis är det möjligt att använda delgivningslagens regler om kungörelsedelgivning i ärenden som rör

utvidgning av strandskydd (HFD 2017 ref. 48). För att ändra detta krävs således att lagstiftningen ändras.

I januariavtalet anges bl.a. följande om strandskyddet. Det ska vara betydligt enklare att bygga strandnära i landsbygdsområden. Strandskyddslagstiftningen behöver göras om i grunden genom en ökad differentiering. Denna ska på allvar ta hänsyn till att tillgången till sjöar och stränder varierar i landet, liksom befolkningstätheten och exploateringstrycket. Det ska vara enklare att få bygga strandnära och skapas bättre förutsättningar för bostäder och näringsverksamhet främst för småföretagare, besöksnäring och gröna näringar i områden med lågt exploateringstryck. Det lokala inflytandet ska öka. Ett fortsatt starkt och, om behov finns, förstärkt strandskydd ska finnas för att värna obrutna strandlinjer, den allemansrättsliga tillgängligheten och miljön i områden som redan är starkt exploaterade. Enligt överenskommelsen ska en utredning tillsättas sommaren 2019, en proposition lämnas hösten 2021 och nya regler träda i kraft den 1 januari 2022.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen enligt januariavtalet ska tillsätta en utredning om strandskyddet. Överenskommelsen tar upp frågan om byggande i landsbygdsområden som berörs i flera motioner. Vidare anges i januariavtalet att strandskyddet behöver göras om i grunden med en ökad differentiering och att det lokala inflytandet ska öka, vilket även efterfrågats av många motionärer. Med anledning av det utredningsarbete som regeringen åtagit sig i enlighet med januariavtalet lämnar utskottet motionerna om förändring av strandskyddet utan vidare åtgärd. Det rör motionerna 2018/19:252 (KD), 2018/19:286 (SD), 2018/19:739 (S), 2018/19:1035 (S) yrkande 3, 2018/19:1098 (S), 2018/19:1099 (S), 2018/19:1293 (SD) yrkande 9, 2018/19:1324 (S), 2018/19:1327 (M) yrkandena 1 och 2, 2018/19:1331 (M), 2018/19:1355 (M), 2018/19:1361 (M), 2018/19:1445 (M), 2018/19:1451 (M), 2018/19:1453 (M), 2018/19:1487 (C) yrkande 3, 2018/19:1492 (M), 2018/19:1517 (M), 2018/19:1526 (M), 2018/19:1531 (M) yrkande 3, 2018/19:1684 (M), 2018/19:1704 (M), 2018/19:1929 (M), 2018/19:2014 (M), 2018/19:2058 (L) yrkande 5, 2018/19:2255 (L) yrkande 16 i denna del, 2018/19:2273 (M), 2018/19:2281 (M), 2018/19:2407 (C), 2018/19:2425 (C) yrkandena 8 och 20, 2018/19:2428 (C) yrkande 4, 2018/19:2590 (L) yrkande 32, 2018/19:2726 (KD) yrkandena 41, 42, 44 och 45, 2018/19:2831 (M) yrkandena 12–14 och 2018/19:2914 (KD) yrkande 35.

Vad gäller frågan om föreläggande till markägare i ärenden om utökad strandskydd konstaterar utskottet att delgivning i dessa fall enligt nuvarande ordning kan ske genom kungörelsedelgivning. Utskottet anser inte att det finns skäl att ändra på denna ordning. Motion 2018/19:2726 (KD) yrkande 43 avstyrks därmed.

Terrängkörning, vandringsleder m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att se över terrängkörningslagstiftningen, om en samlad strategi för svensk friluftsnäring och om en strategi för statliga fjäll-, skoter- och vandringsleder.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2018/19:2321 av Cassandra Sundin m.fl. (SD) yrkande 6 växer varje år antalet fyrhjulingar och snöskotrar, vilket leder till ökade störningar och skador. Därför bör en utredare ges i uppdrag att tillsammans med relevanta aktörer se över terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.

I motion 2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 1 anförs att en samlad strategi för utvecklandet av den svenska friluftsnäringen är nödvändig. Enligt yrkande 2 i denna del i samma motion bör regeringen utreda förutsättningarna för en mer sammanhållen strategi för drift, skötsel och underhåll av statliga fjäll-, skoter- och vandringsleder. Svenska Turistföreningen bör få det samlade ansvaret för driften och underhållet.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Den 19 april 2018 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska se över lagstiftningen för terrängkörning och lämna de författningsförslag och förslag i övrigt som behövs för att skapa en modern lagstiftning för en hållbar terrängkörning.

Enligt utredningsdirektiven (dir. 2018:29) ska förslagen möjliggöra ett rikt friluftsliv, minska buller och avgaser samt bidra till att skydda mark, växtlighet och terräng. Förslagen ska även ta hänsyn till de behov som finns av att kunna köra med motordrivna fordon i terräng för ortsbor samt inom verksamheter som bl.a. rennäring, jordbruk, skogsbruk, jakt och besöksnäring. Utredaren ska därutöver bl.a. utreda om förhållandet mellan de regelverk som innehåller bestämmelser om terrängkörning behöver förändras eller tydliggöras, utreda och överväga den straffrättsliga regleringen vid otillåten terrängkörning och vid behov föreslå ändringar i syfte att åstadkomma en ändamålsenlig reglering och utreda hur en effektiv tillsyn kan åstadkommas.

Utredaren ska under genomförandet av uppdraget ha en dialog med berörda länsstyrelser och kommuner, Skogsstyrelsen, Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund, Skogsägarna, Transportstyrelsen, Sametinget, Trafikverket, Polismyndigheten, Försvarsmakten, Nationella Snöskoterrådet, representanter för besöksnäringen, friluftsliv, jakt och fiske samt andra berörda aktörer. Uppdraget ska redovisas senast den 1 oktober 2019.

Följande kan noteras när det gäller frågan om friluftsliv och vandringsleder. Riksdagen beslutade i december 2010 med anledning av regeringens proposition Framtidens friluftsliv om målet för friluftspolitiken. Målet anges vara att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Samtidigt beslutades att delegera fördelningen av statsbidrag till friluftsförbund från Naturvårdsverket till den ideella föreningen Svenskt Friluftsliv (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3). Regeringen har redovisat tio mätbara mål för friluftspolitiken (skr. 2012/13:51, bet. 2012/13:KrU4, rskr. 2012/13:278). Dessa följs regelbundet upp. Nästa uppföljning ska rapporteras till Regeringskansliet i december 2019.

Länsstyrelsernas och Lapponiatjuottjudus fältorganisation ansvarar för planering, underhåll och skötsel av de statliga lederna i fjällen. Naturvårdsverket är huvudman för ledsystemet och ansvarar för centralt planerings- och samordningsarbete. Övriga leder förvaltas av flera olika typer av huvudmän med olika slags organisationer för förvaltning och samverkan.

I budgetpropositionen för 2017 (prop. 2016/17:1 utg.omr. 20) angav regeringen att det statliga ledsystemet i fjällen hade restaurerats under året. 332 kilometer leder hade fått en förbättrad markering, 186 kilometer leder röjts, 24 gamla broar bytts ut mot nya, 12 broar renoverats, 11 nya rastskydd byggts och 10 gamla rastskydd renoverats. Enligt regeringen möjliggör satsningen fortsatta friluftslivsupplevelser i fjällområdet och att besökare på lederna kan färdas säkrare och tryggare i fjällmiljön. Vidare angavs i propositionen att Naturvårdsverket, på regeringens uppdrag, har utrett och lämnat förslag till en strategi för att nå miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö. Myndigheten har redovisat förslag med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljökvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås. Strategin har remissbehandlats (M2013/1253/NM). Regeringen har under året vidtagit åtgärder i enlighet med strategin, bl.a. har ökningsanlaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur möjliggjort en upprustning av det statliga ledsystemet i fjällen. Regeringen har även lämnat uppdrag till Naturvårdsverket att kartlägga vilka delar av det statliga ledsystemet i fjällen som behöver upprustas, flyttas eller kompletteras för att skapa ett sammanhängande ledsystem samt utreda förutsättningar och kostnader för att komplettera med en ny vandringsled genom skyddade fjällnära skogar.

Naturvårdsverket redovisade i april 2017 ett regeringsuppdrag om utveckling av vandringsleder (Utveckling av friluftslivet – vandringsleder, ärendenummer NV-00652-16). Uppdraget syftade till att främja friluftsliv, turism och tillgänglighet. Naturvårdsverket skulle kartlägga alla längre vandringsleder med avseende på status och skick och föreslå ett utvecklat arbetssätt. Naturvårdsverket lämnade ett antal förslag på åtgärder. I redovisningen angav Naturvårdsverket även följande.

Förvaltning av det statliga ledsystemet i fjällen finansieras idag genom medel från anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur. De årliga anslaget som

ges till förvaltning av lederna i det statliga ledsystemet har höjts sedan 2014 och ligger idag på 17 miljoner kronor till länsstyrelserna i Dalarnas, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län. Medel till förvaltning av statliga leder och leder inom skyddade områden inom Lapplands världsarv ges genom en särskild anslagspost för finansiering av Lapponiatjuottjudus/Laponiaförvaltningen. Under åren 2015 - 2017 har dessutom extra medel tillskjutits ledförvaltarna på totalt drygt 37 miljoner kronor för att rusta upp ledsystemet. Detta i kombination med god kunskap om upprustningsbehovet har möjliggjort en rad olika upprustningsinsatser.

I den pågående översynen av ledsystemet är ambitionen att Naturvårdsverket tillsammans med ledförvaltarna fortsätter arbetet med att säkerställa en långsiktig förvaltning av lederna som är anpassat till friluftslivet och tillgängliga resurser. Det handlar om att ta fram en ny vägledning för förvaltning av ledsystemet men också att fastslå en ekonomisk ram för framtidens ledsystem.

I budgetpropositionen för 2019 (prop. 2018/19:1 utg.omr. 20) angav regeringen att ett omfattande arbete med att rusta upp vandringslederna i fjällen pågår sedan 2015.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2019 anges som villkor för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ap. 2 bl.a. att anslagsposten får användas för kostnader för det statliga ledsystemet i fjällen, etablering och drift av ett lavinprognosprogram för den svenska fjällkedjan, verksamhet inom ramen för Fjällsäkerhetsrådet och Nationella snöskoterrådet samt för samebyarnas arbete med att ta fram och genomföra terrängkörningsplaner. Anslagsposten får även användas för visst arbete vid länsstyrelserna för samma ändamål.

Utskottets ställningstagande

Som framgår ovan pågår för närvarande en översyn av lagstiftningen för terrängkörning. Enligt utredningsdirektivet ska utredarens förslag bl.a. minska buller och avgaser samt bidra till att skydda mark, växtlighet och terräng. Mot bakgrund av det pågående utredningsarbetet bör kommittémotion 2018/19:2321 (SD) yrkande 6 lämnas utan åtgärd.

Vad gäller frågan om ansvaret för leder kan det konstateras att Naturvårdsverket i april 2017 redovisade ett regeringsuppdrag om utvecklingen av vandringsleder. Naturvårdsverket lämnade ett antal förslag till åtgärder och anförde att verket i den pågående översynen av ledsystemet ska fortsätta arbetet med att säkerställa en långsiktig förvaltning av lederna som är anpassad till friluftslivet. Med hänsyn till detta pågående arbete bör motion 2018/19:2167 (M) yrkande 2 i denna del lämnas utan åtgärd. Utskottet, som noterar att nästa uppföljning av målen för friluftspolitiken ska rapporteras i december 2019, anser inte att det finns skäl att i nuläget ändra de tidigare beslutade målen för friluftspolitiken. Även yrkande 1 i motion 2018/19:2167 (M) avstyrks därmed.

Reservationer

1. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2 och avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 15,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 22,

2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP) och

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6.

Ställningstagande

Ekosystemtjänster är ett begrepp som beskriver de produkter och tjänster som växter och organismer ger oss människor och som påverkar vårt välbefinnande. Som exempel kan nämnas mat, organismer som renar vatten, bin som pollinerar växter och växter som binder koldioxid och producerar syre. Att värdera ekosystemtjänster är svårt, eftersom ekosystemen ofta är sammankopplade på komplicerade sätt. Flera forskare har dock försökt beräkna värdet av ekosystemtjänster. Genom att värdet av ekosystemtjänster tydliggörs kan dessa bli en integrerad del av samhällsplaneringen.

År 2012 fastställde alliansregeringen ett etappmål som anger att betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster ska vara allmänt kända och integreras i ekonomiska ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt. Den strategi för biologisk mångfald som alliansregeringen sedan presenterade 2014 gav verktyg för att synliggöra värdet av ekosystemtjänster och deras relevans för olika sektorer och näringar. Alliansregeringen gav även Naturvårdsverket i uppdrag att genomföra en kommunikationssatsning om ekosystemtjänster under perioden 2014–2017. Som ett led i satsningen har Naturvårdsverket publicerat en guide för värdering av ekosystemtjänster som riktar sig till kommuner, landsting och regionförbund. Det är därför viktigt att regeringen nu fortsätter arbetet med att synliggöra värdet av naturens ekosystemtjänster. Vi anser att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att följa upp de hittillsvarande

effekterna av strategin för biologisk mångfald och hur arbetet med att genomföra densamma har gått.

2. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9 och avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 15,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 22,

2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP),

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Ädellövträd, till vilka alm och ask räknas, upptar bara knappt en procent av skogsarealen i Sverige, men många hotade arter är knutna till dessa trädslag. Både den svenska asken och almen riskerar att utrotas i Sverige på grund av skadegörande arter. Vi anser att en nationell strategi för bevarande av inhemska trädarter bör infogas i arbetet med det nationella skogsprogrammet.

3. Övergripande frågor om biologisk mångfald, punkt 1 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 15 och avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 22,

2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP),

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP) yrkande 6 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 2.

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. Vi, liksom växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår överlevnad och vi har ansvar för att förvalta miljön och naturen så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer. Utrotningshotade djur och växter måste skyddas genom fridlysning eller restaureringsinsatser, och Artdatabankens viktiga arbete ska värnas.

4. Internationellt arbete om biologisk mångfald, punkt 2 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motion

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 25.

Ställningstagande

Förlusten av biologisk mångfald är ett av världens mest akuta miljöproblem. För att hejda förlusten av biologisk mångfald krävs både nationella åtgärder och internationellt samarbete.

I de flesta miljöfrågor krävs samarbete mellan länder för att nå bästa effekt, och det gäller även för biologisk mångfald. Sverige har hittills anslutit sig till ett 40-tal internationella konventioner om exempelvis luftföroreningar, vattenföroreningar, naturvård och biologisk mångfald, nyttjande av levande resurser, avfallshantering, kemikaliehantering och särskilda gränsöverskridande effekter samt miljöinformation. Flera av dessa samarbeten har redan visat på goda resultat. Därför ska Sverige fortsätta att vara en pådrivande kraft i olika internationella sammanhang för att belysa allvaret i frågan om biologisk mångfald. Fler länder behöver ta ansvar och agera för att förlusten av biologisk mångfald ska hejdas och i bästa fall upphöra.

5. Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, punkt 3 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 7 och

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 8.

Ställningstagande

Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark, skogsbryn, kan ofta erbjuda en biologiskt rik miljö. Alltmer ser man dock i de svenska landskapen en tvär kant mellan högvuxen gran och jordbruksmark. Brynets struktur och växtartsammansättning påverkar brynets betydelse för övrig biologisk mångfald.

Vi anser att om vi kan tillförsäkra en ändamålsenlig struktur och skötsel av tillräckligt många brynmiljöer, så kan de fungera som bärare av viktig biologisk mångfald utan att inkräkta alltför mycket på brukningsmålen gällande skog och jordbruk. Att se till att vi har biologiskt fungerande brynmiljöer kan alltså vara en av delarna i den effektiva miljöpolitik som vi förordar. Det är dock viktigt att främjandearbetet inte går ut över ägande- och nyttjanderätten.

I rapporten Övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark (SJV 2018:14) från ett samverkansprojekt mellan myndigheter ges ett antal rekommendationer för fortsatt arbete med att vårda dessa miljöer. Vi vill med utgångspunkt från rekommendationerna betona behovet av

- fortsatt arbete med skogssektorns gemensamma målbilder för god miljöhänsyn, så att resurser läggs där de gör mest nytta
- forskning om samband mellan konkreta skötselåtgärder och artbevarande
- mer rådgivning och utbildning för personer verksamma inom skogs- och lantbruksnäringen om metoder för bevarande och skötsel av dessa miljöer
- att efter införande av moratorium för nya nyckelbiotoper i skogen speciellt analysera om befintliga nyckelbiotoper tillräckligt representerar miljöer i gränsområdet mellan jord- och skogsbruk
- att se över föryngringskravet i skogsvårdslagen så att det inte står i vägen för bevarandet och utvecklingen av värdefulla miljöer
- att bevaka betesmarksdefinitionen inom de nya EU-reglerna för jordbruksstöd så att de inte missgynnar övergångszoner på grund av förekomst av träd

- att utreda, utveckla och informera om finansieringsformer, både på basis av EU:s stödformer och i form av nationella stöd, för att kunna ge skogs- och jordbrukare skäligt betalt för det arbete de kan utföra för att vårda och utveckla dessa känsliga miljöer.

6. Invasiva främmande arter, punkt 4 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1 och avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7 och

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18.

Ställningstagande

Drygt 200 arter har sedan 1800-talet försvunnit från Sverige. Eftersom de flesta av dem inte var särskilt vanliga har påverkan på ekosystemen varit liten. Under samma tidsperiod har det tillkommit hundratals nya växt- och djurarter till den svenska floran och faunan. Några av dessa är s.k. invasiva främmande arter, alltså arter som sprider sig från sitt ursprungliga område till nya områden och där hotar den biologiska mångfalden på ett eller annat sätt. Det kan exempelvis handla om arter som har få eller inga naturliga fiender i sin nya livsmiljö eller bär med sig sjukdomar som inhemska arter har dålig motståndskraft mot. Vilka konsekvenser detta får för det svenska ekosystemet är ännu inte helt klarlagt och konsekvenserna varierar från art till art. Men flera fall har uppmärksammats där invasiva främmande arter hotar att konkurrera ut svenska arter.

Invasiva främmande arter kan åstadkomma stora skador. Ett exempel på en invasiv art är kungskrabban, som ursprungligen kommer från Kamtjatka vid den ryska Stillahavskusten. Kungskrabban är allätare och breder därför lätt ut sig. Ett annat exempel är den amerikanska hummern som har påträffats på svenska västkusten och som kan komma att konkurrera med vår inhemska, europeiska hummer. Mårdhunden är också en invasiv art som äter stora mängder bytesdjur i form av fåglar och groddjur. Spansk skogssnigel, eller mördarsnigel som den ofta kallas, lever på kadaver samt döda och levande växter. Dessa främmande invasiva arter har inte några naturliga fiender i den svenska naturen. Arterna utgör därmed ett hot mot vår inhemska flora och

fauna, och åtgärder för att begränsa deras negativa inverkan på den biologiska mångfalden i Sverige behöver vidtas. Vi behöver framför allt vidta åtgärder för att förhindra att nya arter introduceras till vårt land. Även i detta arbete behövs internationella regleringar.

7. Invasiva främmande arter, punkt 4 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7 och avslår motionerna

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Invasiva arter är ett av de största hoten mot biologisk mångfald. Sent omsider har EU och Sverige fått regler. Ansvar för frågan har utdelats till myndigheter. Sverigedemokraterna anser att det är viktigt att noga följa utvecklingen för att se om regler och åtgärder är tillräckliga för att minska spridningen samt utreda effekterna på den biologiska mångfalden och de areella näringarna.

8. Invasiva främmande arter, punkt 4 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 18 och avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 7 och

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 1.

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. Vi, liksom växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår överlevnad och vi har ansvar för att förvalta miljön och naturen så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer. För att bevara den biologiska mångfalden behövs också satsningar på att bekämpa invasiva främmande arter. Det handlar t.ex. om lupiner, jättebjörnloka, mårddhund, amerikansk hummer och signalkräfta.

9. Översyn av lagstiftningen om genteknik, punkt 5 (S, V, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S) och Marlene Burwick (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 24 i denna del,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 29,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 45 och

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 33.

Ställningstagande

Hanteringen av GMO är reglerad på EU-nivå. Förfarandena för riskbedömning och godkännande av GMO, och livsmedel och foder som innehåller GMO är harmoniserade och ska genomföras på vetenskaplig grund med beaktande av försiktighetsprincipen. Dessa regler måste Sverige förhålla sig till. Forskning, utveckling och innovation är bra och ska uppmuntras. Odling eller användning av GMO i Sverige får dock inte leda till en negativ påverkan på den biologiska mångfalden. Det är därför viktigt att försiktighetsprincipen är fortsatt rådande i arbetet med GMO. GMO-produkter måste alltid vara lika säkra som sina konventionella motsvarigheter. Det är vidare av stor betydelse att GMO-produkter även fortsättningsvis är tydligt märkta. Vi anser mot denna bakgrund att det varken finns skäl eller utrymme att förändra lagstiftningen om GMO.

10. Åtgärder som rör lagstiftningen om Crispr-Cas9, punkt 6 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion 2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD) yrkande 24 i denna del.

Ställningstagande

Nya högteknologiska växtförädlingsmetoder inom bl.a. gentekniken skapar nya möjligheter att exempelvis få fram nya sorter som kräver mindre bekämpningsmedel genom resistens mot olika skadegörare. Det pågår en ständig utveckling av nya tekniker och koncept inom området genetisk modifiering. En internationellt uppmärksammat ny teknik, uppfunnen bl.a. på Umeå universitet, kallas Crispr-Cas9. Det är en teknik som tillåter förändring av det genetiska materialet i organismer på ett enkelt och mycket precist sätt. Tekniken har revolutionerat området och tillämpningar finns inom såväl medicin som växtförädling och många andra områden. Teknikutvecklingen ställer frågan om vad som ska regleras som GMO på sin spets. Viss användning leder definitivt till en GMO, som när främmande DNA införs. Annan tillämpning resulterar i förändringar som lika väl kunde ha skett genom naturlig mutation. Lagstiftningen om genteknik reglerar vissa tekniker, och exempelvis Crispr-Cas9 var inte uppfunnen när genteknikdirektivet skrevs. Det avgörande som kommit från EU-domstolen om uttolkningen av genteknikdirektivets definitioner, och som skulle avgöra om bl.a. växter framtagna med hjälp av Crispr-Cas9 ska regleras som GMO, innehåller oklarheter. Sverige ska inte passivt vänta på att domslutet omvandlas till praxis. Jordbruksverket ska få i uppdrag att i EU hävda den tolkning som verket gjorde 2015 i samma fråga. Den kan mycket väl vara förenlig med domslutet. Om Jordbruksverkets tolkning inte vinner gehör ska Jordbruksverket försöka få till stånd förenklade förfaranden under direktiv 2001/18/EG för grödor med de mest okomplicerade genomredigeringarna.

11. Naturvårdsdirektiven, punkt 7 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 10 samt avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 2 och

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 4.

Ställningstagande

Vi vänder oss emot att EU dikterar svensk viltförvaltning. Sverige hade redan före EU-inträdet en viltförvaltning resten av världen kunde se på med avund och vi ser inga mer värden i att EU:s institutioner numera dikterar förutsättningarna. I frågor som berör viltförvaltning menar vi att det nationella parlamentet alltid ska ha sista ordet och att regeringen därmed tydligt ska verka för att Sverige återtar beslutsmakten i de frågor som ryms inom art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet.

EU:s fågeldirektiv innebär, om det följdes strikt, att skogsbruk i praktiken skulle vara förbjudet. Det innehåller nämligen ett förbud mot att störa fåglar eller skada deras häckningsplatser, oavsett var de befinner sig. Genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning går betydligt längre än direktiven.

I april 2017 meddelade miljöministern att regeringen inte skulle genomföra någon översyn av artskyddsförordningen, detta trots att dagens tillämpning av artskyddsförordningen uppenbart inte fungerar tillfredsställande, vilket bl.a. domen från Mark- och miljööverdomstolen (M 9914-15) i det s.k. bombmurkleafallet har visat. Att tillämpningen inte fungerar har även uppmärksammats av ansvariga myndigheter. Generaldirektörerna för Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen begärde redan sommaren 2016, i en gemensam skrivelse, en översyn av förordningen i syfte att myndighetsutövningen ska bli förutsebar, rättssäker och effektiv.

I maj 2018 meddelade så regeringen genom miljöminister Karolina Skog att en översyn ska göras, baserat på att det pågår ett flertal uppmärksammade juridiska processer där det framkommit att det råder oklarheter om hur artskyddsförordningen ska tillämpas. Regeringen meddelade att dessa oklarheter är olyckliga, både för skyddet av den biologiska mångfalden och för tydligheten gentemot skogsägarna. Vi instämmer i dessa synpunkter.

Det är dags för regeringen att skriva om artskyddsförordningen. Det finns flera skäl till detta. I förordningstexten anges inte att förbudet endast gäller när den gynnsamma bevarandestatusen påverkas. Den gynnsamma bevarandestatusen blir aktuell först i dispensprövningen. Sveriges genomförande av EU-direktiven 92/43/EEG och 79/409/EEG genom artskyddsförordningen kan därför ifrågasättas. Det vore också högst önskvärt att förordningen exempelvis klargjorde att bedömningen av den gynnsamma

bevarandestatusen ska göras på nationell nivå, samt hur markägaren ska få ersättning om denne hindras i pågående markanvändning.

Vi vill också fästa riksdagens uppmärksamhet vid Mark- och miljööverdomstolens beslut i februari 2017 om avverkning av ett skogsbestånd där bombmurkla växte, varigenom domstolen upphävde Länsstyrelsen i Värmlands läns beslut att inte ge dispens enligt artskyddsförordningen för att slutavverka skog och återförvisade målet till länsstyrelsen. Domstolen har funnit att en bedömning av proportionaliteten måste göras inom ramen för dispensförfarandet. Om en tillämpning av de nationella fridlysningsbestämmelserna skulle innebära att den pågående markanvändningen avsevärt försvåras ska åtgärden bedömas som tillåten och dispens ges. Vi måste värna om våra skogsägares vilja att driva aktivt skogsbruk. Det är därför viktigt att Mark- och miljööverdomstolens vägledning beträffande proportionalitet blir gällande även vid framtida tillämpning av artskyddsförordningen.

12. Naturvårdsdirektiven, punkt 7 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 4 och avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 5,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 1 och 10 samt

2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 2.

Ställningstagande

EU:s art- och habitatdirektiv behöver uppdateras. Det måste bli smidigare att omklassa hotstatusen för olika arter, i takt med att populationerna växer eller krymper. I dag krävs enhällighet i ministerrådet för att flytta en art från listan över djur som anses kräva ”noggrant skydd”. Detta har hittills aldrig gjorts. Det bör också skrivas in i direktivet vilka processuella regler som ska gälla för prövning av beslut som kan beröras av direktivet. Det måste i praktiken vara möjligt att ordna skydds- och licensjakt utan orimligt långa överklagandetider. Möjligheten till ändamålsenlig jakt är nödvändig för att upprätthålla lokal acceptans för rovdjurens förekomst och för att det ska vara möjligt att leva och verka i landsbygden även där rovdjurstrycket är högt.

13. Licensjakt på säl, punkt 8 (S, V, L, MP)

av Maria Gardfjell (MP), Hanna Westerén (S), Isak From (S), Magnus Manhammar (S), Elin Segerlind (V), Malin Larsson (S), Marlene Burwick (S) och Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del,

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 17,

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del,

2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 1,

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 76,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Vi är medvetna om att sälar kan orsaka skada, inte minst för det kustnära fisket. Naturvårdsverket beslutar också årligen om skyddsjakt på ett stort antal sälar. Det har visat sig svårt att fullt ut utnyttja möjligheten till skyddsjakt i enlighet med Naturvårdsverkets beslut. Vi anser att ansträngningar bör göras för att dels underlätta och effektivisera förvaltningen av säl, dels säkerställa att skyddsjaksbesluten kan utnyttjas fullt ut. Det finns även särskilda medel anslagna för arbetet med att förebygga och ersätta skador orsakade av säl. Vi anser att de möjligheter till förebyggande åtgärder och skyddsjakt som existerande regelverk erbjuder bör utnyttjas. Vi tar förvaltningen av säl på största allvar. Ärendena om jakt i Sveriges ekonomiska zon och hur Sverige kan uppnå en hållbar förvaltning av säl är dock redan under beredning i Regeringskansliet. Vi bör avvakta beredningen av dessa ärenden innan åtgärder vidtas.

14. Allmän jakt på skarv, punkt 9 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5 och
2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 16 och
avslår motionerna
2018/19:1330 av Kjell Jansson (M),
2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 1,
2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1,
2018/19:2510 av Anders Åkesson och Magnus Ek (båda C) och
2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 25.

Ställningstagande

Vi anser att skarvbestånden behöver minska kraftigt. Skarven, som i Sverige utgör en ansevärt stor population med många häckande par, påverkar fiskbestånden negativt, skapar sanitär olägenhet för friluftslivet och reducerar skog och natur där fåglarna häckar. Skarven förekommer inte bara i kustbandet utan även vid sjöar i inlandet. I den svenska skärgården ses skarven som en av de talrikaste fågelarterna. Den förekommer i stora delar av världen och är långt ifrån utrotningshotad. Vi anser därför att en allmän jakttid på skarv vore bra från såväl förvaltningssynpunkt som ett naturvårdande perspektiv. Här sätter dock EU:s fågeldirektiv stopp för jakt, vilket vi anser är fel. Skyddet för skarv borde avlägsnas från fågeldirektivet för att möjliggöra allmän jakttid på skarv.

15. Allmän jakt på skarv, punkt 9 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 25 och
avslår motionerna
2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 5,
2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 16,
2018/19:1330 av Kjell Jansson (M),
2018/19:1683 av John Widegren (M) yrkande 1,
2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkande 1 och
2018/19:2510 av Anders Åkesson och Magnus Ek (båda C).

Ställningstagande

På flera håll i de svenska skärgårdarna har övriga sjöfåglar trängts tillbaka samtidigt som mellanskarven brett ut sig. Yrkesfiskarna har fått se sina fiskfångster minska.

Skarven har visat sig mycket livskraftig vid de svenska kusterna. Vi anser att mellanskarvens antal behöver decimeras betydligt. Även en bråkdel av den nuvarande svenska skarvpopulationen skulle sannolikt innebära att arten har god bevarandestatus.

Skarvarnas antal bör främst begränsas genom ökad jakt. Tyvärr sätter EU:s fågeldirektiv upp hinder för detta. Vi föreslår därför att fågeldirektivet uppdateras så att skarven förs upp på listan över jaktbara arter. Då blir det möjligt för Sverige att besluta om allmän jakt på skarv. I nuläget är det endast möjligt med skyddsjakt på skarv. Som andrahandsalternativ bör andra legala vägar för att utöka jakten på skarv undersökas.

16. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del och 2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del och

avslår motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del,

2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L),

2018/19:619 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:625 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:1360 av Jessika Roswall (M),

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,

2018/19:1908 av Annicka Engblom (M),

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del,

2018/19:2290 av Viktor Wärmick (M),

2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 2 och 3,

2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 2,

2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C),

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 78,

2018/19:2599 av John Widegren (M),

2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7 och
2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C).

Ställningstagande

Jakten på säl behöver utökas. Beståndet av gråsäl är nu uppe i omkring 50 000 djur och växer med 5–7 procent årligen. Totalt finns över 100 000 sälar i Östersjön. De stora sälstammarna hotar fisket, dels genom konkurrens om fångsten, dels genom att täta sälpopulationer ökar spridningen av sjukdomar till fisk, däribland torsk. Yrkesfiskarna i Sverige verkar i en kraftigt konkurrensutsatt bransch. Dessutom är fiskbestånden i många av de svenska fiskevattnen svaga. Det beror till stor del på ett alltför intensivt fiske och andra mänskliga verksamheter som skadar fiskbestånden. Dock har de väl etablerade stammarna av säl och skarv i Östersjön också en betydande verkan på fiskbestånden. Dels äter säl och skarv stora mängder av den fisk som även yrkesfiskare fiskar efter. Dels orsakar säl och skarv skador på redskap, som måste lagas eller ersättas, vilket medför extra kostnader för yrkesfisket. Dessutom innebär stora skarvkolonier att växtligheten lokalt kan ta stor skada. För att komma till rätta med detta problem anser vi att jakten på säl och skarv måste utökas. Jaktkvoterna måste höjas för att pressa ned populationsstorleken. Jakten på skarv måste intensifieras, inte minst mot bakgrund av att skarven fångar stora mängder ål, som är en starkt hotad fisk i dagsläget. Reglerna för jakt på säl och skarv bör ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter så att stammarna kan hållas på en balanserad nivå.

17. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del och avslår motionerna

2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L),

2018/19:619 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:625 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:1360 av Jessika Roswall (M),

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,

2018/19:1908 av Annicka Engblom (M),

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del,

2018/19:2290 av Viktor Wärnick (M),
2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 2 och 3,
2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 2,
2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C),
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 78,
2018/19:2599 av John Widegren (M),
2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,
2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del,
2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C) och
2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Sälbestånden behöver minska kraftigt. Utöver att införa licensjakt på säl bör reglerna för jakt på säl ses över. Detta inkluderar reglerna för att sälja sälprodukter som i dag försvårar handel med skinn, kött eller olja från säl.

18. Förvaltning av säl och skarv, punkt 10 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 10 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 78 och
avslår motionerna

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD) yrkande 6 i denna del,

2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD) yrkandena 1 och 2,

2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L),

2018/19:619 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:625 av Åsa Lindestam (S),

2018/19:1360 av Jessika Roswall (M),

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M) i denna del,

2018/19:1908 av Annicka Engblom (M),

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M) i denna del,

2018/19:2290 av Viktor Wärnick (M),

2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C) yrkandena 2 och 3,

2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C) yrkande 2,

2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C),

2018/19:2599 av John Widegren (M),

2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD) yrkande 7,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del,
2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C) och
2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 19 i denna del.

Ställningstagande

Att vi har starka stammar av vilt i Sverige är i grunden givetvis bra, men alltför stora stammar skapar också problem, både för människor och för ekosystemet. I dag är skarven skyddad enligt EU:s fågeldirektiv trots att den inte är naturlig i den svenska miljön och orsakar skada på det svenska ekosystemet. Vi anser att en betydligt utökad skydds jakt på skarv bör tillåtas.

19. Gås, trana och korp, punkt 11 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 14 och
avslår motion

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del.

Ställningstagande

I dag är det tyvärr EU-regler som styr jakten på många fågelarter, men vår intention är att regeringen aktivt ska jobba för att ta hem alla beslut om jakt och jakttider till Sveriges riksdag. Korpen har i dag ökat rejält i antal och är en stor predator på småvilt såsom fält- och skogsfågel, änder och harar. Den orsakar även skador inom tamdjursskötslen framför allt vid fårens lamning. Man bör därför införa allmän jakt på korp från den 1 augusti till 31 december.

20. Gås, trana och korp, punkt 11 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 11 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 9 i denna del och

avslår motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkande 14.

Ställningstagande

Gässen innebär ett växande problem i takt med klimatförändringen som medför att många kanadagäss stannar i landet under vintern. Även tranornas skador på odlingar har ökat. Reglerna för jakt på gäss och tranor bör ses över i syfte att utöka jakten på dessa arter så att stammarna kan hållas på en balanserad nivå.

21. Rovdjursförvaltning, punkt 12 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 12 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 7 och 8 samt avslår motionerna

2018/19:1323 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S),

2018/19:1686 av John Widegren (M),

2018/19:2155 av Pål Jonson (M),

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 17,

2018/19:2611 av Lars Beckman (M) och

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkandena 3 och 4.

Ställningstagande

Vi anser att det inte räcker med en miniminivå för björnstammens storlek. En hållbar förvaltning bör också inbegripa en maximinivå, som garanterar att björnstammen inte får växa sig alltför stor. Flera konflikter med dödlig utgång för människor har blivit resultatet av en alltför stor björnstim.

I vissa områden i västra Svealand och södra Norrland är koncentrationen av varg mycket hög och det är vår uppfattning av att vargstammen i vissa områden behöver förvaltas mer aktivt. Vargens referensvärde för en gynnsam bevarandestatus ska dock vara i enlighet med propositionen En hållbar rovdjurspolitikens nedre gräns för minsta livskraftiga population innan licensjakt kan komma på tal.

22. Skydds- och licensjakt, punkt 13 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 i denna del och 9 samt

avslår motionerna

2018/19:242 av Lina Nordquist m.fl. (L),

2018/19:253 av Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD),

2018/19:1456 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:1528 av Lars Hjälmered (M),

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkande 5,

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6,

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2772 av Sten Bergheden m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

Det kan många gånger vara svårt för länsstyrelsen att bedöma en privatpersons ansökan om skyddsjakt och värdera den problematik som beskrivs och upplevs i närområdet, med ett rutinmässigt avslag på ansökan som följd. Därför bör den aktuella kommunen vara remissinstans i ärenden om skyddsjakt där länsstyrelsen inte beviljar ansökan i en första omgång. En sådan icke beviljad ansökan skulle kunna få ett mer grundligt beslutsunderlag då den lokala kunskapen och kännedomen om problematiken i närområdet skulle kunna tas till vara på bästa sätt med ett kommunalt yttrande, för att slutgiltigt åter beslutas i länsstyrelsen.

Skydds- och licensjakt på rovdjur måste fungera när hundar, får och annan tamboskap får sätta livet till, men också när oskygga rovdjur kommer alltför nära bebyggelse och människor. Begreppet skyddsjakt måste också vidgas och i högre grad användas i förebyggande syfte. Detta skulle mildra den upprörda stämning som råder i bygder där rovdjur gått till angrepp och öka acceptansen för de rovdjur som etablerat sig i bygden med omnejd.

För att undvika att vargjakt ställs in en jaktsäsong på grund av att överklaganden gör att ett slutgiltigt besked drar ut på tiden, bör ett tillägg skrivas in i Naturvårdsverkets föreskrifter om att jakttiden ska kunna förlängas, oaktat om den ordinarie jakttiden är förbi. Eftersom vargjakt är beroende av spårnö och om domstolsutslag dröjer tills vintern är till ända, ska

den också kunna flyttas fram till kommande vinters första spårnö i november–december samma år.

23. Skydds- och licensjakt, punkt 13 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 13 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2018/19:242 av Lina Nordquist m.fl. (L),

2018/19:253 av Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD),

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 4, 5 i denna del och 9,

2018/19:1456 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:1528 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkande 5,

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2772 av Sten Bergheden m.fl. (M) yrkande 20.

Ställningstagande

De täta rovdjursstammarna får ofta stora konsekvenser för enskilda näringsidkare, som ibland tvingas lägga ned sin verksamhet på grund av vargangrepp. Skydds jakt på rovdjur måste kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur hotas. Hänsyn bör också tas till hur rovdjursförekomsten påverkar älgstammens storlek och till människors trygghet och livskvalitet. Vargstammen behöver minskas i vissa regioner genom licensjakt. Reglerna för skydds jakt på rovdjur som angriper tamdjur behöver ses över så att de blir rimliga utifrån enskilda djuruppfödarens verklighet. Livsmedelsstrategin blir bara tomma ord om rovdjur kan tillåtas att återkommande döda tjugovis med djur på en och samma gård. Det är inte rimligt för en företagare att bedriva sin verksamhet under sådana förutsättningar. Kristdemokraterna vill ha en livskraftig landsbygd med livsmedelsproduktion runt om i vårt land. Det ska vara möjligt med tamdjursuppfödning även inom områden med rovdjursförekomst. Då måste reglerna för skydds jakt vara anpassade efter det. Länsstyrelserna måste också bli mer alerta när det gäller att ta initiativ till skydds jakt. I detta syfte bör en översyn av förordningar och regleringsbrev genomföras.

24. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 14 (M, KD)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M), Betty Malmberg (M) och Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4 och avslår motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 77 och 80.

Ställningstagande

Det är länsstyrelserna som beslutar om skyddsjakt. Enligt rådande lagstiftning kan länsstyrelserna avstå från att betala ersättning för skyddsjakt. Om en jägare får ersättning för skyddsjakt eller inte och hur stor ersättningen ska bli beror således på i vilket län jakten sker. Det kan vara problematiskt då exempelvis en varg vandrar över länsgränser och länsstyrelserna fattar olika beslut om ersättning för skyddsjakt på samma varg. Detta system kan upplevas som godtyckligt och orättvist för den jägare som skjuter en varg under pågående skyddsjakt på ”fel” sida av länsgränsen. Vi föreslår att en översyn av reglerna görs så att skyddsjägarens ersättning inte blir beroende av i vilket län som det jagade djuret faller. Förslagsvis bör ett beslut om skyddsjakt och ersättning som fattats av en länsstyrelse med automatik gälla även i angränsande län. Det är viktigt att beslut om rovdjursförvaltning fattas nära de som berörs, men det är även viktigt att besluten bygger på likvärdiga grunder över hela landet.

25. Ekonomiska villkor vid skyddsjakt, punkt 14 (C)

av Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 14 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 77 och 80 samt avslår motionerna

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkande 8 och

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 4.

Ställningstagande

Vem som står för kostnaden vid skyddsjakt är inte reglerat och skiljer sig därför mellan olika länsstyrelser. Dessutom skiljer det sig också åt beroende på vilken typ av skyddsjakt det är och på vilka djur. Vi menar att det finns anledning att se över om detta eventuellt ska regleras eller om man kan sammanställa en gemensam praxis för större förutsägbarhet. Denna översyn menar vi också måste problematisera frågan om staten ska ta ett större ansvar för kostnaden vid skyddsjakt på vissa djur eller på typer av skyddsjakt som utförs till största del ur ett samhälls- och trygghetsperspektiv.

26. Rovdjursangrepp, punkt 15 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 och avslår motionerna

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 5 i denna del och 6,

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkandena 2 och 3 samt

2018/19:2908 av Linda Ylivainio (C).

Ställningstagande

Vi anser inte att det är rimligt att tamboskapsägaren ska lida ekonomisk skada på grund av rovdjursangrepp som hon eller han inte har möjlighet att värja sig emot. Ersättningsnivåerna för de tamboskapsägare som drabbas av rovdjursangrepp måste ligga i nivå med de faktiska kostnaderna. Skäliga ersättningsnivåer är ett viktigt verktyg för att nå ökad acceptans för rovdjurens närvaro. Genom att ge länsstyrelserna i uppdrag att vidta förebyggande åtgärder mot rovdjursangrepp kan sådana ytterligare stävjas i områden med växande rovdjursstammar. Vi anser att den möjligheten bör övervägas.

27. Rovdjursangrepp, punkt 15 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 15 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD) yrkandena 5 i denna del och 6 samt avslår motionerna

2018/19:2526 av Per Åsling (C) yrkandena 2 och 3,

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 5 och

2018/19:2908 av Linda Ylivainio (C).

Ställningstagande

Ersättningarna för drabbade djurägare måste ses över och sättas i relation till den verkliga ekonomiska skadan. Dessa åtgärder skulle mildra den upprörda stämning som råder i bygder, där rovdjur gått till angrepp och öka acceptansen för de rovdjur som etablerat sig i bygden med omnejd.

Renägarna har rätt till rovdjursersättning, vilken utbetalas till samebyarna. Genom ersättningssystemet för rovdjursskador på rennäringen kompenseras samebyarna för förekomst av rovdjur och antalet föryngringar i renskötselområdet. Rovdjursersättningarna är en ersättning för verkliga förluster av privat egendom. Det finns ett regelverk som reglerar rovdjursersättningen, vilken är baserad på en beräknad kostnad för varje rovdjurart som dokumenterats inom området. Det är därför också viktigt med fungerande och rättvisande inventeringsresultat. Ingen renägare eller annan tamdjursägare ska behöva förlora slaktintäkter m.m. på grund av alltför högt rovdjurstryck. Ersättningarna för drabbade djurägare bör ses över och tydligare relateras till den verkliga ekonomiska skadan. Möjligheten att få till stånd skydds jakt inom samebyarnas områden bör stärkas, liksom i andra delar av landet där koncentrationen av rovdjur drabbar människor, deras hundar, tamboskap och näringsverksamhet. När en ny rovdjurspolitik antogs av riksdagen i december 2013 beslutades också om målsättningen att rennäringen inte ska behöva tåla högre förluster än maximalt 10 procent av renhjorden. Det fördes dock inte in i lagstiftningen. För att denna viktiga näringsgren ska kunna bevaras vill Sverigedemokraterna att en högre ersättningsnivå för förlorade renar utreds, att möjligheten till skydds jakt stärks och att målsättningen att rennäringens förluster av renar inte ska behöva vara högre än 10 procent förs in i lagstiftningen.

28. Allemansrätten, punkt 16 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4, 6 och 7 samt avslår motionerna

2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M),

2018/19:1582 av Lotta Olsson (M),

2018/19:1701 av Edward Riedl (M),

2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 3,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,

2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C),

2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Carlsson (båda C) yrkande 4 och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 60.

Ställningstagande

Allemansrätten är ingen regelrätt lag utan en sedvanerätt med anor sedan medeltiden och utgör en del av vårt gemensamma kulturarv. Allemansrättens gränser sätts av flera bestämmelser, framför allt i brottsbalken men även miljöbalken. Den ger bl.a. rätt till att plocka bär, svamp och torr död ved, eller till att tälta en natt utan att fråga markägaren om lov. Syftet med allemansrätten har varit att garantera vår gemensamma tillgång till naturen för eget bruk. Därav följer att den inte innefattar rättigheter för annans näringsidkande än markägarens egna. För att denna sedvanerätt ska kunna leva vidare måste såväl hävdvunna rättigheter som skyldigheter respekteras. Allmänheten bör alltid vara välkommen i markerna, men var och en måste uppträda med hänsyn till och respekt för naturen och till markägarens intressen. Detta ställer krav på samråd och anpassning.

I regeringsformens kapitel om grundläggande fri- och rättigheter står sedan 1994 att alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten. Dock grundar sig lagligt sett reglerna till största delen på sedvanerätt och tolkning av vissa lagregler som anger vad som är förbjudet; motsatt tolkning innebär då att det som inte är förbjudet är tillåtet. Innehållet i allemansrätten utformas även genom prejudicerande domar, av vilka det finns förhållandevis få. Som en följd av detta grundar sig många konflikter mellan markägare och nyttjare i oklarheter om vad allemansrätten exakt omfattar och vad som faller utanför.

Det är i dag enligt rättspraxis möjligt att bedriva kommersiell verksamhet på någon annans mark utan markägarens medgivande under förutsättning att verksamheten inte riskerar att innebära skada eller olägenhet. Detta anser vi är oacceptabelt. Det bör inte vara möjligt att utan markägarens godkännande vid upprepade tillfällen eller för mer än en mycket kort tid utnyttja någon annans egendom för ekonomiska syften, bl.a. eftersom markägarens möjligheter att förhindra att det uppkommer skador eller att få ersättning för sådana i dag är mycket begränsade.

Med anledning av ovan angivna skäl och för att stärka den enskilde markägarens rättsliga ställning anser vi att det är önskvärt att införa en allemansrättsbalk.

29. Allemansrätten, punkt 16 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 60 och avslår motionerna

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4, 6 och 7,

2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M),

2018/19:1582 av Lotta Olsson (M),

2018/19:1701 av Edward Riedl (M),

2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 3,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,

2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C) och

2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 4.

Ställningstagande

Allemansrätten utgör en viktig grund för att allmänheten ska kunna vistas fritt i skog och mark. Det är en rätt för alla människor att färdas över privat mark i naturen, att tillfälligt uppehålla sig där och t.ex. plocka bär, svamp och vissa andra växter. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor. Allemansrätten utgår företrädesvis från sedvanerätt men kommer också explicit till uttryck i grundlagen med meningen ”alla ska ha tillgång till naturen enligt allemansrätten”. Mycket närmare än så går dock inte svensk lagstiftning i att definiera allemansrätten. Osäkerheten om vad allemansrätten innebär är därför

ofta orsak till konflikter. Det finns behov av att uppdatera gällande lagstiftning för att den bättre ska svara mot dagens efterfrågan och förtydliga allemansrättens innebörd.

Många barn och unga växer i dag upp i stadsmiljö utan naturlig koppling till landsbygden. Förståelsen för landsbygdens och markägarnas villkor är liten och i vissa fall saknas respekt för och kunskap om naturen. Urbaniseringen har medfört nya behov, krav och förväntningar på naturen. Den allmänna kunskapen om allemansrätten behöver förbättras.

Nya näringar har vuxit fram, vilka i sig är positiva för landsbygden, men de måste bedrivas med respekt för äganderätten och i samverkan med markägare. I dag finns en otydlighet kring var gränsen går mellan allemansrätten och äganderätten. Till exempel är det oklart hur stora rättigheter allmänheten har och hur långt markägare får gå för att skydda sin fastighet mot intrång. Återkommande konflikter uppstår då markägare finner förstörda skogsplantor, slitage på marken som ger negativa effekter för avkastningen från grödor eller då närgångna besökare befinner sig innanför hemfridszonen. Ökade informationsinsatser om allemansrätten behövs för att komma till rätta med de problem som i dag drabbar markägare. En utredning om allemansrätten bör därför innefatta hur kunskap om allemansrätten ska spridas, speciellt bland den stadsboende ungdomen. Tillfälliga bosättningar av människor utan bostad som växer till läger lämnar många gånger stort avtryck i de marker där man vistats.

Allmansrätten behöver utredas utifrån huruvida gällande lagstiftning bättre kan anpassas efter allmänhetens och markägarnas behov. Detta berör även de angränsade lagarna, såsom terrängkörningslagen, jaktlagen, lagstiftningen kring skadegörelse och nedskräpning m.fl. Utredningen bör klargöra gränsdragningsproblematiken mellan äganderätten och allemansrätten.

30. Allemansrätten, punkt 16 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 16 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del och avslår motionerna

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkandena 4, 6 och 7,

2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M),

2018/19:1582 av Lotta Olsson (M),

2018/19:1701 av Edward Riedl (M),

2018/19:2167 av Saila Quicklund (M) yrkande 3,
2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C),
2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 4 och
2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 60.

Ställningstagande

Allemansrätten ska värnas för olika typer av friluftsliv och den är en viktig grund för naturturism.

31. Övergripande frågor om områdesskydd, punkt 17 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 17 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 14 och
avslår motionerna

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 54 och 58 samt
2018/19:2752 av Rebecka Le Moine (MP).

Ställningstagande

Naturen och den biologiska mångfalden måste skyddas och bevaras. Det är viktigt för allt levande på jorden och för kommande generationer. Vi, liksom växter och djur, är beroende av naturen och den biologiska mångfalden för vår överlevnad och vi har ansvar för att förvalta miljön och naturen så att vi lämnar en värld i ekologisk balans till kommande generationer. Den mest värdefulla naturen måste skyddas, t.ex. genom naturreservat och nationalparker.

32. Naturreservat m.m., punkt 19 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 17 och 18 samt avslår motionerna
2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 10,
2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 3,
2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33 och
2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C).

Ställningstagande

Att säkerställa tillgången till parker, skog och andra grönområden samt att bevara skyddsvärda miljöer är viktigt för både hälsa och natur. Samtidigt måste det alltid finnas en balans mellan olika intressen. Tyvärr finns indikationer på att inrättandet av naturreservat används som ett verktyg för att hindra bostadsbyggande. Eftersom Sverige behöver mer byggbar mark, nära dagens tätorter, för bostadsbyggande kan den snabba tillväxten av främst kommunalt inrättade naturreservat komma att bli ett växande problem. För att undvika att naturreservat bildas på felaktiga grunder bör kommuner bara få inrätta naturreservat med godkännande från regeringen eller av en myndighet som regeringen utsett. Dessutom bör tidigare inrättade naturreservat lättare kunna upphävas.

33. Naturreservat m.m., punkt 19 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 10 och avslår motionerna
2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),
2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,
2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 3,
2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33,
2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C) och
2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Enligt SLU hotas ca 250 000 hektar tallungskog i Götaland och Svealand av svamparten *Diplodia pinea*, som redan har konstaterats sprida sig i Uppland. Saneringskostnaderna, om nya utbrott inträffar, skulle i värsta fall kunna handla om mångmiljardbelopp. Vi anser att det behövs en tydligare lagstiftning som gör det möjligt för myndigheter att ingripa om svampangrepp eller andra skadegörande arter hotar att skada skogar, regionalt eller nationellt. Dessutom behöver den allmänna kontrollen och bekämpningen av skadegörande arter intensifieras. Enligt de föreskrifter som i dag gäller för exempelvis Tivedens nationalpark får man varken avverka eller på något annat sätt skada levande eller döda träd eller buskar, upparbeta vindfällan, ta frön, så, plantera eller vidta någon skogsbruks- eller skogsvårdsåtgärd. När skogsbruk förbjuds i skyddad skog finns en stor risk att skadedjursangreppen i skogen ökar, t.ex. efter stormar och stormfällning och sedan sprider sig till angränsande fastigheter. Det bör därför av skötsel-föreskrifterna framgå att skogen i naturskyddade områden ska kunna skötas i enlighet med gällande lagstiftning, i synnerhet skogsvårdslagen, för att vid behov kunna minska skador på kringliggande skog.

34. Naturreservat m.m., punkt 19 (L)

av Tina Acketoft (L).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 19 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 33 och avslår motionerna

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 10,

2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M),

2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 2,

2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlsso (båda C) yrkande 3,

2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C) och

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 17 och 18.

Ställningstagande

Enligt miljöbalkens regler kan naturreservat inrättas för att skydda biologisk mångfald och värdefulla naturmiljöer, eller för att tillgodose friluftslivets behov. I dag finns omkring 4 000 naturreservat i Sverige. Naturreservat kan skapas genom beslut av staten via länsstyrelserna eller av kommunerna, men rättsverkan blir densamma oavsett vilken instans som fattar beslutet. De flesta

naturreservat har inrättats av länsstyrelserna, men på senare år har det blivit allt vanligare med kommunala naturreservat. Antalet kommunala naturreservat ökar ungefär dubbelt så snabbt som antalet statligt inrättade. När ett område väl har förklarats för naturreservat krävs enligt lagen synnerliga skäl för att upphäva beslutet. Upphävningen ska beslutas av samma instans som inrättade naturreservatet. Kommunala naturreservat finns i hela landet, men många av dem ligger i storstadsregionerna eller andra områden där det råder stor bostadsbrist. Det finns en risk att kommuner låter sig påverkas av andra hänsyn än naturvårds- och friluftsentressen, t.ex. lokala byggkritiska opinioner. Kommunfullmäktige kan då av politiska hänsyn inrätta ett naturreservat för att hindra framtida bostadsbyggande i ett område även om det inte finns objektiva skäl för ett reservat. Vi anser därför att reglerna om kommunala naturreservat bör reformeras. Vill en kommun att ett område skyddas som naturreservat ska ansökan göras hos länsstyrelsen, som fattar det slutliga beslutet. Kommunala naturreservat bör även tidsbegränsas så att de prövas på nytt efter 15 år.

35. Vattenskyddsområden, punkt 21 (SD, C)

av Kristina Yngwe (C), Mats Nordberg (SD), Ulrika Heie (C), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 21 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 11 och
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Äganderätten med egendomsskyddet är inskriven i Sveriges grundlag, i Europakonventionen och i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. De utgör en grund för både demokrati och marknadsekonomi. Det är allvarligt när en myndighet brister i tydlighet om något så avgörande som äganderätt. Därför måste äganderätt och egendomsskydd beaktas i myndighetsbeslut. Ett sådant företräde är ett steg i att stärka ägande och brukanderätt inom jord- och skogsbruk. Om staten gör anspråk på mark är det därför viktigt att se över fastighetsägarens rätt till ersättning. Ett tydligt exempel är vid bildande av vattenskyddsområden. Dricksvattenutredningen belyste problematiken med ersättning vid bildande av vattenskyddsområden. Vårt samhälle ställer höga hälso- och säkerhetskrav på produktion och distribution av allmänt dricksvatten. Det är viktigt att skydda

dricksvattenförsörjningen. Frågan om ersättningsformerna vid bildandet av vattenskyddsområden behöver utredas vidare. Det är av stor vikt att vattenskyddsområden bildas på ett rättssäkert sätt med skälig ersättning till markägarna.

36. Marina skyddade områden m.m., punkt 22 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7 och avslår motionerna

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 14,

2018/19:1708 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2 samt

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 14.

Ställningstagande

Sverige är till stor del omgivet av hav och har en lång kustlinje. För oss är havet en stor tillgång. Havet ger oss livsmedel såsom fisk och skaldjur, möjligheter att transportera varor och personer samt möjligheter till rekreation. I hav, sjöar och vattendrag finns dessutom en stor del av jordens biologiska mångfald. Flera av ekosystemen som återfinns i vattenmiljö är mycket känsliga. Samtidigt utsätts hav, sjöar och vattendrag i dag för enorma påfrestningar. En del havsområden är kraftigt trafikerade, vilket exempelvis leder till fysisk påfrestning på miljön. Andra typer av påfrestningar inkluderar övergödning, utfiskning, försurning och klimatförändringar som värmer upp världshaven. Att kemikalier släpps ut i våra sjöar och vattendrag är också ett stort problem, liksom förekomsten av marint skräp. Vissa områden i världens hav är hemvist för särskilt känsliga ekosystem, och en del av dessa områden är därför skyddade. Regeringen bör verka för att det i marina naturreservat upprättas planer för att säkerställa att de mål som sätts för reservaten faktiskt bevakas och uppnås.

37. Marina skyddade områden m.m., punkt 22 (V)

av Elin Segerlind (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 22 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V) yrkande 14 och avslår motionerna

2018/19:1708 av Sten Bergheden (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP) yrkande 14 och

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M) yrkande 7.

Ställningstagande

Sverige har i Nagoyaöverenskommelsen 2010 åtagit sig att genomföra en räddningsplan (de s.k. Aichimålen) för att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden och att till 2020 se till att jord-, vatten- och skogsbruk bedrivs hållbart. Sverige har även 16 nationella miljö kvalitetsmål som utgör grunden för vår nationella miljöpolitik och där ett utökat marint skydd skulle stärka möjligheterna att nå målsättningarna för flera av dessa.

Det är en framgång att arealmålet om 10 procent skyddade havsområden nåddes under 2016 i Sverige genom att fyra nya skyddade områden utsågs. Skyddet uppgår nu till totalt 13,6 procent, vilket är en fördubbling av arealen marint skyddade områden under mandatperioden. Det kvarstår dock fortfarande att nå målets delar om ett ekologiskt representativt, sammanhängande och funktionellt nätverk av skyddade områden. I Danmark uppgår motsvarande skydd till ca 20 procent och i Tyskland ungefär 40 procent. Forskning visar att behovet av skyddade områden ligger på ungefär 20–30 procent för varje livsmiljö. Regeringen bör återkomma med förslag på en långsiktig strategi och målsättning för att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent.

38. Strandskydd, punkt 23 (M)

av Jessica Rosencrantz (M), John Widegren (M) och Betty Malmberg (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

- 2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12–14 och avslår motionerna
- 2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD),
- 2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),
- 2018/19:739 av Monica Haider (S),
- 2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S) yrkande 3,
- 2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S),
- 2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
- 2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,
- 2018/19:1324 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S),
- 2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,
- 2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M),
- 2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M),
- 2018/19:1361 av Jessika Roswall (M),
- 2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M),
- 2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M),
- 2018/19:1453 av Katarina Brännström (M),
- 2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 3,
- 2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M),
- 2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M),
- 2018/19:1526 av Lars Hjälmred (M),
- 2018/19:1531 av Lars Hjälmred (M) yrkande 3,
- 2018/19:1684 av John Widegren (M),
- 2018/19:1704 av Edward Riedl (M),
- 2018/19:1929 av Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M),
- 2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M),
- 2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,
- 2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,
- 2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M),
- 2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M),
- 2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),
- 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 8 och 20,
- 2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 4,
- 2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32,
- 2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 41–45 och
- 2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Grundläggande för bostadstillgången är att det finns tillgång till byggbar och byggklar mark. Det finns mycket tillgänglig mark för bebyggelse i hela landet, men en alltför stor andel av den mest attraktiva marken är av flera olika skäl

inte tillgänglig. Det rör sig om olika typer av områdesskydd och andra hinder, som inte nödvändigtvis är motiverade. Strandskyddet har, trots goda syften, varit föremål för omfattande kritik. Markägare upplever sig hindrade att bygga på och använda sin mark. Kommuner hindras att tillåta exploatering av områden som skulle kunna bli lönsamma genom närheten till vatten. Även i områden med stor tillgång till stränder är skyddet mycket starkt. Reglerna upplevs som oförutsägbara och trots ambitionen att öka flexibiliteten utgör strandskyddet en betydande markrestriktion som hindrar byggande av fler bostäder.

En större reform av det generella strandskyddet behövs. Inte minst bör landsbygdskommuner kunna skapa boendemiljöer i attraktiva naturområden för att locka till sig nya invånare. Det är ofta svårt att få byggprojekt att löna sig i glest befolkade delar av landet eftersom byggkostnaderna ofta överskrider marknadsvärdena. För att klara ett marknadsmässigt byggande behövs attraktiva boendemiljöer i vackra miljöer. Sådant byggande hindras ofta av strandskyddet. Ett mer flexibelt strandskydd kan även möjliggöra byggande av dyrare bostäder i områden som i dag saknar blandad bebyggelse. Strandskyddet behöver reformeras i grunden, för att uppnå en mer balanserad och flexibel lagstiftning som skyddar stränder och natur där det är som viktigast samtidigt som de generella markrestriktionerna lättar. Länsstyrelsens rätt att ompröva kommuners beslut om dispens bör också tas bort, eftersom det är rättsosäkert. Det blir dessutom en naturlig följd av att kommunerna tar över beslutanderätten avseende strandskyddet. Naturvårdsverkets och miljö- och friluftorganisationernas överklagandemöjligheter bör begränsas. Det bör övervägas om och i sådant fall hur det statliga intresset av strandskyddet ska bevakas när länsstyrelsernas rätt att ompröva dispenser tas bort.

I samband med att strandskyddet reformeras bör också otydligheter i lagstiftningen i möjlig mån redas ut så att det blir så enkelt som möjligt för den enskilde markägaren och kommunen att bedöma vad som är tillåtet och inte. Ett sådant exempel är kriterierna för hemfridszonen och tomtplats-avgränsningen. Undantagen inom strandskyddet för areella näringar bör även inkludera hästnäringen.

39. Strandskydd, punkt 23 (SD)

av Mats Nordberg (SD), Yasmine Eriksson (SD) och Staffan Eklöf (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9 och
avslår motionerna

2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD),
2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),
2018/19:739 av Monica Haider (S),
2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Sätherberg (båda S) yrkande 3,
2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S),
2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S),
2018/19:1324 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S),
2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,
2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M),
2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M),
2018/19:1361 av Jessika Roswall (M),
2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M),
2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M),
2018/19:1453 av Katarina Brännström (M),
2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 3,
2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M),
2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M),
2018/19:1526 av Lars Hjalmered (M),
2018/19:1531 av Lars Hjalmered (M) yrkande 3,
2018/19:1684 av John Widegren (M),
2018/19:1704 av Edward Riedl (M),
2018/19:1929 av Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M),
2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M),
2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,
2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,
2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M),
2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M),
2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),
2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 8 och 20,
2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 4,
2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32,
2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 41–45,
2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12–14 och
2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 35.

Ställningstagande

Sveriges stränder är en naturtillgång av mycket stort värde. Stränderna längs sjöar och vattendrag, liksom stränderna längs kusterna och skärgårdarna, är mycket betydelsefulla för allmänheten och för det växt- och djurliv som är beroende av vattenmiljöer. På många håll har ett strandskydd på flera hundra meter blivit ett hinder för nybyggnationer. År 2009 ändrades strandskyddslagstiftningen med syftet att förtydliga bestämmelserna, men även för att anpassa lagstiftningen till de lokala och regionala förhållandena. Därmed skulle syftet att begränsa nybyggnation i områden som riskerar att

överexploateras kvarstå, men möjligheterna ökas att medge dispens i områden där det finns gott om orörda stränder.

I och med lagändringen fick alla kommuner möjlighet att ge dispens för strandnära områden, med hänvisning till landsbygdsutveckling. Tvärtemot intentionerna har länsstyrelserna på många håll i landet beslutat om ett utvidgat strandskydd. Naturvårdsverket konstaterade vid en översyn att det finns stora områden med utvidgat strandskydd utan tydliga angivna motiv. Ändå har en del länsstyrelser valt att fortsätta driva frågan genom att föreslå en utvidgning av strandskyddet på upp till 300 meter. Detta riskerar att leda till negativa konsekvenser för såväl landsbygdsutveckling som jord- och skogsbruk samt besöksnäringen. Vi vill dra en gräns vid högst 100 meters strandskydd, vilket i högre grad bör regleras på kommunal nivå. Vi förordar i normalfallet ett kortare avstånd om ett antal tiotal meter, vilket tillsammans med allemansrätten och övriga skyddsformer i de allra flesta fall är ett fullt tillräckligt skydd. Viktigare än avstånd mellan bebyggelse och vatten är att bibehålla nuvarande regler om människors rätt till fri passage längs eller nära vatten. Sverigedemokraterna anser att strandskyddet ska begränsas till 50 meter och att det ska finnas begränsade möjligheter att utöka strandskyddet till maximalt 100 meter.

Kommuner har i dag möjlighet att peka ut områden för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (s.k. LIS-områden) i sina översiktsplaner. Områdena ska vara lämpliga för landsbygdsutveckling och av begränsad omfattning så att strandskyddets syften tillgodoses. Dock har länsstyrelserna möjlighet att överpröva dessa beslut.

Parlamentariska landsbygdkommitténs slutbetänkande För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd (SOU 2017:1) lade fram ett antal förslag för att minska begränsningar som finns för byggande och utveckling i landsbygderna. Förslagen avser riksintressen, strandskydd och va-lagstiftningen. Enligt slutbetänkandet ger nuvarande lagregler och propositionstexten om landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS) utrymme för olika tolkningar, och de krav som olika länsstyrelser ställer på kommunerna vid tillämpning av LIS skiljer sig åt avsevärt mellan olika län. Vissa länsstyrelser ställer omotiverat höga krav på LIS-områden eller på exempelvis kartläggningar av naturvärden, så att kommuner med begränsade resurser inte kan svara upp mot dessa krav. Detta var också en slutsats som Strandskyddsdelegationen drog under sitt arbete och som även beskrivs i landsbygdkommitténs delbetänkande.

Vi vill att strandskyddet förändras så att det blir ett flexiblarare regelverk och att länsstyrelsernas möjlighet att överpröva kommunala bygglöva i strandskyddslägen begränsas. Länsstyrelserna bör också ges rollen att i första hand stödja landsbygdsutveckling, inte bromsa den, som exemplifierat ovan i fråga om strandskydd. Vi föreslår att det utreds om regionerna, som nu är i färd med att ersätta de tidigare landstingen, som en del av sitt ansvar för regionalt utvecklingsarbete ska ges en tydlig samordnande roll i kommunernas arbete med strandskydd regionalt.

40. Strandskydd, punkt 23 (KD)

av Kjell-Arne Ottosson (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 23 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD) yrkandena 41–45 och

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD) yrkande 35 och

avslår motionerna

2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD),

2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD),

2018/19:739 av Monica Haider (S),

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Sätherberg (båda S) yrkande 3,

2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S),

2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S),

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD) yrkande 9,

2018/19:1324 av Mikael Dahlqvist m.fl. (S),

2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M) yrkandena 1 och 2,

2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M),

2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:1361 av Jessika Roswall (M),

2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M),

2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M),

2018/19:1453 av Katarina Brännström (M),

2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C) yrkande 3,

2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M),

2018/19:1526 av Lars Hjalmered (M),

2018/19:1531 av Lars Hjalmered (M) yrkande 3,

2018/19:1684 av John Widegren (M),

2018/19:1704 av Edward Riedl (M),

2018/19:1929 av Pål Jonson och Marléne Lund Kopparklint (båda M),

2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M),

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 5,

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 16 i denna del,

2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M),

2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M),

2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C),

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 8 och 20,

2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkande 4,

2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L) yrkande 32 och
2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M) yrkandena 12–14.

Ställningstagande

Det måste bli avsevärt enklare att bygga bostäder i strandnära lägen i de glest befolkade delarna av landet. Regelverket måste reformeras i grunden. Dagens regelverk, även med hänsyn tagen till strandskyddsdelegationens arbete och översynen, vilar på principen ”allt som inte uttryckligen är tillåtet är förbjudet”. För glest befolkade områden bör i stället bebyggelse vara tillåten, förutom i områden som genom beslut pekats ut som skyddsvärda.

Där strandskyddsregler tillämpas bör strandskyddet i allmänhet sträcka sig 50 meter från stranden, snarare än de 300 meter som gäller i dag, om det inte finns särskilda skäl att ha en längre gräns. Därmed skulle även byggande i storstadsområden underlättas i jämförelse med dagsläget, samtidigt som möjligheten finns kvar att ha ett mer långtgående skydd där så behövs.

För rättssäkerhetens skull är det viktigt att berörda markägare ska föreläggas att yttra sig innan ett beslut om utökat strandskydd tas. Ändå fattar länsstyrelserna i dag generella beslut där markägare endast får veta vad som pågår genom en kungörelse i tidningen. Detta omöjliggör en rättvis intresseavvägning. För att strandskyddet ska uppfattas som legitimt krävs respekt för allemansrätten och att markägarna får en verklig möjlighet att yttra sig.

Sverige har 42 000 mil strandlinje; till stora delar står den helt orörd. Samtidigt brottas många kommuner runt om i Sverige med vikande befolkningsunderlag. För att öka attraktionskraften i att bosätta sig utanför storstäderna behöver det bli enklare att få att bygga hus i sjönära lägen.

Den tidigare alliansregeringen ändrade strandskyddsreglerna vid ett par tillfällen. Syftet var att underlätta strandnära landsbygdsutveckling framför allt i områden med lågt exploateringsstryck medan strandskyddet i mer exploaterade områden skulle värnas. Ambitionen var samtidigt att göra regelverket tydligare, underlätta tillämpningen och göra den mer konsekvent. För att värna de hårdast exploaterade områdena infördes en möjlighet till utökat strandskydd upp till 300 meter i de fall det finns särskilda skäl.

Det kunde ganska snart konstateras att de nya strandskyddsreglerna inte ledde till önskat resultat. Från olika delar av landet har allvarlig kritik riktats mot regelverket för att det är krångligt och otydligt. Därför fick Boverket och Naturvårdsverket i uppdrag att utvärdera lagstiftningen. Uppdraget redovisades i början av oktober 2013 och konstaterade behovet av fler reformer. Bland annat föreslogs då lättnader i strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag och åtgärder för att få en mer likvärdig tillämpning av reglerna. En proposition, som bifölls av riksdagen, lades också fram med innebörden att länsstyrelserna kan upphäva strandskydd vid små sjöar och vattendrag om området har liten betydelse för att tillgodose strandskyddets syften. Någon rusning hos länsstyrelserna för att börja upphäva strandskyddet i linje med

riksdagsbeslutet har dock inte noterats. Tvärtom tycks det, som en följd av lagändringarna, ha blivit en motreaktion på länsstyrelserna som i stället börjat tillämpa reglerna mer restriktivt. Detta har fått orimliga konsekvenser för många som lever av sin mark. I praktiken har det blivit så att 300 meter tillämpas om det inte finns särskilda skäl som talar för att tillämpa 100-metersgränsen.

Alliansregeringen konstaterade att tillämpningen av strandskyddsreglerna brustit på grund av bristande kunskap hos framför allt kommunerna. Därför tillsattes Strandskyddsdelegationen som skulle ge råd och bistå kommunerna i tillämpningen av strandskyddsreglerna. Medel avsattes också från vilka kommunerna ska kunna söka stöd för kartläggning av s.k. LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen), något som framför allt mindre kommuner har svårt att hinna med på grund av bristande resurser. Strandskyddsdelegationens arbete bidrog till en förstärkt samverkan och mer kunskapsunderbyggd tillämpning av strandskyddsreglerna. Delegationen kunde dock konstatera i sin slutrapport att en rad ”problemområden inte kan åtgärdas fullt ut genom insatser som syftar till att stärka tillämpningen av befintliga regler”. Utifrån sina många möten och besök på plats i olika delar av landet kunde delegationen konstatera att förhoppningar om att regeländringarna skulle göra det enkelt att bygga på landsbygden inte infriats. Delegationen pekade ut behovet av en översyn av reglerna och beklagade att detta inte ingått i deras uppdrag. Under sommaren 2016 tillkännagav den rödgröna regeringen att man avsåg att tillsätta en utredning med uppdrag att dels se över reformen av landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS), dels föreslå förändringar i LIS-regelverket, i syfte att ytterligare främja landsbygdsutvecklingen i områden med god tillgång till stränder. I mars 2017 gav regeringen slutligen i uppdrag till Naturvårdsverket att se över reglerna för byggande i strandnära lägen. Naturvårdsverket redovisade sitt uppdrag i augusti 2017. Förslaget innebär att LIS-områden inte längre nödvändigtvis behöver ha ”en begränsad omfattning”, att restriktionerna för de områden där LIS-reglerna inte kan tillämpas ändras från tätorter till ”större tätorter” samt ökad flexibilitet när det gäller vad som räknas som ett särskilt skäl för att inom ett LIS-område ge dispens från strandskyddsreglerna. Kristdemokraterna anser att dessa förslag innebär ett steg i rätt riktning.

Emellertid är de förändringar som Naturvårdsverket föreslår inte tillräckliga. Vad gäller prövning av dispens för att uppföra enstaka en- eller tvåbostadshus föreslår Naturvårdsverket att sådana ska uppföras ”med närhet till” ett befintligt bostadshus. Detta är visserligen en viss liberalisering men den räcker inte ända fram. Kristdemokraterna önskar underlätta tillkomsten av ny bebyggelse även där tidigare bebyggelse saknas. Därmed skulle de glesare bebyggda delarna av vårt land kunna dra nytta av sina många sjöar och vattendrag.

Kristdemokraterna eftersträvar en balans mellan miljö, friluftsliv, byggande och utveckling i alla delar av Sverige. Strandskyddsreglerna behöver därför utformas med både storstadsområdenas och glesbygdens behov

i åtanke. I dag hindras glesbygdskommuner på ett orimligt sätt i sina strävanden att utnyttja sin främsta resurs för att skapa bättre livsvillkor för sina invånare. Även i storstadsområdena skapar nuvarande strandskyddsregler problem genom att en alltför stor del av den byggbara marken spärras från utbyggnad, vilket avsevärt försvårar möjligheterna att lösa de utmaningar som finns vad gäller att skapa bostäder för den folkökning som sker i dessa områden. Därmed hindras tillväxten och i förlängningen välfärden.

Särskilda yttranden

1. Hänvisning till pågående arbete (C)

Kristina Yngwe (C) och Ulrika Heie (C) anför:

Att skydda värdefull natur och hotade arter är en central uppgift för miljöpolitiken. För att naturvården ska vara långsiktigt hållbar behöver den bygga på legitimitet och delaktighet från de som berörs. Centerpartiet tror väldigt starkt att engagerade markägare och brukare är det långsiktigt mest hållbara sättet att vårda vår natur.

Centerpartiet vill därför se ett decentraliserat och närodlat strandskydd, där kommunen ges mer makt att bestämma över vilka strandområden som ska bevaras och vilka som ska bebyggas. Regelkrånglet behöver minska, och de verkligt viktiga områdena behöver skyddas.

Det är även viktigt att naturskyddet är dynamiskt och inte statiskt. Naturen, och hoten mot den och därmed skyddsbehovet, utvecklas och förändras, och naturskyddet måste ta höjd för sådana förändringar. Det är viktigt att tidigare beslut utvärderas och vid behov kan omprövas eller förändras för att se till att de även i fortsättningen på ett effektivt sätt bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem.

Centerpartiet har tillsammans med regeringen och Liberalerna slutit en sakpolitisk överenskommelse. En del i denna överenskommelse är åtgärder för att stärka naturvården på ett sätt som bygger på legitimitet hos de människor och verksamheter som berörs. Bland annat ska strandskyddsregelverket göras om i grunden, och äganderätten ska stärkas vid skydd av skog.

Överenskommelsen mellan regeringen, Centerpartiet och Liberalerna innehåller flera åtgärder som ligger i linje med Centerpartiets politik för naturvård och biologisk mångfald.

Till följd av att det därmed pågår ett arbete i den riktning som Centerpartiet har föreslagit i kommittémotion 2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 8 och 20, kommittémotion 2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C) yrkandena 54 och 58 och kommittémotion 2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C) yrkandena 2 och 4 väljer vi i dessa fall att framföra partiets åsikt i ett särskilt yttrande istället för i reservationer.

2. Hänvisning till pågående arbete (L)

Tina Acketoft (L) anför:

Liberalerna har fått igenom mycket av sin miljö- och klimatpolitik genom januariavtalet, där bl.a. frågan om strandskyddet hanteras. Jag väljer därför att inte ge uttryck för de förslag som mitt parti framför i partimotionerna 2018/19:2058, 2018/19:2255 och 2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L),

utan avser att följa frågorna noga och delta i det konstruktiva arbetet med politikens utveckling på området.

Sverige är ett glesbefolkat land med uppemot 40 000 mil strand eller kust. Huvudprincipen inom strandskyddet är i dag ett bebyggelseförbud inom 100 meter längs alla hav, sjöar och vattendrag i Sverige. I flera fall är gränsen utvidgad till 300 meter från vattenlinjen. Trots vissa mindre förändringar mot en mindre strikt tillämpning anser bl.a. SKL att strandskyddet fortfarande är onyanserat och stoppar kommuner från att skapa attraktiva boendemiljöer på landsbygden.

Liberalerna menar att den reform av strandskyddet som gjordes 2009 för att skapa en mer flexibel tillämpning av reglerna inte har fått tillräckligt genomslag. Som strandskyddsreglerna fungerar i dag hindrar de i alltför hög grad att bostäder byggs i attraktiva lägen, och kommunerna har alltför liten möjlighet att skapa möjlighet till utbyggnad där människor vill bo.

Vi föreslår därför att strandskyddet decentraliseras genom att kommuner ska kunna ansöka om att upphäva strandskyddet med hänvisning till ett lokalt behov av bostadsbyggande. I områden där exploateringstrycket bedöms som exceptionellt högt eller det finns synnerliga skäl ska ett strikt strandskydd fortfarande tillämpas.

Vi vill understryka att ett starkt strandskydd i områden med högt exploateringstryck är av största betydelse för att bevara den biologiska mångfalden och ge möjligheter för det rörliga friluftslivet. Samtidigt behöver inte strandskyddet upprätthållas lika drakoniskt i områden där trycket från nybebyggelse är litet. För landsbygdsutvecklingen är det viktigt att möjliggöra byggande i attraktiva lägen där detta är lämpligt ur natur- och friluftssynpunkt. Det är mot bakgrund av detta som Liberalerna verkar för en uppmjukning av reglerna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Motioner från allmänna motionstiden 2018/19

2018/19:81 av Martin Kinnunen m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaltning av bestånden av skarv och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om förvaltning av bestånden av säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:242 av Lina Nordquist m.fl. (L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skyddsjakt enklare ska kunna beviljas när rovdjur orsakar skador för lantbrukare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:252 av Magnus Jacobsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att dagens strandskyddsregler bör ses över samt att kommunerna bör få större rådighet avseende strandskyddets utformande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:253 av Magnus Jacobsson och Kjell-Arne Ottosson (båda KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds- och licensjakt måste hanteras på så lokal nivå som möjligt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:286 av Markus Wiechel och Mikael Strandman (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av strandskyddslagstiftningen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:298 av Angelika Bengtsson (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att göra en översyn av förutsättningarna att införa allmän jakt på gråsäl och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gråsäl och skarv och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:505 av Joar Forssell och Lina Nordquist (båda L):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av villkoren för kustfisket och konsekvenserna av rådande jaktpolitik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:619 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över lagstiftning och regelverk för avskjutning av säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:625 av Åsa Lindestam (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över kunskapsläget om skarvars beteende nära bebyggelse i syfte att de inte ska ta över hela vår skärgård, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:669 av Elin Segerlind m.fl. (V):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på långsiktig strategi och målsättning om att öka skyddet av betydelsefulla havsmiljöer till 20 procent och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:681 av Johan Andersson m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildandet av Ombergs nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:739 av Monica Haider (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över dispensreglerna i strandskyddet så att hästnäringen inte missgynnas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1035 av Isak From och Anna-Caren Säterberg (båda S):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det måste gå att leva, bo och verka i hela landet genom att se över strandskyddsreglerna när det gäller gles-/landsbygd för att möjliggöra attraktiva boenden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1098 av Patrik Engström m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en ökad differentiering av lagstiftningen runt strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1099 av Ida Karkiainen m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra strandskyddsreglerna så att de möjliggör för byggande i strandnära områden i glesbygd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1281 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet och deras implementering och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en nationell strategi för bevarande av inhemska trädarter och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att motverka och bekämpa skadegörande organismer i brukad liksom i skyddad skog och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1287 av Staffan Eklöf m.fl. (SD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om invasiva arter och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om övergångszoner mellan skogs- och jordbruksmark och tillkännager detta för regeringen.
24. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder rörande lagstiftningen kring CRISPR/Cas9 och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1291 av Runar Filper m.fl. (SD):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återta makten över jakt- och viltvård från EU och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydds jakt på rovdjur med lokal remissinstans och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om skydds jakt och ersättning vid angrepp på tamboskap och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda rennärningen mot rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en maximinivå för björnstammen och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om gynnsam bevarandestatus för vargstammen och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om tillägg i föreskrifterna om fördröjt domstolsutslag vid överklagan av licensjakt på varg och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om art- och habitatdirektivet respektive fågeldirektivet och deras implementering och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa jakttid på korp och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avlägsna skyddet för skarv från EU:s fågeldirektiv för att kunna införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1293 av Mats Nordberg m.fl. (SD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tydligare fastställa att allt nyttjande av naturen på allemansrättens grund måste ske med respekt och hänsyn till den som äger och brukar marken och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det inte bör vara möjligt att mot markägarens vilja utnyttja annans egendom för kommersiella ändamål och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa en allemansrättsbalk som fastställer allemansrättens rättsliga ställning inom svensk rättsordning och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddets regler inte bör innebära onödiga inskränkningar i utvecklingen av glesbefolkade områden och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ersättningsformerna vid bildandet av vattenskyddsområden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1323 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uthållig vargpolitik och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1324 av Mikael Dahlgvist m.fl. (S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av differentiering av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1327 av Cecilia Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge regeringen i uppdrag att se till att landets länsstyrelser tillämpar en generösare tolkning vid dispensprövning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att beslut om strandskydd bör flyttas ut närmare besluten och dem de berör och i så stor utsträckning som möjligt ligga på lokal nivå nära medborgare och berörda, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1330 av Kjell Jansson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att undanta skarven från fågeldirektivet och införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1331 av Kjell Jansson och Maria Stockhaus (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1337 av Boriana Åberg (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten för nationalparker att bedriva kommersiell verksamhet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1355 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av strandskyddet med syftet att underlätta strandnära nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1360 av Jessika Roswall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av förvaltningsplan för skarv och för säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1361 av Jessika Roswall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra och förtydliga strandskyddsreglerna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1401 av Jonas Eriksson och Rebecka Le Moine (båda MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Kebnekaisefjällen ska bli nationalpark och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1445 av Carl-Oskar Bohlin (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1451 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskyddet behöver reformeras för att främja bostadsbyggande i hela Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1453 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det generella strandskyddet bör avskaffas och utformas utifrån ett mer kommunalt perspektiv och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1456 av Ann-Sofie Alm (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att i syfte att möjliggöra en stärkt och ökad svensk livsmedelsproduktion flytta beslutsrätten om rovdjursförvaltning närmare dem det berör och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1487 av Ola Johansson och Annika Qarlsson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra strandskyddslagstiftningen och som ett första steg likställa stängsling, ekonomibyggnader och väderskydd för hästar med jordbruk, fiske, skogsbruk och renskötsel och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1492 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för ett strandskydd på 100 meter i Södermanlands län och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1494 av Ann-Britt Åsebol och Elisabeth Björnsdotter Rahm (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga möjligheterna till en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1517 av Lotta Finstorp (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder för ökat bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1526 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta till vara utvecklingsmöjligheter nära sjöar och vattendrag genom att reformera strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1528 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av skydds- och licensjakt på varg, lo och andra rovdjur och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1531 av Lars Hjalmered (M):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av strandskyddet för att förenkla för musselodlingar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1582 av Lotta Olsson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett tydligare nyttjande av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1601 av Mattias Karlsson i Luleå (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av att se över möjligheten att införa licensjakt på sälar och skarvar och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1683 av John Widegren (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa allmän jakttid på skarv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska verka för en översyn av EU:s art- och habitatdirektiv, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:1684 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förändra dagens strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1686 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att följsamheten i vargförvaltningen måste förbättras och utredas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1701 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en översyn av allemansrätten i syfte att stärka förtroendet för denna och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1704 av Edward Riedl (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera byggnadsreglerna gällande strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1708 av Sten Bergheden (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en ny grundläggande och neutral utvärdering av restaureringen av Hornborgasjön och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över potentiella kompensationer för de markägare som blivit drabbade av restaureringen av Hornborgasjön och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1908 av Annicka Engblom (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att införliva säl och skarv i länens viltförvaltningsplaner och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:1929 av Pål Jonson och Marlène Lund Kopparklint (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till en fortsatt reformering av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2014 av Erik Bengtzboe (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av strandskyddet med syftet att underlätta strandnära nybyggnation och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2016 av Erik Bengtzboe och John Widegren (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en automatisk omprövning av Natura 2000-områden bör ske och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2058 av Jan Björklund m.fl. (L):

5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ett flexibelt strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2074 av Cecilie Tenfjord Toftby (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ersätta naturreservat med olika former av samförvaltning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2155 av Pål Jonson (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten till att Sverige ska eftersträva en ökad samordning med Norge vid förvaltningen av vargstammen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2156 av Niklas Wykman m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att införa licensjakt på skarv och säl samt möjligheten att vidta ytterligare åtgärder för att minska bestånd av skarv och säl i Stockholms skärgård och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2167 av Sailsa Quicklund (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en samlad strategi för svensk friluftsnäring och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda förutsättningarna för en mer sammanhållen strategi kring drift, skötsel och underhåll av statliga fjäll, skoter- och vandringsleder samt drift och skötsel av svenska nationalparker och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning och utveckling av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2255 av Jan Björklund m.fl. (L):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda den mest värdefulla naturen, t.ex. genom naturreservat och nationalparker, och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydda utrotningshotade djur och växter genom fridlysning eller restaureringsinsatser och att värna Artdatabanken och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om allemansrätten och strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om livskraftiga stammar av alla de fem stora rovdjuren samt den regionaliserade rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om invasiva främmande arter och tillkännager detta för regeringen.
29. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bioteknik (GMO) och dess klimatnytta och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2273 av Jörgen Warborn (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att återgå till en maxgräns på 100 meter och samtidigt inleda en större översyn av strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2281 av Camilla Waltersson Grönvall (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att skyndsamt justera regelverket gällande strandskydd och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2290 av Viktor Wärnick (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om problematiken med skarvfågeln utbredning och att detta snarast kräver åtgärder för att få bukt med problemen, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2315 av Maria Gardfjell m.fl. (MP):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att höja ambitionerna när det gäller att skydda värdefulla havs- och kustområden och säkerställa att skyddet är jämnt utspritt över landet och tillkännager detta för regeringen.
22. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillsätta en utredning som tittar på olika möjligheter för hur utrotningshotade och skyddsvärda arter ska kunna skyddas i svensk lag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska vara ledande i att verka för att det blir nya skarpa mål i samband med förhandlingarna om konventionen om biologisk mångfald och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2321 av Cassandra Sundin m.fl. (SD):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av terrängkörningslagen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2330 av Rebecka Le Moine (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram en handlingsplan för att återinföra nationellt utrotade arter till Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2332 av Jonas Eriksson m.fl. (MP):

6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en förstärkning av hänsyn till biologisk mångfald vid större ingrepp i naturen och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2346 av Kerstin Lundgren (C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allmän jakttid bör medges på skarv och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om årlig heltäckande inventering av bon i skarvkolonier i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om initiativ för samarbete i Östersjöregionen för effektiv skarvbekämpning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2393 av Linda Ylivainio och Eskil Erlandsson (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör driva frågan att upphäva förbudet mot jakt på säl och handel med sälprodukter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2407 av Eskil Erlandsson och Per Lodenius (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ändra strandskyddet så att kommunernas, företagens, lantbrukens och olika verksamheters möjligheter att utvecklas stärks och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2409 av Anders Åkesson och Sofia Nilsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en förvaltande och allmän jakt på säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2425 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ersättningsformer när mark tas i anspråk vid bildande av vattenskyddsområden, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ombyggnad på grund av ändrad användning av befintliga byggnader bör undantas från strandskyddet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att avskaffa det generella strandskyddet men behålla det i områden med stora naturvärden och göra en ändring i strandskyddslagen i enlighet med detta så att det går att bygga i områden med glesbebyggelse, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att lagstiftningen angående grödsorter ändras så att den bygger på egenskaper framför förädlingsmetod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
76. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om licensjakt på säl och tillkännager detta för regeringen.
77. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten är viktig för en bra rovdjursförvaltning och reglerna för skydds jakt ska följa en gemensam praxis och tillkännager detta för regeringen.
78. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillåta betydligt utökad skydds jakt på skarv och tillkännager detta för regeringen.
80. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda kostnaderna vid skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2426 av Kristina Yngwe m.fl. (C):

54. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturvärden bör stärkas genom att bygga på legitimitet från de som berörs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
58. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa ett dynamiskt naturskydd där tidigare beslut kan utvärderas och vid behov omprövas eller förändras för att se att de även fortsättningsvis på ett effektivt sätt bidrar till att skydda värdefulla miljöer och ekosystem, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2428 av Ola Johansson m.fl. (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en möjlighet att låta kommunerna förändra eller upphäva kommunalt upprättade naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera strandskyddet och ge kommunerna ansvaret för att bestämma vilka strandområden som bör bevaras och vilka som får bebyggas och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2505 av Peter Helander och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om behovet av en översyn av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2510 av Anders Åkesson och Magnus Ek (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en allmän jakttid på skarv bör medges och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2526 av Per Åsling (C):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av ersättning för rivna renar och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en toleransnivå på 10 procent och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt och 28 § ska gälla i nationalparker som ligger inom samebyarnas åretruntmarker och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2562 av Ulrika Heie och Annika Qarlstson (båda C):

3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skötselavtal ska finnas när naturreservat inrättas och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommersiellt missbruk av allemansrätten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2590 av Jan Björklund m.fl. (L):

32. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om strandskyddet och tillkännager detta för regeringen.
33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kommunala naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2599 av John Widegren (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta säljakt och handeln med dess produkter och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2605 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2606 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppdatering av EU:s art- och habitatdirektiv och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skydds jakt på rovdjur ska kunna genomföras snabbt och effektivt när tamdjur hotas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över länsstyrelsernas roll när det gäller att ta initiativ till skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reglerna bör ses över så att skydds jägarens ersättning inte blir beroende av i vilket län det jagade djuret fålls, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utöka jakten på säl, skarv, gås och trana och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2611 av Lars Beckman (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att våra myndigheter bör styra besluten mot att det ska finnas 170–270 vargar i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2699 av Daniel Bäckström och Peter Helander (båda C):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att säkerställa möjligheterna för länsstyrelsen att fatta väl underbyggda beslut om licens- och skydds jakt och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att licensjakten på varg kan börja samtidigt som i Norge i oktober och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om uppföljning, utvärdering och granskning av rovdjursförvaltningen och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur Sverige, i stället för de nationella målen, tillsammans med de berörda länderna kan fastställa gemensamma förvaltningsmål för de skandinaviska vargarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2018/19:2705 av Mikael Larsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om bildande av naturreservat och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2726 av Kjell-Arne Ottosson m.fl. (KD):

25. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska den svenska skarvpopulationen genom ökad jakt och tillkännager detta för regeringen.
41. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att huvudregeln ska vara att i glest befolkade områden är byggande tillåtet förutom i områden som pekas ut som skyddsvärda och tillkännager detta för regeringen.
42. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att strandskydd som regel bör sträcka sig 50 meter från stranden om det inte finns särskilda skäl att ha en längre gräns och tillkännager detta för regeringen.
43. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att berörda markägare ska ges tillfälle att yttra sig innan beslut om utökat strandskydd fattas och tillkännager detta för regeringen.
44. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka flexibiliteten i LIS-regelverket och tillkännager detta för regeringen.
45. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en- och tvåbostadshus ska kunna uppföras i LIS-områden även utan närhet till befintlig bebyggelse och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2752 av Rebecka Le Moine (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda ett bonus–malus-system för markanvändning och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2772 av Sten Bergheden m.fl. (M):

20. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en total översyn av regelverket vid björnjakt i syfte att underlätta björnjakten och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2831 av Mats Green m.fl. (M):

12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att generellt strandskydd bör avskaffas och att strandskydd om 50 meter respektive utvidgat strandskydd om 100 meter endast ska gälla för av kommunerna utpekade sjöar och vattendrag och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att öka flexibiliteten i strandskyddet genom fler dispensskäl och större

- möjlighet till intresseavvägning i dispensbedömningen och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka undantagen inom strandskyddet för areella näringar och även inkludera hästnäringen och tillkännager detta för regeringen.
 17. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att endast regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, ska kunna inrätta naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
 18. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att upphäva naturreservat när det är motiverat för bostadsbyggande och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2849 av Per Lodenius och Johan Hedin (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vidta adekvata och direkta beslut och åtgärder för att komma till rätta med det problem skarven utgör och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2885 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att upprätta en plan för att nå de fastslagna målen för skydd av marina områden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2890 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en översyn av reglerna avseende ersättning vid skydds jakt utan att decentraliseringen av viltförvaltningen påverkas negativt och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ge länsstyrelserna i uppdrag att agera förebyggande för att minska antalet rovdjursangrepp och tillkännager detta för regeringen.
19. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utökad jakt på skarv och säl och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2892 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska förekomsten av invasiva främmande arter som hotar svenska arter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att uppdra åt Naturvårdsverket att utvärdera effekterna av sitt forskningsprojekt om ekosystemtjänster och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen i internationella sammanhang bör vara pådrivande för att

bevara den biologiska mångfalden och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2896 av Maria Malmer Stenergard m.fl. (M):

33. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga en översyn av den nationella lagstiftning som hanterar genteknik i syfte att modernisera och göra den mer teknikneutral och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2908 av Linda Ylivainio (C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den lagstadgade toleransnivån för skador på ren orsakade av rovdjur och tillkännager detta för regeringen.

2018/19:2914 av Larry Söder m.fl. (KD):

35. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att peka ut strandskyddsområden som ska betecknas som skyddsvärda eller bebyggas restriktivt för att i övrigt anse strandnära bebyggelse tillåten, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
60. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur allemansrätten och angränsande lagstiftning bättre kan anpassas efter allmänhetens och markägarnas behov och tillkännager detta för regeringen.